

**T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

BURDUR İLİ 2015 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN
BURDUR ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

BURDUR - 2016

ÖNSÖZ

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içerisinde buldukları, fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam olarak tanımlanmaktadır.

Çocuklarımıza daha sağlıklı ve temiz bir çevre bırakabilmek için, çevre bilinci oluşmuş, çevresine sahip çıkan, araştıran, geliştiren, çevresel açıdan olumlu davranış alışkanlıkları kazanmış bir nesil yetiştirmek zorundayız.

Çevre sorunlarının ortaya çıkması, insan kaynaklı etkenlerin doğal dengeleri bozmasıyla başlamıştır. Günümüzde teknoloji ve sanayinin hızla ilerlemesi, çevre sorunlarının artmasına neden olmuştur. Çevre sorunlarını gidermenin yolu sorunları bilmektir.

Çevre sorunları, günümüzde en çok tartışılan, çözüm yolları aranan, yeni kurumlar oluşmasına neden olan, giderek kapsamı genişleyen; sanayileşme, hızlı nüfus artışı ve düzensiz kentleşmenin artmasıyla ortaya çıkan ve ihmal edilmemesi gereken sorunların en önemlisidir.

Doğadaki hava, su, toprak, bitkiler ve diğer canlılar arasında kurulmuş olan bu mükemmel dengeyi, insanların yine kendileri için muhafaza etmeleri zorunludur.

Doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için koruma kullanma dengesinin oluşturulması gerekir. Bu bilinçle sahip olduğumuz canlı-cansız tüm doğal değerlerin, biyolojik zenginliklerimizin tespiti ve muhafazası gerekmektedir.

Burdur İlimizin çevre değerleri açısından bugünkü durumunu ortaya koymak amacıyla hazırladığımız bu rapor; çevre sorunlarının tanınması ve çözüm yollarının aranmasında, çevreyle ilgili araştırma, inceleme yapanlara hareket noktası olması ve ışık tutabilmesi amacıyla hazırlanmış kapsamlı bir çevre envanteridir.

Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü bünyesinde hizmet vermekte olan ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğünde 1 Şube Müdürü, 3 Çevre Mühendisi, 1 Tekniker, 1 Teknisyen ve 1 Biyolog çalışmaktadır.

Bu raporun hazırlanmasında yardımcı olan kurum, kuruluş ve kişiler ile emeği geçen personelimize teşekkür ederim.

Mustafa SARAÇ
İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
A. HAVA	3
A.1. Hava Kalitesi	3
A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar	7
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar	12
A.4. Ölçüm İstasyonları	14
A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü	15
A.6. Gürültü	16
A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	22
A.8. Sonuç ve Değerlendirme	22
B. SU VE SU KAYNAKLARI	23
B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli	23
B.1.1. Yüzeysel Sular	23
B.1.1.1. Akarsular	23
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	24
B.1.2. Yeraltı Suları	28
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	29
B.1.3. Denizler	29
B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu	33
B.3.1. Noktasal kaynaklar	33
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	33
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	33
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	33
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	33
B.3.2.2. Diğer	34
B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri	34
B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu	34
B.4.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	34
B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	35
B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	35
B.4.2. Sulama	35
B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	36
B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	37

B.4.3. Endüstriyel Su Temini	38
B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	38
B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı	38
B.5. Çevresel Altyapı.....	38
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus	38
B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	41
B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	41
B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü	42
B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	42
B.6.2. Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı	43
B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar.....	43
B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	44
C. ATIK	47
C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)	47
C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları.....	48
C.3. Ambalaj Atıkları	48
C.4. Tehlikeli Atıklar.....	49
C.5. Atık Madeni Yağlar	54
C.6. Atık Pil ve Akümülatörler.....	55
C.7. Bitkisel Atık Yağlar	55
C.8. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL).....	56
C.9. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE).....	57
C.10. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar	58
C.11. Tehlikesiz Atıklar.....	58
C.11.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	59
C.11.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	59
C.11.3 Atıksu Arıtma Tesisleri Çamurları	59
C.12. Tıbbi Atıklar	59
C.13. Maden Atıkları	61
C.14. Sonuç ve Değerlendirme	61
Ç. KİMYASALLARIN YÖNETİMİ	63
Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar	63
Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme	63

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	64
D.1. Flora	64
D.1.1. Damarlı Bitkiler.....	64
D.1.1.1. <i>Damarlı Bitkiler Gösterge Türleri</i>	64
D.2. Fauna.....	82
D.2.1. Omurgalı Yaban Hayvanları.....	83
D.2.1.1. <i>Memeliler</i>	83
D.2.1.1.1. <i>Memeliler Gösterge Türleri</i>	84
D.2.1.2 <i>Kuşlar</i>	88
D.2.1.2.1 <i>Kuşlar Gösterge Türleri</i>	90
D.2.1.3 <i>İç Su Balıkları</i>	91
D.2.1.3.1. <i>İç Su Balıkları Gösterge Türleri</i>	91
D.2.1.4. <i>Sürüngenler ve Çift Yaşarlar</i>	92
D.2.1.4.1. <i>Sürüngenler ve Çift Yaşarlar Gösterge Türleri</i>	93
D.3. Ormanlar ve Milli Parklar	94
D.4. Çayır ve Mera	95
D.5. Sulak Alanlar.....	97
D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları.....	97
D.6.1. Tabiat Parkları	97
D.6.1.1. <i>Salda Gölü Tabiat Parkı</i>	97
D.6.1.2. <i>Serenler Tepesi Tabiat Parkı</i>	97
D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları.....	98
D.6.2.1. <i>Kargı Köyü Sığla Ormanı Tabiatı Koruma Alanı</i>	98
D.6.3. Tabiat Anıtları.....	98
D.6.3.1. <i>Çatal Sedir Tabiat Anıtı</i>	98
D.6.3.2. <i>Kocapınar Toros Sediri Tabiat Anıtı</i>	98
D.6.3.3. <i>Ballık Köyü Sediri Tabiat Anıtı</i>	98
D.6.3.4. <i>Evciler Köyü Sedir Ağacı Tabiat Anıtı</i>	98
D.4.4. Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları.....	98
D.4.4.1. <i>Burdur Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası</i>	98
D.4.4.2. <i>Karataş Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası</i>	98
D.7. Sonuç ve Değerlendirme.....	99
E. ARAZİ KULLANIMI	100
E.1. Arazi Kullanım Verileri	100

E.2. Mekânsal Planlama.....	112
E.2.1. Çevre düzeni planı	112
E.3. Sonuç ve Değerlendirme	112
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	113
F.1. ÇED İşlemleri.....	113
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	114
F.3. Sonuç ve Değerlendirme	115
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	116
G.1. Çevre Denetimleri	116
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi.	118
G.3. İdari Yaptırımlar	118
G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	119
G.5. Sonuç ve Değerlendirme.....	119
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	120
I. İL BAZINDA ÇEVRESEL GÖSTERGELER.....	121
1.GENEL	121
1.1.NÜFUS	121
1.2.SANAYİ.....	123
2.İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ.....	125
3.HAVA KALİTESİ.....	126
4.SU-ATIKSU	128
5. ARAZİ KULLANIMI	132
6. TARIM	133
7. ORMAN.....	136
8. BALIKÇILIK.....	137
YAPRAKLI	137
9. ALTYAPI VE ULAŞTIRMA	139
10. ATIK.....	140
11.TURİZM.....	146
EK-1: 2015 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ANKET FORMU	147
BÖLÜM I.HAVA KİRLİLİĞİ	147
BÖLÜM II.SU KİRLİLİĞİ	151
BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ	155
BÖLÜM IV.ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI	156

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1- Burdur İlçelerinin Merkeze Olan Uzaklıkları	2
Çizelge A.2- Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları	3
Çizelge A.3 - EPA Hava Kalitesi İndeksi	4
Çizelge A. 4 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri	5
Çizelge A. 5 – İlimizde 2015 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	11
Çizelge A.6– İlimizde 2015 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	11
Çizelge A.7 –İlimizde 2015 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı.....	12
Çizelge A.8 – İlimizde 2015 Yılında Kullanılan Fueloil Miktarı.....	12
Çizelge A.9- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu SO2 ve PM Parametresi Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları	15
Çizelge A.10 - 2015 Yılında İlimizdeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı.....	16
Çizelge B.11 –İlimizin Akarsuları.....	24
Çizelge B.12-İlimizde Mevcut Sulama Baraj ve Göletleri.....	28
Çizelge B.13 – İlimizde 2015 Yılı Yüze ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları.....	30
Çizelge B. 14 – İlimizde 2014 Yılında Salma Sulama Yapılan Alan Miktarı.....	36
Çizelge B.15– İlimizde 2014 Yılında Sulama Yapılan Alan Miktarı.....	37
Çizelge B.16 –İlimizde 2015 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	39
Çizelge B.17 – İlimizde 2015 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu.....	41
Çizelge B.18 - İlimizde 2015 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler....	42
Çizelge B.19- İlimizde 2015 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları	45
Çizelge B.20 - İlimizde 2015 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri	45
Çizelge B.21- İlimizde 2015 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları.....	45
Çizelge C.22 - Burdur ilinde 2015 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Yerel Yönetimlerce (Büyükşehir Belediyesi/ Belediye/ Birliklerce) Yönetilen Belediye Atığı Miktarı ve Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri.....	48
Çizelge C.23 –Burdur ilinde atık işleme ve miktarı	49
Çizelge C.24 – İlimizdeki 2015 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler.....	50
Çizelge C. 25 – İlimizde 2015 Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler	55
Çizelge C.26 – Burdur ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg)	55
Çizelge C.27 – Burdur ilinde 2015 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler	56
Çizelge C.28 – İlimizde 2015 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler	57
Çizelge C.29 – İlimizde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları.....	57
Çizelge C.30 – İlimizde 2015 Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar	58
Çizelge C.31- İlimizde 2015 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı.....	58
Çizelge C.32– 2015 Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar	60
Çizelge C.33- İlimizdeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı.....	61
Çizelge C.34 – Maden Atıklarının Sınıflandırılması.....	61

Çizelge C.35 – İlimizde 2015 Yılında Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı .	61
Çizelge Ç.36 –İlimizde 2015 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı.....	63
Çizelge D. 37 - Damarlı Bitkiler Gösterge Türleri.....	65
Çizelge D.38- İlimizdeki Karasal Türler ve Populasyonları	82
Çizelge D.39- Burdur İli Sulak Alan Bazlı KOSKS Sonuçları	88
Çizelge D.40 - Burdur İli Tür Bazlı KOSKS Sonuçları	89
Çizelge D.41 - İç Su Balıkları Gösterge Türleri.....	92
Çizelge D.42- İlimizdeki Ormanlık Alanları.....	94
Çizelge E.43 - Arazi Varlığı Dağılımı.....	100
Çizelge E.44 - Tarım Arazilerinin Dağılımı.....	103
Çizelge E.45 - 2015 Yılına Ait Bitkisel Üretim Miktarları	105
Çizelge E.46 - 2015 Yılına Ait Tarla Bitkileri Üretimi	106
Çizelge E.47 - 2015 Yılına Ait Açıkta Sebze Üretimi	107
Çizelge E.48 - 2015 Yılına Ait Örtü Altı Sebze Üretimi.....	108
Çizelge E.49 -2015 Yılına Ait Meyve Üretimi	109
Çizelge E.50- 2015 yılına ait mantar üreimi	110
Çizelge E.51 - Burdur İli'nin Büyükbaş, Küçükbaş ve Tek Tırnaklı Hayvan Mevcutları	111
Çizelge F.52 – İlimizde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2015 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı	113
Çizelge F.53 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları	114
Çizelge G.54 -İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı.....	116
Çizelge G.55 – İlimizde 2014 Yılında ÇŞİM'e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları	118
Çizelge G.56 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı	118

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1: İl ve ilçe sınırları haritası.(ölçeksiz).....	2
---	---

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil A.1 – İlde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri	13
Şekil A.2 – Burdur ilinde Ölçüm İstasyonu SO ₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	14
Şekil A.3 - Burdur ilinde Ölçüm İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	15
Şekil A.4– İlimizde 2015 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikâyetlerin Dağılımı	21
Şekil B.5- İlimizde 2015 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı	38
Şekil D.6 - 2014 Burdur ili kosks sonuçlarına göre en çok sayılan ilk 10 tür	90
Şekil D.7– İlimizdeki Ormanlık Alanlar	95
Şekil E.8 – 2015 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması.....	101
Şekil E.9-İldeki Toprak Gruplarının Dağılımı	102
Şekil E.10 - Tarım Arazilerinin Kullanma Kabiliyetine Göre Dağılımı	102
Şekil E.11- Tarım Arazilerinin Sulanabilirliğinin Oransal Dağılımı	103
Şekil E.12 - Arazi büyüklüklerine göre işletme sayıları.....	104
Şekil F.13 – İlimizde 2015 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı.....	113
Şekil F.14 – İlimizde 2015 Yılında Verilen Geçici Faaliyet Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı	114
Şekil F.15 - İlimizde 2014 Yılında Verilen İzin Konuları.....	115
Şekil G.16 - İlimizde ÇŞİM Tarafından 2015 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı.....	116
Şekil G.17 – İlimizde ÇŞİM Tarafından 2015 Yılında Gerçekleştirilen Ani Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı.....	117
Şekil G.18– İlimizde ÇŞİM Tarafından 2015 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı.....	117
Şekil G.19 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı	118
Şekil G.20 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı.....	119

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf D.1 - <i>Abies cilicica</i> subsp. <i>Isaurica</i>	67
Fotoğraf D.2 - <i>Saponaria halophila</i>	68
Fotoğraf D.3 - <i>Ekimia bornmuelleri</i>	71
Fotoğraf D.4 - <i>Verbascum trapifolium flabellifolium</i>	73
Fotoğraf D.5. <i>Verbascum trapifolium</i> var. <i>Trapifolium</i>	75
Fotoğraf D.6. <i>Hesperis pendula</i> subsp. <i>dirmilensis</i>	77
Fotoğraf D.7 - <i>Verbascum serpenticola</i>	79
Fotoğraf D.8- <i>Liquidambar orientalis</i>	81
Fotoğraf D.9- <i>Gypsophila arrostii</i> subsp. <i>Nebulo</i>	82
Fotoğraf D.10 - İzlenmesi önerilen memeli türlerine ait fotoğraflar	87

GİRİŞ

Burdur ili; Güney-Batı Anadolu'da, Göller Bölgesi olarak da adlandırılan Batı Akdeniz Bölgesinde yer alır. Yüzölçümü 6.840 km² olup, ülke topraklarının yüzde 0,88'ini kaplamaktadır. Ortalama yükseklik 1.000 m'dir. Güneybatı Anadolu'nun "Göller Bölgesi" diye bilinen yöresinde bulunan Burdur, doğu ve güneyinde Antalya, batısında Denizli, güneybatısında Muğla, kuzeyinde Afyon ve Isparta illeri tarafından çevrelenmiştir.

Klasik Grek Çağ'ında Psidya olarak isimlendirilen bu bölgeye Türk'lerin gelişi 1071 Malazgirt Zaferine dayanır. Bugünkü Burdur toprakları 1391 yılında Yıldırım Beyazıt tarafından Osmanlı topraklarına katılmış, 1852'de Burdur Sancağı kurulmuş, Cumhuriyetle birlikte il merkezi olmuştur. Şu anda Burdur ili, merkez ilçeyle birlikte 11 ilçeden oluşmaktadır.

Burdur yöresinin eski çağlardaki adı Limobrama idi. Bu ad gölkenti anlamına gelen Limonobria sözcüğünden türemiştir. Bizans döneminde bölgeye Pilidorion denirdi. Bu sözcük sonraları Poliydor olarak söylenir olmuş, daha sonra Burdur'a dönüşmüştür. Selçuklu döneminde bölgeye önce Tirkemiş diye anılmış sonra Burdur denilmiştir.

Bu adlarla ilgili çeşitli rivayetler vardır. Bunlardan birine göre Burdur yöresine, 1071-1100 yılları arasında ilk yerleşen Kınalı Aşireti olmuştur. Daha sonra çevreye yerleşen bir başka aşiretin beyi, bir gün Kınalı Aşiretine misafir gelmiş çadırların düzenli sıralanmasını görerek "Ne güzel tirkemiş ne güzel tirkemiş" diyerek beğendiğini göstermiş, tirkemiş sözcüğü de yeni yurdun adı olmuş.

İlin doğal yapısı oldukça engebelidir. Çukurlarda oluşan Karataş, Salda, Yarıslı, Gölhisar ve Burdur Gölleri bu yöreye Göller Bölgesi denilmesine sebep olmuştur. En yüksek yeri ise 2598 metrelik Koçaş Dağıdır.

İlin toprakları 36⁰-53' ve 37⁰ -50' kuzey enlemleriyle, 29⁰ -24' ve 30⁰ -53' doğu boylamları arasında yer alır.

İlin doğusunda ve güneyinde Antalya, güney batısında Muğla, batısında Denizli, kuzeyinde Afyon ve Isparta illeri bulunmaktadır.

Kütahya, Afyon ve Isparta illerini Antalya Limanına bağlayan yollar üzerindeki konumuyla Burdur, Batı ve Orta Anadolu'nun Güneybatı Anadolu ile ilişkisini sağlamaktadır.

Dağların arasında, eski kapalı havzaların dolmasıyla oluşmuş, dar ve derin boğazlarla birbirinden ayrılan ovalar bulunmaktadır.

Tabanları eski birer göl yatağı olan bu ovalar arasında Burdur, Ağlasun, Bucak, Tefenni, Gölhisar ovaları ve Yeşilova sayılabilir. Kapalı bir havza olan Burdur'da Dalaman Çayı ve Aksu Çayı dışında denize ulaşan akarsu yoktur. Dere ve çay niteliğindeki küçük akarsuların bir bölümü göllere dökülürken bir bölümü de düdenlerde kaybolur. Merkez İlçedeki; Alakır, Burdur, Çerçin ve Gravgaz Çayları Burdur Gölüne dökülür. Bunlardan Burdur ve Gravgaz Çaylarından tarım arazilerinin sulanmasında faydalanılmaktadır. Tekke Köyünden çıkan Arvallı Çayı, Onaç Barajının yapımıyla burada toplanmaktadır.

Ağlasun ilçesindeki Başköy Çayı; Aksu Çayı ve Isparta Çayı ile birleşerek Karacaören Baraj Gölünde toplanmaktadır.

Karaevliler gölü ve çevresindeki dağlardan çıkan Çeltikçi Çayı, önceleri döküldüğü Kestel Gölü kurduğundan suyunun tamamı tarım alanlarında kullanılmaktadır. Gölhisar ilçesi sınırları içinden geçen Dalaman Çayı Fethiye'den Akdenize dökülmektedir. Yeşilova İlçesindeki

Armut Çayı Bayındır Gölüne; Doğanbaba, Salda ve Köpek Çayları Salda Gölüne, sulamada kullanılan Yarışlı Çayı da Yarışlı Gölüne dökülür. Burdur topraklarında çok sayıda karstik kökenli göl vardır.

İl ve İlçe Sınırları:

İlde, merkez ilçe ile birlikte, Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Kemer, Tefenni, Yeşilova olmak üzere 11 ilçe vardır. Merkez ilçeden sonra gelen en büyük ilçe merkezi Bucak'tır.

Çizelge 1- Burdur İlçelerinin Merkeze Olan Uzaklıkları

İlçe Adı	Merkeze Uzaklığı (km)	İlçe Adı	Merkeze Uzaklığı (km)
Ağlasun	32	Gölhisar	107
Altınyayla	118	Karamanlı	60
Bucak	45	Kemer	57
Çavdır	90	Tefenni	70
Çeltikçi	32	Yeşilova	60

Harita 1: İl ve ilçe sınırları haritası.(ölçeksiz)

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Türkiye’de özellikle kış sezonunda bazı şehir merkezlerinde meteorolojik şartlara da bağlı olarak hava kirliliği görülmektedir. Kış aylarında ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğinin temel sebepleri; düşük vasıflı yakıtların iyileştirilme işlemine tabi tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerinin uygulanması ve kullanılan yakma sistemleri işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmaması şeklinde sıralanabilir. Ancak ısınmada doğal gazın ve kaliteli yakıtların kullanılması sonucu özellikle büyük şehirlerde hava kirliliğinde 1990’lı yıllara göre azalma olmuştur.

Şehirleşme ile sanayi tesislerinin yakın çevresindeki bölgelerdeki konutlaşmaların artması hava kirliliğinin olumsuz etkilerini artırmaktadır. Kömüre dayalı termik santrallerde kullanılan yerli linyitlerin yüksek kükürt oranı ve bazı tesislerde arıtma sistemlerinin olmaması nedeniyle kükürt dioksit (SO₂) emisyonları problem oluşturmaktadır. Çevre Mevzuatının kirletici vasfı yüksek tesisler olarak nitelendirdiği enerji üretim tesisleri için mevzuatta özel emisyon sınır değerleri bulunmaktadır. Söz konusu tesislerin kurulması ve işletilmesi için gerekli izinler, tesisin çıkan emisyonlar ve tesisin etki alanı içerisinde hava kirliliğinin tespitine ilişkin usul ve esaslar Çevre Mevzuatında belirlenmiştir.

Katı, sıvı ve gaz yakıt kullanan bu tesisler için ilgili baca gazı sınır değerlerinin sağlanması yanında tesis etki alanlarında hava kalitesi sınır değerlerinin de sağlanması gereklidir. Bu nedenlerle söz konusu tesislerden kaynaklanan özellikle toz, kükürt dioksit (SO₂) ve azotoksit (NO_x) emisyonlarının giderilmesi ve azaltılması konusundaki tekniklerinin uygulanması gereklidir. Söz konusu azaltım teknikleri son yıllarda tesislerden kaynaklanan emisyon yüklerini önemli ölçüde azaltılabilmektedir. Söz konusu azaltım tekniklerinin hayata geçirilmesi ve yaygın olarak kullanılabilmesi içinde Çevre Mevzuatında bazı değişiklikler yapılmıştır.

Şehirlerde yaşanan hava kirliliğine, artan motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazları da katkı sağlamaktadır.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1’ de verilmektedir.

Çizelge A.2- Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500 ^L	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850 ^U	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - EPA Hava Kalitesi İndeksi

<i>Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler</i>	<i>Sağlık Endişe Seviyeleri</i>	<i>Renkler</i>	<i>Anlamı</i>
<i>Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..</i>	<i>..hava kalitesi koşulları..</i>	<i>..bu renkler ile sembolize edilir..</i>	<i>..ve renkler bu anlama gelir.</i>
0 – 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A. 4 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri
(Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği)

Kirletici	Ortalama süre	Sınır değer	Sınır değerın yıllık azalması	Uyarı eşiği
SO ₂	Saatlik	900 µg/m³		İlk seviye: 500 µg/m ³ İkinci seviye: 850 µg/m ³ Üçüncü seviye: 1.100 µg/m ³ Dördüncü seviye: 1.500 µg/m ³ (Verilen değerler 24 saatlik ortalamalardır.)
	-KVS- 24 saatlik % 95 /yıl -insan sağlığının korunması için-	400 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 250 µg/m³ (sınır değerın %62,5'u) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart) -insan sağlığının korunması için-	250 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 125 µg/m³ (sınır değerın %50'si) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	Hedef Sınır Değer (Yıllık aritmetik ortalama)	60 µg/m³		
	Hedef Sınır Değer Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart)	120 µg/m³		
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	150 µg/m³		
	-UVS- yıllık -hassas hayvanların, bitkilerin ve nesnelerin korunması için-	60 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 20 µg/m³ (sınır değerın %33'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	NO ₂	-KVS- 24 saatlik % 95 /yıl -insan sağlığının korunması için-	300 µg/m³	
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	100 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 60 µg/m³ (sınır değerın %60'ı) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	

Çizelge A.3 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri (Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği) (devam)

Kirletici	Ortalama süre	Sınır Değer	Sınır değerinin yıllık azalması	Uyarı eşiği
PM10 ¹	-KVS- 24 saatlik % 95/yıl -insan sağlığının korunması için-	300 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 100 µg/m³ (sınır değerinin %33'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	İlk seviye: 260 µg/m ³ İkinci seviye: 400 µg/m ³
	Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart) -insan sağlığının korunması için-	200 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 90 µg/m³ (sınır değerinin %45'i) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	Üçüncü seviye: 520 µg/m ³ Dördüncü seviye: 650 µg/m ³
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	150 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 60 µg/m³ (sınır değerinin %40'ı) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	(Verilen değerler 24 saatlik ortalamalardır.)
Kurşun	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	2 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 1 µg/m³ (sınır değerinin %50'si) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
CO	24 saatlik % 95/yıl -insan sağlığının korunması için-	30 mg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 10 mg/m³ (sınır değerinin %33'ü) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	10 mg/m³		

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır. Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları v.b) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'den ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM10), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM10- 10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM10 için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM10 solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkaçıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM10'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM10 maruziyetine karşı hassastır. PM10 yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı

akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler % 100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0,06 ve 0,17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

İnversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır. CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıklığıdır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobine bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir. Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir

Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dir. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır. Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Hava Kirleticilerinin Su Üzerindeki Etkileri:

İlimizde içme ve kullanma su kaynaklarının tamamı yer altı suyundan karşılanmaktadır. Bu nedenle hava kirleticilerinin su üzerinde etkisi yok denecek kadar azdır. Ancak; il merkezinde yaşanan hava kirliliğinin, hava kirleticilerin yağmur suyu ile birlikte yeryüzüne inmesi, yüzeysel su kaynaklarından olan baraj ve gölleri etkilemesi mümkündür.

Toprak Üzerine Etkileri:

Asit yağmurları, toprağın kimyasal yapısı ve biyolojik koşullar üzerinde etkide bulunarak, bu topraklar üzerinde yetişen bitkilere zararlı olmaktadır. Toprağa erişen sülfürik asit, toprağın asitliliğini yani aktif hidrojen iyonlarının yoğunluğunu arttırmaktadır. Miktarı artan H⁺ iyonları, toprağın kolloidal kompleksleri olan kil minarelleri ve humus kolloidleri tarafından tutulmakta olan başta Ca⁺⁺ olmak üzere K⁺, Mg⁺⁺ ve Na⁺ gibi bitki besin elementlerinin yerine geçerek, onların topraktan taban suyuna karışmak üzere yıkanmalarına neden olmaktadır.

Makro besin elementlerinin bu yolla topraktan yıkanmalar toprağın verim gücünün azalmasına neden olduğu gibi toprakta oluşan yüksek asitliliğin bir kısım mikro besin elementlerinin de olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Topraktaki asit birikimi, besin elementlerinin bitkiler tarafından kullanılmamasına neden olur. Aynı zamanda asit yağmurları, topraktaki demir, alüminyum ve mangan gibi toksit maddelerin açığa çıkmasını sağlar. Bu toksit maddeler ise ağaçlara ve bitkilere çok zararlıdır.

Flora ve Fauna Üzerindeki Etkileri:

Hava kirliliği; bitkilerin yaprak dokularını sararması veya başka renklere geçişerek yeşilliğini kaybetmesine ve büyümenin yavaşlamasına neden olarak özellikle yem bitkileri, süs bitkileri ve yenebilen sebzeler ile ormanlar büyük ölçüde etkilenmektedir. Büyüme yavaşlamakta, meyveler küçülmekte ve besin değeri düşerek çiçekler tahrip olmaktadır. Bitkiler üzerinde en tehlikeli etki fabrikalardan atmosfere verilen kükürt dioksit tarafından meydana getirilir.

Kükürtdioksit, yonca, pamuk, buğday ve elma türlerine çok tesir eder. 0,3 ppm konsantrasyonuna 8 saat maruz kalan bu bitkiler büyük hasar görürler. Çayır ve çam kozalarına, florurler çok tesir etmektedir. Ozon 0,15 ppm konsantrasyonunda domates, patates, tütün, benekli fasulye ve ıspanak gibi bitkilere zarar vermektedir. PAN sebze yapraklarını bronzlaştırılmaktadır. 0,01 ppm konsantrasyonunda PAN'a 6 saat maruz kalan lahanalar ve benekli fasulye büyük hasara uğrar.

İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkileri:

Özellikle kış mevsiminde hava kirliliği nedeniyle toplum sağlığı olumsuz etkilenmekte buna bağlı işgücü kayıpları ile üretim kayıpları ve tedavi maliyetleri sonucunda ekonomik kayıplar oluşmaktadır.

Havada kirlenmeye yol açan maddelerin insanlar üzerinde çeşitli etkileri vardır. Havadan solunan karbonmonoksit, kandaki oksijenin yerini alarak, vücuttaki hücrelere taşınan oksijen miktarının azalmasına yol açar. Kükürt oksitleri, solunum borusu ve akciğer dokularını etkileyerek, solunum sisteminde geçici ya da kalıcı rahatsızlıklara yol açabilir.

1-Partikül Halindeki Kirleticiler

Partiküllerin solunum organlarındaki birikme yerleri ve buradaki kalma süreleri bir takım fiziksel faktörlere ve bilhassa zerreciklerin büyüklüğüne bağlıdır. Kirleticilerin, akciğerlerin "Alveollerin" (hava torbalarının bulunduğu bölge) bölgesindeki birikmesi özellikle önemlidir. Çünkü bu bölgede partikülleri uzaklaştırmaya yarayan ve "Titrek

tüyler" adı verilen tüycükler mevcut değildir. Bunun için zerrecikler bu bölgede izafi olarak uzun süre kalabilir. 0.1 mikrondan daha küçük çaplı olan zerrecikler, Brownian hareketi sayesinde akciğerlerin hava torbacıklarına kadar gitmekte ve buradaki "Alveoli" denilen çukurlara yerleşmektedir. İri zerrecikler ancak teneffüs yollarındaki tüycükler tarafından yakalanmadıkları takdirde akciğerlerin bu bölgelerine kadar gelebilir. Genel olarak 1 mikrondan büyük zerrecikler bu bölgeye ulaşmadan tutulur.

Zerreciklerin akciğerlerde birikme miktarını etkileyen diğer faktörler, nefes alma sıklığı ve nefes alıp verme esnasında akciğerlerin hacminde meydana gelen değişimin büyüklüğüdür. Düşük nefes alma sıklığı neticesinde birikme yüzdesi hayli yüksek olmaktadır. Bunun sebebi düşük nefes alma sıklığında partiküllerin kalma süresinin artmış olmasıdır. Nefes alma sırasında ciğer hacminde ki değişikliğin büyük olması, çok miktarda havanın içeri çekilmesinin gerektirdiğinden hava ile birlikte içeri giren zerreciklerin miktarı da çok olmakta ve birikme yüzdesi artmaktadır.

Partiküllerin akciğerlerde birikmesinden sonra bunların dışa atılması değişik yollarla olabilir. Bunlardan biri "Titrek tüylerin" faaliyetleri ile parçacıkların balgamla birlikte teneffüs yollarından dışarı atılmasıdır. Bir diğer yol aksırmak ve öksürmek suretiyle zerreciklerin vücudu terk etmesidir. Bu arada akciğere kadar gitmiş olan zerreciklerden çözünebilir karakterde olanların kana karıştığı unutulmamalıdır.

Kirlenmiş havada insanlar için en tehlikeli olan zerreciklerden biri sülfürik asittir. (H_2SO_4). Sülfürik asidin tesiri esas itibari ile bileşiminde ki kükürt dioksitin, üst teneffüs yollarının ve balgam çıkarmaya yarayan dokuların tahriş edilmesi ve bronşların daraltılması şeklinde olmaktadır. Esas ilgi çekici olan husus, sülfürik asit ile kükürt dioksit, molekül-molekül karşılaştığı zaman sülfürik asidin fizyolojik etkisinin 4-20 misli daha büyük olmasıdır.

Hava kirleticileri arasında en çok bilinen bir diğer partikülde kurşun zerrecikleridir. Atmosferde ki kurşun zerrecikleri esas olarak benzine ilave edilen kurşundan ileri gelmektedir. Araştırmalar, kurşun zerreciklerinin kırmızı kan hücrelerinin gelişmesi ve olgunlaşmasına tesir ettiğini göstermiştir. Kurşun zerrecikleri kanda idrarda birikmektedir.

Diğer bir kirleticide Berilyum elementidir. 0,1 mg/m konsantrasyonunda zehirli olduğu görülmüştür. Gazların akciğerlerden kana karışmasını kolaylaştırır. Belirtileri, hastanın kilo kaybetmesi, nefes darlığı, öksürük ve bazen de kemik dokularında değişiklik yapmasıdır. Berilyuma kanda idrarda rastlanabilir.

2- Gaz Halindeki Kirleticiler:

Kükürt dioksit (SO_2), suda ve dolayısıyla vücut sıvısında (kanda) büyük ölçüde çözülebilen bir gazdır. Bunun en önemli tesiri üst teneffüs yollarının cidarlarını zedeleyerek neticede hava akışına olan mukavemetini azaltmasıdır. Araştırmalar kükürt dioksitin, sodyum klorür gibi aerosol (gaz ortamda askı halinde bulunan çok küçük zerrecikler) ile birlikte bulunması halinde çok daha tehlikeli olduğunu göstermiştir. SO_2 'nin tesiri kronik olmaktan ziyade akut olarak meydana gelmektedir. Kükürt dioksit aynı zamanda solunum sisteminin koruyucusu olan tüycüklere de zarar vermektedir.

Kükürt dioksitle kirlenmiş hava solunduğu zaman; kükürt dioksit burun, geniz ve boğazdaki nemle reaksiyona girerek solunum sistemindeki sınırları tahrip eder. Solunum yolu tahriş edildiğinde, refleks öksürük krizleri, göğüs sıkışması olur. Özellikle astım,

kronik akciğer hastalığı bulunan kişilerde solunum yollarının daralmasına ve kronik solunum hastalığına neden olur. Kükürt dioksit konsantrasyonu sınır değerinin üzerinde olduğu zaman özellikle astımlı, bronşitli, kalp ve akciğer hastalarının sağlığını olumsuz etkiler.

Atmosferdeki SO₂ konsantrasyonu pik değere ulaştığında özellikle astımlı kişilerde geçici solunum zorluğu görülür. Kalp ve solunum hastası kişiler uzun süre SO₂ ve partikül madde kirliliğine maruz kaldıklarında sağlıklarında kötüleşmeler olur.

Akciğerlere tesir eden bir diğer kirleticide NO₂'dir. Kanamalara sebep olur. Azot dioksitler hemoglobin ile birleşerek kararlı bir formda azot dioksit-hemoglobin yapmakta ise de zararlı bir tesiri müşahade edilmemiştir. Ozon ciğerlerde kanama ve tıkanmalara yol açar. Karbonmonoksit (CO) kandaki hemoglobin (Hb) ile birleşerek karboksihemoglobin (COHb) yapar. İnsan kanında ki hemoglobin CO ile birleşmeye karşı, oksijene nazaran 210 defa daha fazla ilgi duyduğundan, kanda oksijen taşınması sekteye uğrar.

Yapay Çevreye (Görüntü Kirliliği Üzerine) Etkileri:

Hava kirlenmesinin eşyalar üzerinde en çok bilinen etkisi bina cephelerinde, kumaş ve diğer eşyalar üzerinde lekeler meydana gelmektedir. Yüzeyler üzerine 0.3 mikron büyüklüğündeki smogların birikmesi neticesi söz konusu bozulmalar ve lekeler meydana gelmektedir. Zamanla bu birikme, yüzeyi tahrip ederek rengini değiştirerek kendini belli eder.

Hava kirlenmesinin malzemelere olan bir diğer tesiri korozyonu hızlandırmaktır. Ozon kauçuk ve lastik malzeme üzerine son derece zararlı tesir yapmaktadır. Nemli havalarda kurşunla reaksiyona girerek kurşun sülfür yapmaktadır. Hava kirleticileri aynı zamanda görüş mesafesini azaltırlar. Çapları 0,3-0,6 mikron arası olan partiküller görüşü son derece güçleştirmektedir

Çizelge A. 5 – İlimizde 2015 Yılında Eysel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
Yerli Kömür	TKİ	27.083	6.109	32,10	1,21	17,90	13,40
İthal Kömür	Rusya-Güney Afrika	25.816	7.711	18,37	0,10	1,50	6,75
Sosyal Yard. Vak.	TKİ	9.342	5.120	41,70	1,11	20,00	21,02

Çizelge A.6– İlimizde 2015 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
TaşKömürü	Rusya	137.050,150	7285	21,47	0,33	5,83	10,33
Petrol Koku							

Çizelge A.7 –İlimizde 2015 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut	60.500.400	922
Sanayi	-	-

**Çizelge A.8 – İlimizde 2015 Yılında Kullanılan Fueloil Miktarı
(Bilgi edinilememiştir)**

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Konut	-	-	-
Sanayi	-	-	--

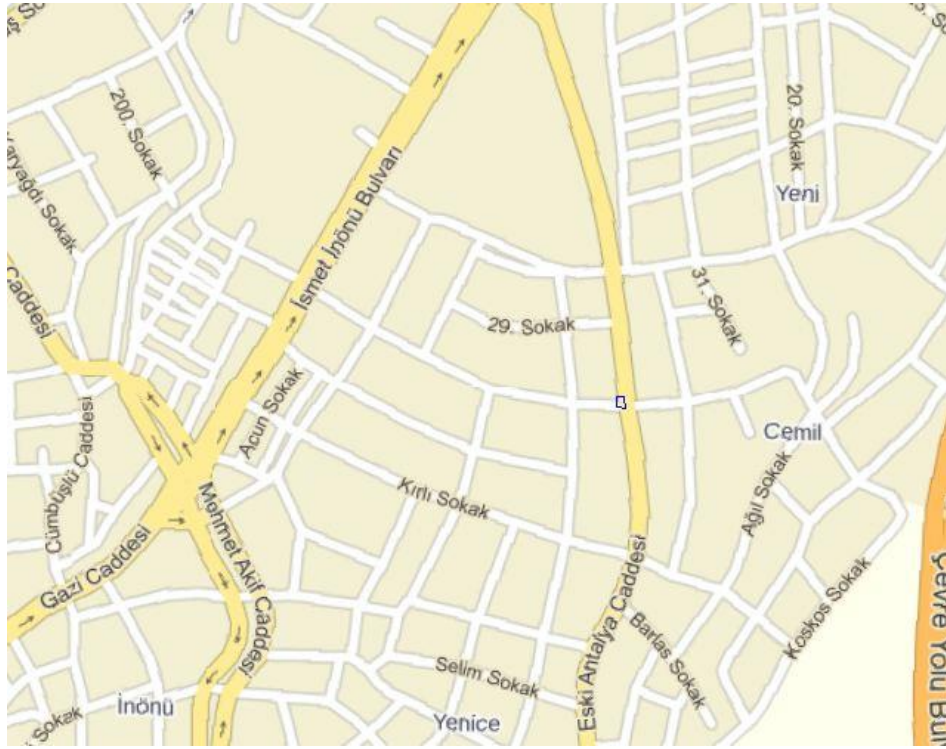
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Kentimizde kış aylarında görülen hava kirliliğinin başlıca nedeni, ısınma ve enerji eldesi amacıyla tüketilen fosil kaynaklı yakıtlardır. Özellikle kükürt dioksitin (SO₂) yaklaşık olarak % 90 ını fosil kaynaklı yakıtların yakılması neticesinde oluşmaktadır. Geriye kalan % 10 unu ise endüstriyel faaliyetlerden ve motorlu araçlarda tüketilen yakıtlardan kaynaklanmaktadır. Dumanda ise yakıt dışı kaynakların %20 paya sahip olduğu görülmüştür. Isınmadan kaynaklanan hava kirliliğinin temel sebepleri, ısınmada kalitesiz yakıtların herhangi bir zenginleştirme işlemine tabii tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerin uygulanması ve kullanılan kazanların işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmaması şeklinde sıralanabilir.

Bunların yanı sıra; nüfus yoğunlaşması, topoğrafik yapı ve meteorolojik şartlar hava kirliliğinin artmasında önemli rol oynamaktadır.

İlimizde kurulu bulunan Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu.

Şekil A.1 – İde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri

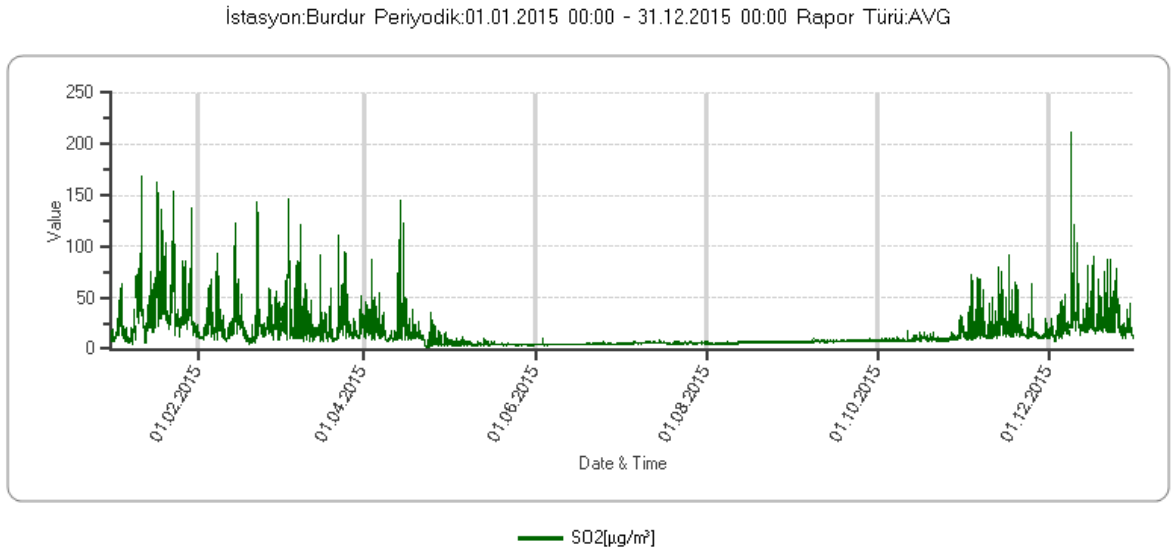
Çizelge A.8- İlimizde 2015 Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI	HAVA KİRLLETİCİLERİ	
	(Enlem, Boylam)	SO ₂	PM
Burdur Merkez	Enlem: 37.7230213 Boylam: 30.2944574	X	X

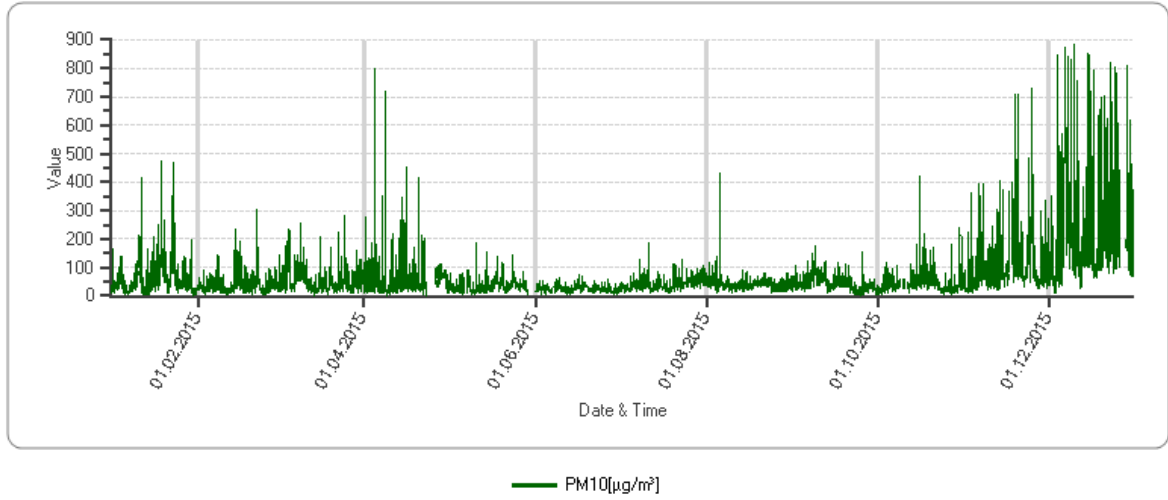
A.4. Ölçüm İstasyonları

İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu Meteoroloji Müdürlüğü bahçesine kurulu olup ölçüm sonuçları internetten izlenmektedir.

Hava kalitesi kullanıcı istasyonunda SO₂ cihazı, Meteorolojik sensör ve PM₁₀ örnekleme cihazı bulunmaktadır. Söz konusu cihazların bakımları konusunda Bakanlığımız ve Titaş Temsilcilik A.Ş. İşletmeleri arasında sözleşme bulunup İl Müdürlüğümüz personelinin gözetiminde aylık bakım işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Şekil A.2 – Burdur ilinde Ölçüm İstasyonu SO₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Şekil A.3 - Burdur ilinde Ölçüm İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Çizelge A.9- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu SO₂ ve PM Parametresi Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları

	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	34,13		59,90	6										
Şubat	22,75		39,42											
Mart	23,66		51,1											
Nisan	15,63		53,84	1										
Mayıs	4,54		36,07											
Haziran	4,46		25,57											
Temmuz	5,83		40,13											
Ağustos	6,25		40,64											
Eylül	7,53		44,4											
Ekim	9,90		47,65											
Kasım	20,2		110,24	11										
Aralık	29,16		235,37	24										
ORTALA MA	15,34		65,36											

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

Egzoz emisyon ölçümü için şartları sağlayan 1 adeti araç muayene istasyonu olmak üzere 3'ü Bucak'ta, 1 adeti araç muayene istasyonu olmak üzere 4'ü ilimiz merkezinde, 1 adet Karamanlı ilçesinde ve 1 adet te Gölhisar ilçesinde olmak üzere toplam 9 sabit istasyon için egzoz emisyon ölçüm yetki belgesi verilmiştir.

Çizelge A.10 - 2015 Yılında İlimizdeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı

(Bilgi edinilememiştir)

Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM	Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM
-	-	-	-	-	-	-	-	-	29.227

9 adet Egzoz istasyonları tarafından 29.227 aracın egzoz emisyon ölçümü yapıldığına dair bilgiler İl Müdürlüğümüze gönderilmiştir.

İl Müdürlüğümüzce 9 adet sabit istasyona toplam 31.099 adet egzoz emisyon pulu ve 7.400 adet ruhsat verilmiştir.

A.6. Gürültü

İnsan çevresini ciddi bir şekilde tehdit eden önemli bir problem de "gürültü"dür. Gürültü gelişigüzel yapılı ve birbiri ile uyumlu bir tonal özellik göstermeyen karmaşık ses düzenidir. Ses basınç düzeylerinin birimi desibel (dB) dir. Frekans ise ses dalgalarının birim zamandaki titreşim sayısıdır ve birimi Hertz'dir (Hz.).

Ses, titreşim yapan bir kaynak aracılığı ile hava basıncındaki değişmelerin oluşturduğu ve insanda işitme duyusunu uyaran fiziksel bir olaydır. Basınç değişikliklerinin kulaktaki iletişim mekanizması ile beyne aktarılması sonucunda ses algılanır. Ses dalgalarının doğuşu, iletimi, işitme ve algılama insanlar üzerindeki etkileri, ultrasonik dalgalar, müzik ve müzik araçları kısaca ses olayı ile ilgili bütün konular "AKUSTİK=SES BİLİM VE TEKNİĞİ" kapsamında incelenmektedir.

Son zamanlarda iş yerlerindeki makineleşme, otoyolların yaygınlaşması ve trafik yükünün artması hava yolu taşımacılığının yaygınlaştırılması gürültüyü, çevre kirlenmesi ve korunması ile ilgili önemli bir problem haline getirmiştir. Bunun içinde toplumda gürültü seviyesini belirli seviyelerde tutmak, gürültüyü kaynağında azaltmak üzere kanuni ve idari düzenlemelere gidilmiştir.

Gürültü kirliliği; kişinin işitme sağlığını ve algılamasını olumsuz yönde etkileyen, fizyolojik ve psikolojik dengelerini bozabilen, iş performansını azaltan, çevrenin hoşluğunu ve sakinliğini yok ederek niteliğini değiştiren önemli bir çevre kirliliği olarak tanımlanmaktadır.

Gürültü Kaynakları:

Trafik Gürültüsü: Toplumdaki gürültü kaynaklarından en önemlilerinden biri de trafik gürültüsüdür. Karayolu taşımacılığının günden güne artması, çeşitli kara nakil vasıtalarının büyük ölçüde kullanılması, trafik gürültüsünün şiddetini arttırmıştır.

Tek taşıt ve hareketlerinden doğan temel gürültü bileşenleri;

- Motor gürültüsü (hava girişi, silindir bloğu, fan, dişli kutusu, egzoz gürültüsü),
- Aerodinamik gürültü,
- Yol yüzeyi sürtünmesi (lastik sesi)
- Fren ve klakson sesleri olarak sıralanabilir.

Ülkemizde her türlü taşıtın izin verilebilir üst gürültü sınırları, 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde çıkarılan, Gürültü Kontrol Yönetmeliği'nde belirlenmiştir. Üretilen gürültü düzeyleri; taşıtın cinsine (ağır veya hafif taşıt), modeli ve motor tipine, yaşına ve bakım durumuna, hızına ve ivmesine (devir sayısı) bağlı olarak değişmektedir. Hareket halinde toplam gürültü, alçak frekanslara hakimdir.

Gürültü üretiminde, alçak hızlarla motor gürültüsü, yüksek hızlarda lastik yol yüzeyi sürtünme sesi, orta hızlarda ise aerodinamik gürültü önem taşır.

Burdur il merkezinde; gürültü ölçümleri yapılamamıştır. İl Merkezinde oluşan gürültülerin kaynağını belediye otobüsleri, otomobil, kamyonet ve motosikletler oluşturmaktadır. Özellikle araçların klaksonlarından kaynaklanan gürültü ile motosikletlerin egzozlarının susturucusunun olmaması gürültü sebepleridir. Özellikle yaz sezonlarında artan sünnet ve düğün konvoylarında bulunan motorlu taşıtların korna ile veya ses çıkaran başka bir cihaz ile (tehlike uyarısı olmayan hallerde) gürültüye neden olması Gürültü Kontrol Yönetmeliği gereği yasaktır.

Endüstri Gürültüsü: Hammaddeleri işlenmiş hale sokarak değerlendirmeye yarayan işlem ve araçların tümü şeklinde tanımlanan endüstriye ait tesisler, kentlerde veya sakin kırsal alanlarda gürültü kirliliğinin bir parçasını oluşturur. Bilimsel teknolojik ve ekonomik gelişmeler neticesinde yaygınlaşan bu tesisler veya işyerleri düzensiz kentleşme ile konut bölgelerinin içlerine kadar girmiştir. Ayrıca küçük imalat sanayi kentlerin içinde çoğu zaman gelişigüzel dağılmıştır.

Yayılan gürültü düzeyleri ve gürültünün akustik niteliği; cihazın yapısı, yapılan işlemler (darbeler, mekanik olaylar, akışkan akımları, yanmalar, elektromagnetik kuvvetler gibi), işlem süresi ve aralıkları, işlemlerin yapıldığı alanlar veya yapıların konumu, biçim ve konstrüksiyonları, duvarda bulunan açıklık ve yarıklar, kanal açılışları, makina ve aracın hacim içindeki konumu ve montaj özellikleri gibi çeşitli faktörlere göre değişmektedir.

İlimizde Belediye Başkanlığı tarafından gürültü haritası çıkarılmamıştır. Endüstriden oluşan gürültü, daha çok o işyerinde çalışan personelini rahatsız etmektedir. İşyerinde oluşan gürültünün düzeyi kadar gürültüye maruz kalma süreside önemlidir.

İnşaat Gürültüsü: Çeşitli ağır makina ve araçlar yardımıyla gerçekleştirilen bina, yol, kanal, tünel, köprü vs. gibi mühendislik yapılarının yapım işleri, değişik süreler içinde (genellikle yaz aylarında) kentler içinde büyük rahatsızlık veren yaygın gürültü kaynağı olmaktadır.

Yapım gürültüsü iki kısımda incelenir:

- a) Yapımda kullanılan araç ve makinaların yaydığı gürültüler; makinaların tipleri (içten yanmalı, darbeli ve basınçlı), büyüklükleri, motor tipleri, egzozları, vantilatörleri, işledikleri malzemeler ve operasyon tekniğine bağlı olarak çeşitlilik gösteren gürültü düzeyleri ölçümlerle tespit edilebilir.
- b) Yapım alanından şantiyeden yayılan gürültüler; şantiyede çeşitli amaçlarla belirli sürelerde kullanılan yapım araçları, belirli bir işleme modu içinde çalışırken çevreye yayılan gürültünün düzeyleri aşağıdaki faktörlere bağlı olarak değişir.
 - Şantiyede çalışan tüm araçların tür ve sayıları,
 - Araçların işlemsel modu ve çalışma süresi,
 - Araç ve makinaların şantiye sınırlarından uzaklıkları,
 - Şantiye içinde yeralan büyük yansıtıcı yüzeyler,
 - Toprak cinsi
 - Şantiye içinde engelleme yapan elemanlar
 - Şantiye çevresinde yerleşmenin fiziksel durumu

İlimizde yerleşim birimlerine yakın bulunan inşaatlardan ve inşaat makinalarından kaynaklanan gürültünün önlenmesi ve yönetmelikte belirtilen çalışma saatlerine uyulması ve gürültünün en asgari seviyeye indirilmesi için inşaat sahiplerine gerekli uyarılar yapılmaktadır.

Yerleşim Alanlarında Oluşan Gürültüler: İnsanları olumsuz etkileyen gürültü kaynaklarından bazıları yaşadıkları veya çalıştıkları yapıların içinde yer almaktadır. Bunlar:

- Yüksek düzeyli konuşma sesleri
- Adım sesleri ve diğer darbe gürültüleri
- Elektronik olarak yükseltilmiş müzik, radyo ve TV sesleri
- Her türlü ev aletlerinin sesleri
- Sıhhi tesisat ve havalandırma tesisatı gürültüsü
- Çöp bacaları gürültüsü
- Garaj ve otoparklar
- Çarpan kapı sesleri
- Bina ve konut ile ilişkili ticarethane büro vs
- Tesisat dairesi (brülör, hidrofor, vs.)
- Ortak servis alanları(merdiven, asansör vs.)

Gürültü kaynaklarının çeşitliliği, her gürültünün kaynak ölçüğünde ayrı, ayrı incelenmesini, yapı içinde ne şekilde yayıldığının araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Kapalı mekânlar içinde ses yayılmasında iç akustik koşullarının da etkisi bulunur. Kuşkusuz yapı elemanlarının mevcut ses geçirimsizlik özellikleri ve bu özelliklerin artırılması önemlidir.

İlimizde konut alanlarında, sanayi alanlarında ve trafiğin yoğun olduğu alanlarda gürültü ölçümleri yapılamamıştır.

Gürültünün Fiziksel Çevreye Olan Etkileri:

Bugün için çok doğal ve sıradan olaylar ileride olağan dışı olabilir. Şehir merkezlerinde yaşayan insanlar sabah kalktıkları zaman sakin ve huzurlu bir güne başlamaları gerekirken günümüzde hava ve gürültü kirliliği ile karşılaşmaktadır. Zaman içinde ilçeler ve köyler aynı olumsuz durumla karşı karşıya kalacaktır. Bu gibi durumlarla karşılaşmamak için Yönetmelikte belirtilen kriterlere ve imar mevzuatına uyulması gerekmektedir.

Gürültünün Sosyal Çevreye Olan Etkileri:

Gürültülü ve sakin hastanelerde yapılan araştırmalarda, gerek dâhili gerekse dışarıdan gürültüye maruz kalan hastanelerde, hastaların tedavi için daha uzun süre yatmaları gerektiğini ortaya koymuştur. Bu açıkça para olarak gürültünün maliyetini ortaya koymaktadır.

Bununla beraber, alınan uyku bozukluğunu gidermek amacıyla alınan uyku hapları sanayiden kaynaklanan gürültü neticesinde kaybedilen zaman, apartmanlar için gerekli olan gürültü izolasyonlarına yapılan harcamaların değerlendirilmesi oldukça zordur.

Gürültünün İnsanlar Üzerine Fiziksel Etkileri:

Gürültünün işitme duygusunun kaybına sebep olduğu 1830 lardan beri üzerinde durulan bir olaydır. Sabit ve kararlı gürültüler ile işitme duygusunun kaybolma riski arasında kuvvetli bir bağıntı bulunduğundan, bu kriter milletler arası düzeyde büyük ölçüde kullanılmaktadır.

Yüksek düzeyli gürültülere, belirli bir süre maruz kalma sonucunda işitme hasarları ortaya çıkar. İşitme hasarları orta ve iç kulakta işitme sinirlerinin bağılı olduğu işitme hücrelerinde çeşitli bozulma ve kırılmaları belirtir. Geçici ve sürekli işitme eşiğı kaymaları ve akustik travma olarak üç gruba ayrılır. Öncelikle 200 Hz. in üzerinde daha sonra 500, 1000 ve 2000 Hz. de işitme eşiğinin yükselmesi (normal kulağı göre aynı sesi duyabilmek için daha yüksek düzeylere gereksinim duyulması), sonucusu ise ani bir gürültüden veya patlama sesinden (örneğin atış alanında) sonra ansızın ortaya çıkmaktadır. Gürültü düzeyi; örneğın 99 dB den 119 dB e çıktığında işitme kaybı gürültünün her desibeli için 1,5 dB artmaktadır.

İşitme kaybı, yalnızca bir iş hastalığı veya kazası değil aynı zamanda kişinin sosyal ilişkilerini gerginleştiren, öğrenmesini güçleştiren, bazı davranış bozukluklarına ve kişiyi toplum içinde yalnızlığa iten sosyal bir olaydır. Akut şekilde tesirler ise; kulak zarına çok yüksek ve ani gürültüler neticesinde meydana gelir. Akustik travma, çok yüksek düzeyde bir veya daha fazla akustik enerjinin sonucu kulağın işitsel duyarlılığındaki ani organik, ağrı bozunumudur.

Gürültünün İnsanlar Üzerine Fizyolojik Etkileri:

İnsan vücudu, ani ve yüksek seslere karşı otomatik ve bilinçsiz olarak tepki göstermektedir. Sürekli fizyolojik parametreleri (frekans kardiyak) ve elektroensefalogramları kayıt edilen kişilerde yapılan bilimsel değerlendirmeler, gürültü kaynaklı fizyolojik etkilenmeleri açıkça göstermektedir. Gürültünün;

- Yüksek kan basıncına (hipertansiyon)
- Hızlı kalp atışına
- Kolesterol artışına
- Adrenalin yükselmesine
- Solunum hızlanmasına
- Adele gerilmesine
- İrkilmelere neden olduğu kanıtlanmıştır.

Hamilelikte gürültünün etkileri konusunda Japonya'da yapılan çalışmalarda düşük ağırlıklı bebek doğumları ile gürültü ilişkisi bulunmuştur. Doğmamış bebekler gürültüden korunmamışlardır ve annenin tepkisi onlara da geçmektedir.

İnsanların gürültüye alışabildikleri düşüncesi, aslında doğru değildir. Alışıldığı düşünülse bile biyolojik değişiklikler önlenememektedir. Gürültünün yığışımli etkileri önemlidir. Otomatik tepkiler üst üste bindiğinde, stres, ülser, astım, tansiyon, baş ağrıları ve kolitlerin ortaya çıktığı saptanmıştır.

Gürültü, insanların enfeksiyonlara karşı direncini azaltan bir risk faktörüdür. Gürültü stresin birçok çevresel nedenlerinden biridir. Tüm bunlara karşın, gürültü; fiziksel ve zihinsel hastalık kaynağı olarak uzman olmayanların dışındakiler tarafından kolay kolay tanımlanamaz.

Gürültünün İnsanlar Üzerine Psikolojik Etkileri:

Bilimsel araştırmalarda gürültüye maruz kalmış kişilerin hemen tümünde çeşitli psikolojik rahatsızlıklar bulunmuştur. Gürültülü yerlerde yaşamının en belirgin karşılığı "annoyance" olarak tanımlanan rahatsızlık, sıkıntı ve gerilim duygusudur. Çevresel gürültüden olan etkilenmelerin araştırıldığı alan çalışmalarında yapılan anketler ile rahatsızlık duygusunun belirli bir ölçeğe göre derecelenmesi yapılmakta, örneğin 5 dereceli ölçek kullanıldığında, bir çevrede medyan değeri 3 ve 3'ün üzerinde söz konusu gürültüye ciddi önlem alınması gereği ortaya çıkmış demektir.

Gürültü yeteri kadar yüksekse ve kaynağı belirsiz ise veya neden olduğu gerilim yeteri kadar fazla ise aşağıdaki davranış bozuklukları görülmektedir.

-*Rahatsız, aşırı tepkilere ve davranışlara dönüşebilir: Ani parlamalar, öfkeye hakim olamama ve kendini kaybetme gibi.*

-*Kızgınlık ve öfkenin içe yöneltilmesi: Kendini suçlama ve aşırı sessizlik ve içe kapanma.*

-*Sakinleştirici kullanımı: Uyku hapi tüketiminin artması.*

-*Hoşgörünün azalması*

-*Yardım isteğinin azalması*

-*Diğer tepkiler: Doktorunu ziyaret etme, penceresini kapatma, uykuyu taksitlere ayırma, dışarıda az zaman geçirme.*

Gürültünün Performans Üzerine Etkileri:

İnsanların evlerinde, işyerlerinde ve çeşitli aktiviteleri sırasında maruz kaldıkları gürültünün performanslarını (verimini) ne yönde etkilediği araştırılmıştır. En önemli performans etkileri şunlardır:

a) *Karşılıklı konuşmanın etkilenmesi: Gürültü spektrumu içindeki alçak frekanslı seslerin konuşma sesinin yüksek frekans bileşenlerini maskeleyesi sonucunda;*

-*Dinleme ve anlama güçlüğü ortaya çıkar: Konuşmanın tam olarak anlaşılması engellenir.*

-*Konuşma kesintiye uğrar: Özellikle yüksek düzeyli ve tekrarlanan kesikli gürültülerde konuşma kesintili olarak gerçekleşir ki bu durum çok rahatsız edicidir.*

-*Yüksek sesle konuşma gerekir: Yüksek düzeyli sürekli gürültüler, konuşma sinyali/gürültü oranına göre, kişinin daha fazla enerji harcayarak daha yüksek sesle konuşmasını gerektirdiklerinden aşırı yorarlar.*

-*İnsan iletişimi bozulur: İnsanların gürültülü yerlerde az konuştukları, ancak çok önemli konuları gereği kadar konuştukları ve hatta kendi kendilerine konuştukları görülmektedir.*

-*Telefon konuşmaları etkilenir.*

-Radyo, TV ve müzik dinleme etkilenir: Dinlenmek istenen müziğin gerçek niteliğini anlayarak zevk alınması engellenir.

b) *Okuma ve öğrenmenin olumsuz etkilenmesi*: Dikkat gerektirici, hafıza ve sözcüklere ilgili çalışma ve öğrenimler gürültü ile olumsuz etkilenir. Arka plandaki bir sözü müzik, kelime hafızasını bozucu etki yapar. Okul çağında çocuğun öğrenme sağlığı ve düşünsel aktiviteleri ile çakışmayacak bir çevre gerekir.

-*Konsantrasyonun etkilenmesi*: Gürültü olayı sırasında dersin kesilmesi, öğrencinin ilgisini odaklaştırıp uzaklaşmaktadır. Bu konu; çocukların dil gelişimi, okuma kabiliyeti ve genel olarak zihinsel gelişmeleri açısından çok önemlidir. Araştırmalar; karayolları, demiryolları ve havaalanları yakınındaki okullarda öğrencilerin okuma, anlama ve öğrenme seviyelerinin düştüğü kanıtlanmıştır.

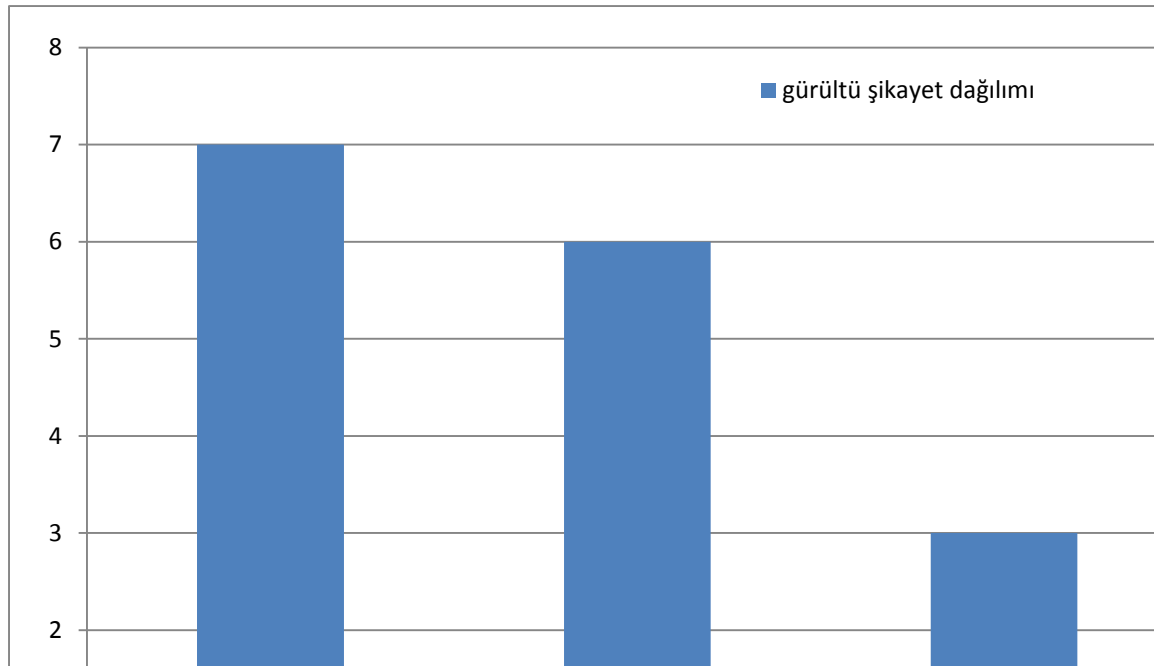
-*Öğretmenlerin etkilenmesi*: Gürültüyü maskeleyerek için yüksek sesle konuşma gereksinimi aşırı enerji harcamayı gerektirmektedir. Bu nedenle öğretmenlerde, aşırı yorgunluk, stres ve strese bağlı rahatsızlıklarını ortaya çıktığı görülmektedir.

c) *İş performansının etkilenmesi*: Çalışma hayatında yüksek düzeyli ve ani veya kesikli gürültüler iş verimini çeşitli biçimlerde etkileyebilir.

-*İşin zamanında yapılmaması*: Dikkat gerektiren işlerde dikkatin dağılması ve algılama zamanının uzaması, tekrar konsantrasyon için daha büyük bir gayretin gösterilmesi ve sonuçta işin yapılma süresinin uzaması ve insanın yorulması,

-*İşin doğru olarak yapılması*: İşin doğruluğunun etkilenmesi ve gözlemlerde hataların artması,

-*İş kazaları*

Şekil A.4– İlimizde 2015 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikâyetlerin Dağılımı

Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince; 2014 yılına (250 binden fazla nüfusu olan ve nüfus yoğunluğunun kilometre kare başına 1000 kişiden fazla olduğu) kadar gürültü haritası hazırlanması gereken yerleşim alanları arasında Burdur

İli yer almadığından şehir içi ticari yoğunluk alanlarına ait gürültü seviyeleri belirlenmemiştir.

Eğlence yerlerinden kaynaklanan şikayetler 23:59'dan sonra yapılmış ise şikayetçiler Polis görev bölgesinden Emniyete, Jandarma görev bölgesinde ise İl/İlçe Jandarmaya yönlendirilmektedir. 23:59 dan önce yapılan şikayetler ise İl Müdürlüğümüz tarafından incelenmekte ve denetlenen işletmenin Canlı Müzik İzninin olmaması halinde ilgili belediyesine yazılarak gerekli idari yaptırımın uygulanması ve Canlı Müzik İzni için müracaatı istenmektedir.

Canlı Müzik izni olan işyerleri için Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince ölçümler yapıp işlem yapılmaktadır. Söz konusu şikâyetler İlimiz merkezinde yetki devri yapılan Burdur Belediye Başkanlığınca değerlendirilirken mücavir alan dışı ve İlçelerdeki şikâyetler İl Müdürlüğümüzce değerlendirilmektedir.

A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İl merkezinde doğalgaza çalışmaları devam etmektedir. İl merkezi içerisinde yeşil dalga sisteminin yaygınlaştırılması düşünülmektedir.

Toplu taşıma araçlarının kullanımını teşvik edilmektedir. Okullarda her yıl verilen eğitim çalışması ambalaj atık yönetim planının onaylanması ile bir plan dâhilinde uygulanacaktır. Su kullanım verimliliğinin artması için özellikle okullarımızda öğrencilere konunun önemi anlatılmalı, broşür ve kitapçıklar bastırılarak halkımız bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlde hava kirliliğini etkileyen en önemli nedenler; şehrin topoğrafik yapısı, meteorolojik şartlar ve plansız şehirleşmedir. Ayrıca yakma sistemleri yanlışlığı, periyodik bakımların yapılmaması, ateşçilerin eğitimsiz olması, nüfus artışı ile kişi başına kullanılan enerji tüketimindeki artış, motorlu taşıtlar ile inşaat kalite ve izolasyon yetersizliği de diğer sebeplerdir.

İlde özellikle kentsel ısınmada doğal gaz kullanımına geçilmesiyle beraber PM10, SO₂ ve NO_x konsantrasyonlarında azalma sağlanacaktır. Ayrıca trafikten kaynaklanan kirliliği önlemek amacıyla araçların egzoz gazı emisyon ölçümlerini yaptırmalarına dönük kontrol ve denetimler de devam etmektedir.

Kaynaklar

- Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Burdur Hava İzleme İstasyonu Web Sitesi

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Kapalı bir havza olan Burdur'da Dalaman Çayı ve Aksu Çayı dışında denize ulaşan akarsu yoktur. Dere ve çay niteliğindeki küçük akarsuların bir bölümü göllere dökülürken bir bölümü de düdenlerde kaybolur.

Merkez İlçedeki; Alakır, Burdur, Çerçin ve Gravgaz Çayları Burdur Gölüne dökülür. Bunlardan Burdur ve Gravgaz Çaylarından tarım arazilerinin sulanmasında faydalanılmaktadır.

Tekke Köyünden çıkan Arvallı Çayı, Onaç Barajının yapımıyla burada toplanmaktadır. Ağlasun ilçesindeki Başköy Çayı; Aksu Çayı ve Isparta Çayı ile birleşerek Serik Ovasından Akdeniz'e dökülür. Karaevliler gölü ve çevresindeki dağlardan çıkan Çeltikçi Çayı, önceleri döküldüğü Kestel Gölü kurutulduğundan suyunun tamamı tarım alanlarında kullanılmaktadır.

Göhlisar ilçesi sınırları içinden geçen Dalaman Çayı Fethiye'den Akdeniz'e dökülmekte olup, çayda kereste taşımacılığı yapılmaktadır.

Yeşilova İlçesindeki Armut Çayı Bayındır Gölüne; Doğanbaba, Salda ve Köpek Çayları Salda Gölüne, sulamada kullanılan Yarışlı Çayı da Yarışlı Gölüne dökülür.

- a) Dalaman Çayı
Yıllık ortalama akım: 107,03 hm³
Kullanım durumu: Acıpayam ovasına gitmektedir.
Suyun sınıfı: C2S1
- b) Bozçay
Yıllık ortalama akım: 62,94 hm³
Kullanım durumu: Burdur gölünü besliyor. Sulamada kullanılmıyor.
Suyun sınıfı: C3S1-C2S1
- c) Aksu Çayı
Yıllık ortalama akım: 610 hm³
Kullanım durumu: Karacaören barajını besliyor. Sulama ve enerjide kullanılıyor.
Suyun sınıfı: C2S1

Çizelge B.11 –İlimizin Akarsuları

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Bozçay (Eren Çayı)	85,3	85,3	-	Bozçay	Birinci sınıf sulama suyu
Dalaman Çayı	174,5	44,5	1,836	Dalaman Çayı	Birinci sınıf sulama suyu
Aksu Çayı	166,8	31,1	-	Aksu Çayı	Birinci sınıf sulama suyu

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

GÖLLER

1- Burdur Gölü:

237 km² yüzey alanına sahip olan Burdur Gölünün 57 km²'si Isparta, 180 km²'si Burdur il sınırları içerisinde yer almaktadır. **Fiili maksimum su seviyesi: 857,56 m** Fiili maksimum su seviyesi yüzey alanı: 237 km² Fiili maksimum su seviyesi hacmi: 7413,20 hm³ Fiili minimum su seviyesi: 845,11 m Fiili minimum su seviyesi yüzey alanı: 165,69 km² Fiili minimum su seviyesi hacmi: 4890,02 hm³ Burdur Gölünün derinliği 80 metredir. Gölü besleyen sular: Bozçay, Suludere, Keçiborlu Deresi ve gölün kendi yağış havzasıdır. Göl çıkış suları: Yok. Suyun sınıfı: C4S4, C5S5 Amacı: Turizm

2-Salda Gölü:

Maksimum su seviyesi: 1143,74 m ,
Minimum su seviyesi: 1140,71 m
Salda Gölü yağış alanı: Yağış havzası 162,43 km² ,
Göl aynası 44,71 km² olmak üzere toplam yağış alanı 207,14 km²'dir. Salda Gölünün maksimum derinliği: 128 metredir.
Salda Gölünü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır.
Suyun sınıfı: C4S1
Salda Gölünden faydalanma: Turizm olarak faydalanılmaktadır.
Not: Salda Gölü değerleri, 22.07.1970-12.10.1978 tarihleri arasında gözlenen değerlerdir.

3-Yarışlı Gölü:

Burdur il sınırları içerisinde Sazak köyü sınırları içerisinde yer alan Yarışlı Gölü, 10 nolu Burdur Göller havzasında yer almaktadır. Fiili maksimum su seviyesi: 915,81 m
Maksimum su seviyesi hacmi:78,60 hm³
Fiili minimum su seviyesi:912,21 m
Minimum su seviyesi hacmi:17,00 hm³
Yarışlı Gölü yağış alanı: Yağış alanı 302,90 km²'dir.
Yarışlı Gölünün ortalama derinliği: 3~4 metredir.
Yarışlı Gölünü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır.
Suyun sınıfı: C5S5
Amacı: Turizm
Not: Yarışlı Gölü değerleri, 14.05.1970-12.10.1978 tarihleri arasında gözlenen değerlerdir.

4-Göhlhisar Gölü:

Burdur ili Göhlhisar ilçesi sınırları içerisinde yer alan ve 4,1 km² göl aynasına sahip Göhlhisar Gölü, 08 nolu Batı Akdeniz havzasında yer almaktadır. Fiili maksimum su seviyesi: 944,83 m Maksimum su seviyesi yüzey alanı : 4,413 km² Maksimum su seviyesi hacmi : 18,06 hm³ Fiili minimum su seviyesi : 940,20 m Minimum su seviyesi yüzey alanı: 1,423 km² Minimum su seviyesi hacmi : 0,66 hm³ NOT: Maksimum su seviyesine 19.01.1980, minimum su seviyesine 20.10.1992 tarihinde ulaşılmıştır. Göhlhisar Gölü yağış alanı: 72,0 km² dir. Göhlhisar Gölünün ortalama derinliği: 4 metredir. Göhlhisar Gölünü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır. Suyun sınıfı: C2S1 Amacı: Sulama Not: Göhlhisar Gölü değerleri, 05.06.1970 tarihinden günümüze kadar olan periyotta gözlenen değerlerdir.

5-Mamak Gölü:

Burdur ili Ağlasun ilçesi sınırları içerisinde yer alan Mamak Gölü, 09 nolu Antalya havzasında yer almaktadır. Fiili maksimum su seviyesi: 1019,58 m Maksimum su seviyesi yüzey alanı : km² Fiili minimum su seviyesi : 1017,26 m Not: Göl maksimum su seviyesi olan 1019,58 metre kotuna 11.02.1979 tarihinde ulaşmıştır. Göl minimum su seviyesi olan 1017,26 metre kotunda kurumaktadır. Mevcut durumda yazın kuru kışın su vardır. Mamak Gölü yağış alanı: Yağış alanı 108,7 km²'dir. Mamak Gölünün ortalama derinliği: 1,5 metredir. Mamak Gölünü besleyen kaynaklar: Gölün kendi yağış havzasıdır. Suyun sınıfı: - Amacı: Turizm Not: Kapalı havza şeklindedir. Yaz aylarında kurumaktadır. Mamak Gölünün değerleri; 25.02.1970 ile 31.03.1993 tarihleri arasında gözlenen değerlerdir.

Seddelemeli Rezervuarlar:

1-KARATAŞ DEPOLAMASI: Normal su seviyesi : 1053,64 m Normal su seviyesi yüzey alanı : 13,44 km² Normal su seviyesi hacmi : 65,3 hm³ Minimum su seviyesi : 1047,31 m Minimum su seviyesi yüzey alanı : 4,75 km² Minimum su seviyesi hacmi : 4,30 hm³ Sedde yüksekliği : 8,50 m Karataş Depolaması drenaj alanı : 670 km²' Barajı besleyen sular : Adı Yıllık ortalama akım(hm³) Bozçay 50 hm³ Karataş Depolaması çıkış suları: Sulama Sulamaya verilen su (hm³) 40 hm³ Suyun sınıfı : C2S1 Amacı : Sulama Sulama alanı : Brüt 6490 ha Net 5486 ha

GÖLETLER

A- İşletmede Olan Göletler

1- Belenli Göleti:

Normal su seviyesi: 1452,2 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,315 km²
Normal su seviyesi hacmi: 2,025 hm³
Minimum su seviyesi: 1446,70 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,170 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,700 hm³
Belenli Göletinin talvegten yüksekliği 20,15 metredir.

2- Yeşilova-Dereköy Göleti:

Normal su seviyesi: 1003,80 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,04 km²
Normal su seviyesi hacmi: 0,260hm³
Minimum su seviyesi: 970,30 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,060 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,260 hm³
Göletinin talvegten yüksekliği 15,00 metredir.

3- Tefenni Göleti:

Normal su seviyesi: 1243,07 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,182 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,21 hm³
Minimum su seviyesi: 1233,3 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,042 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,143 hm³
Tefenni Göletinin talvegten yüksekliği 19,63 metredir.

4- Ağlasun-Gölyeri:

Normal su seviyesi: 1087,0 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,126 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,165 hm³
Minimum su seviyesi: 1070,0 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,036 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,027 hm³
Ağlasun Gölyeri Göletinin talvegten yüksekliği 24,90 metredir.

5- Çavdır-Söğüt Göleti:

Normal su seviyesi: 1512,10 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,199 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,900 hm³
Minimum su seviyesi: 1498,40 m 55
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,059 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,235 hm³
Çavdır-Söğüt Göletinin talvegten yüksekliği 27,70 metredir.

6- Yeşilova-Değirmendere Göleti

Normal su seviyesi: 1241,0 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,130 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,3 hm³
Minimum su seviyesi: 1230,4 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,050 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,33 hm³
Değirmendere Göletinin talvegten yüksekliği 31 metredir.
Değirmendere Göletinin drenaj alanı 16,6 km²'dir.

7- Çaylı Göleti:

Normal su seviyesi: 1140,30 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,23 km²
Normal su seviyesi hacmi: 2,924 hm³
Minimum su seviyesi: 1128,50 m

Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,13 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,924 hm³
Göletinin talvegten yüksekliği: 34,50 metredir.

8- İbecik Göleti:

Normal su seviyesi: 1146,05 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,14 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,380 hm³
Minimum su seviyesi: 1130,91 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,03 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,1130 hm³
Göletinin talvegten yüksekliği: 25,25 metredir.

9- Kayı Göleti:

Normal su seviyesi: 1129,38 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,20 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,530 hm³
Minimum su seviyesi: 1117,18 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,06 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,27 hm³
Göletinin talvegten yüksekliği: 26,00 metredir.

10- Büğdüz Göleti:

Normal su seviyesi: 1253,51 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,20 km²
Normal su seviyesi hacmi: 2,030hm³
Minimum su seviyesi: 1242,58 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,01 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,610 hm³
Göletinin talvegten yüksekliği: 31,00 metredir.

11- Çamlık Göleti

Normal su seviyesi: 472,65 m
Normal su seviyesi yüzey alanı: 0,20 km²
Normal su seviyesi hacmi: 1,860 hm³
Minimum su seviyesi: 455,26 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı: 0,01 km²
Minimum su seviyesi hacmi: 0,204 hm³
Göletinin talvegten yüksekliği: 32,00 metredir.

Çizelge B.12-İlimizde Mevcut Sulama Baraj ve Göletleri

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, hm ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (hm ³)	Kullanım Amacı
Çavdır Barajı	KTD	31,070	1.157	5,564	S
Karamanlı Barajı	ZTD	24,813	3.747	12,180	S+T
Karacaören-I Barajı	ZTD	1.234.000	24.860	-	S+T+E
Yapraklı Barajı	ZTD	147,214	7.586	25,690	S+T
Kozağacı Barajı	ZTD	1,189	464	0,836	S
Bademli Barajı	ZTD	6,592	507	0,770	S
Onaç-II Barajı	ZTD	17,500	1.953	5,041	S+T
Karaçal Barajı	ZTD	76,000	5.697	9,624	S+T
Belkaya Barajı	ZTD	9,110	2.682	5,750	S+T
Belenli Göleti	HTD	2,019	544	1,475	S
Dereköy Göleti	HTD	0,255	26	0,180	S
Tefenni Göleti	ZTD	1,450	166	0,850	S
Gölyeri Göleti	HTD	1,165	26	0,980	S
Söğüt Göleti	ZTD	1,900	206	-	S
Değirmendere Göleti	ZTD	1,350	182	0,676	S
Çaylı Göleti	KKD	2,924	505	-	S
İbecik Göleti	KKD	1,380	267	-	S
Kayı Göleti	KKD	1,530	284	-	S
Bügdüz Göleti	KKD	2,030	328	-	S
Çamlık Göleti	KKD	1,860	424	-	S

B.1.2. Yeraltı Suları

Burdur il hudutlarındaki ovalarda 81 adet sulama kooperatifi, 416 adet işletme sondaj kuyusu ile 14.108 ha net, 15.627 ha brüt arazi yeraltından sulanmaktadır.

Çizelge B.13 İlimizde Yeraltısuyu Potansiyeli

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Burdur Merkez Ovası	7
Çine Ovası	28,7
Erli-Irla ve Yazı Ovası	24
Tefenni Ovası	92
Salda-Güneyköy Ovası	4,5
Göhlisar Ovası	20
Ağlasun Ovası	2,7
Sütçüler Ovası	57
Bucak Kestel Ovası	7,5

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Su, Özellikle “Tatlı su” denilince atmosferden yeryüzüne su buharının yoğunlaşması sonucunda oluşan, yağmur, kar, dolu, kırağı ve çığ şeklinde düşen “Atmosferik sular” ya da meteorolojik sular anlaşılmaktadır. Yeryüzüne düşen suların bir bölümü; yüzeysel akışa geçerek, dereleri, akarsuları oluşturan ve göl-deniz-okyanuslarla son bularak depolanır. Bu yüzey sularının bir bölümü tuzlu-acı su içerir. Yeryüzüne düşen yağış sularının önemli bir bölümü ise jeolojik formasyonların suyu geçirmesine ve taşımaya uygunluğu oranında, süzülerek aşağılara iner ve yeraltı suları depolarını oluşturur. Jeolojik formasyonların suyu geçirme, taşıma ve depolama özellik ve oranlarına AKİFER adı verilir. Yeraltında depolanan sular, kütlelerin yapısına, geçirimsizlik özelliğine ve derinliğine göre kaynak (membra) suları, normalin üzerinde (1.000 mg/l’ten fazla) erimiş madde içeren maden suları, normalin üzerinde sıcak (20 °C’den fazla) olan sular termal sular olarak isimlendirilirler.

Yeraltı suları bazen doğal yolları izleyerek, kaynaklar şeklinde kendiliğinden yeryüzüne çıkar, bazen de insan eli ile yapılan ameliyeler sonucunda (Kuyu, sondaj, galeri vb.) yeryüzüne çıkartılır. Ülkemiz, gerek bol debili yüzey sularını içeren akarsu ağı, gerekse memba, maden ve termal sular türündeki yeraltı suları açısından oldukça zengindir.

Yeryüzüne düşen yağışın bir bölümü yeraltına süzülmesi gibi, bir bölümü de bitkiler karalar, akarsular, göller ve denizlerden buharlaşarak (B) tekrar atmosfere kavuşur, suyun atmosferden gelip yeryüzüne düşmesinden başlayarak, geçirdiği çeşitli evrelerden sonra tekrar atmosfere dönüşüne “Hidrolojik dolaşım” adı verilmektedir. Bu dolaşım sonucunda, faz değiştiren ancak zerresi kaybolmayan bu değerli varlığın öğeleri arasında $Y = A + B + S$ şeklinde ifade edilen bir denge vardır.

Y= Yağış

A= Akış

B= Buharlaşma

S= Depolama katsayısı

Bu denge formülündeki değerler sayısal olarak ölçülerek $S = Y - (A + B)$ formülünden yeraltına süzülen ve depolanan su miktarı hesaplanabilir.

Özetle, yeraltına süzülerek orada depolanan, bazen dakika, bazen yüzyıllar mertebesinde, bazen birkaç metre, bazen kilometrelerce uzun yol aldıktan sonra, soğuk veya sıcak su kaynakları şeklinde yeryüzüne çıkan ya da kuyularla (sondaj-sığ kuyu-keson 47 kuyu-galeri) çıkartılan yeraltı sularının ana kökeni atmosferik sulardır. Beslenme-çekim dengesinin bozulmadığı sürece yıllık rezerv yenilenme kabiliyetine sahiptir.

B.1.3. Denizler

İlimizin denize kıyısı yoktur.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

7 Nisan 2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” ve 30 Kasım 2012

tarikh ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ‘‘Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği’’ ne göre doldurulmuştur.

Çizelge B.13 – İlimizde 2015 Yılı Yüzeysel ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları

Su Kaynağının Cinsi (Yüzeysel/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzeysel	Karaçal Barajı	-	-	X	-	15-048	-	Merkez Karaçal	37.55783 30.08177	3
Yüzeysel	Boğaziçi Köprüsü			X		15-001		Merkez Boğaziçi	37.507870 30.073043	6
Yüzeysel	Kozluca Göleti			X		15-020		Merkez Kozluca	37.470966 30.175057	0
Yüzeysel	Bozçay Köprüsü			X		15-002		Karamanlı Mürseller	37.366155 29.961728	6
Yüzeysel	Karataş Gölü			X		15-003		Karamanlı	37.385658 29.983971	0
Yüzeysel	Karamanlı Barajı			X		15-004		Karamanlı	37.400578 29.835409	0
Yüzeysel	Şeker Plajı					15-051		Merkez	37.742160 30.243590	1
Yüzeysel	Burdur Gölü					15-021		Merkez	37.695232 30.191058	1
Yüzeysel	Kumluca Altı			X		15-017		Merkez Kumluca	37.650984 30.060814	1
Yüzeysel	Karakent Köprüsü			X		15-019		Merkez Karakent	37.689463 30.053521	8
Yüzeysel	Alanköy Göleti			X		15-016		Yeşilova Alanköy	37.684617 29.846150	13
Yüzeysel	Salda Gölü					15-005		Yeşilova Salda	37.521702 29.720137	1
Yüzeysel	Harmanlı Çayı			X		15-050		Yeşilova Harmanlı	37.569311 29.927144	2
Yüzeysel	Karamusa Altı Deresi			X		15-029		Tefenni Karamusa	37.209671 29.733287	2
Yüzeysel	Sorkun Köprüsü			X		15-008		Göhlisar Sorkun	37.192819	5

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
									29.560943	
Yüzey	Yapraklı Barajı			X		15-024		Göhlisar İbecik Köyü	37.020794 29.455017	0
Yüzey	İbecikdere Altı			X		15-047		Göhlisar İbecik Köyü	37.01593 29.424169	0
Yüzey	Dirmil Köprüsü			X		15-046		Altınyayla	36.98322 29.47731	5
Yüzey	Uylupınar Gölü			X		15-007		Göhlisar Uylupınar	37.11615 29.608586	0
Yüzey	Yamadı burnu Köprüsü			X		15-006		Göhlisar Yamadı	37.149971 29.612311	12
Yüzey	Sarıtaş Köprüsü			X		15-009		Göhlisar	37.055429 29.789103	5
Yüzey	Dağarcık Köprüsü			X		15-010		Bucak	37.514580 30.529725	4
Yüzey	Kestel Düdeni			X		15-011		Bucak	37.400605 30.417439	5
Yüzey	Ağlasun Deresi			X		15-014		Ağlasun	37.645146 30.539490	6
Yüzey	Karacaören-1 Barajı		X	X		15-012		Bucak	37.368878 30.837696	0
Yüzey	Karacaören-2 Barajı			X		15-013		Bucak	37.306737 30.810539	0
Yüzey	Gökçebağ Göleti			X		15-030		Merkez	37.759969 30.414015	2
Yüzey	Askeriye Göleti			X		15-023		Merkez	37.753859 30.850667	0
Yüzey	Bügdüz Deresi			X		15-022		Merkez	37.660631 30.167385	9
Yeraltı	Çallica Karlı			X		15-033		Merkez	37.470260 30.023017	8
Yeraltı	Çallica petrol			X		15-032		Merkez	37.470670 30.016080	0

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yeraltı	Kılavuzlar Kuyusu			X		15-042		Karamanlı	37.3469 50 29.9555 00	8
Yeraltı	Manca Yolu Kuyusu			X		15-028		Karamanlı	37.3616 9 29.8444 40	10
Yeraltı	Kılçan Kavşağı			X		15-041		Karamanlı	37.3459 30 29.8085 00	3
Yeraltı	Kuruçay			X		15-027		Merkez	37.7119 76 30.1435 71	0
Yeraltı	Alanköy Kuyusu			X		15-044		Yeşilova	37.6884 10 29.8638 60	33
Yeraltı	Gencali Kuyusu			X		15-045		Yeşilova	37.5414 40 29.8677 90	17
Yeraltı	Sazak			X		15-049		Yeşilova	37.5446 40 29.9434 00	11
Yeraltı	Yarıış Kuyusu			X		15-015		Yeşilova	37.5809 20 29.9329 63	15
Yeraltı	Düğer Kuyusu			X		15-018		Merkez	37.5733 03 30.0234 8	13
Yeraltı	Kurtcebe Pompası			X		15-040		Merkez Düğer	37.5765 00 30.0340 50	0
Yeraltı	Göhlisar Sera			X		15-037		Göhlisar	37.1444 70 29.5555 40	0
Yeraltı	İncirdere			X		15-043		Bucak	37.4676 10 30.5402 10	27
Yeraltı	Uğurlu Kuyusu			X		15-026		Bucak	37.3218 92 30.4897 44	3
Yeraltı	Elsazı Kuyusu			X		15-025		Bucak	37.4721 78 30.7643 02	20
Yeraltı	Çatağıl Yakaköy			X		15-039		Merkez İnsuyu	37.6672 70 30.3579 80	23
Yeraltı	Çine Ceylan Kuyusu			X		15-036		Merkez Çine	37.6256 30 30.3799 00	0
Yeraltı	Çatağıl Karaca			X		15-035		Merkez İnsuyu	37.6720 00	36

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
	Kuyusu								30.373450	
Yeraltı	Çatağıl Altın Kuyusu			X		15-034		Merkez İnsuyu	37.673090 30.358900	18
Yeraltı	Bağlar			X		15-038		Merkez	37.744440 30.273910	0

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Endüstriyel tesislerden de endüstri türüne bağlı olarak önemli miktarda azot, su ortamına verilebilmektedir. Azot yükü veren başlıca endüstri kuruluşları; gübre, nitroselüloz, gıda, deri, bira ve su endüstrileri ile mezbahalardır.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Evsel atıksular ülkemizde su ortamına çoğunlukla doğrudan karışmaktadır. Evsel atıksuya kişi başına 8-15 g/gün azot katkısı bulunmaktadır.

B.3.2. Yayıllı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Nitrat iyonları topraktan kolaylıkla yıkanarak suya geçmekte, böylece tarımsal drenaj suyu içerisinde önemli miktarda nitrat iyonu bulunmaktadır. Tarım yapılan arazilerden her yıl önemli düzeylerde azot, doğal su kaynaklarına karışmaktadır. Gübrelerin çevre kirliliğine etkileri bölümünde bu konuya ayrıntılı olarak yer verilecektir. Azot bileşikleri su kirliliği açısından çeşitli etkilere sahiptir. Bunların başlıcaları; ötrofikasyon, oksijen bilançosunun etkilenmesi ve içme sularındaki toksik etkilerdir.

a- Oksijen bilançosunun etkilenmesi: Sulara karışan organik azot ve diğer azot kaynaklarının, biyolojik süreçler ile nitrata dönüşmeleri esnasında önemli düzeylerde oksijen tüketilmektedir. Örneğin, 1 mg/ I amonyak azotu nitrata dönüştüğünde, 3.87 mg/I oksijen tüketilmektedir (Samsunlu, 1984).

b- Ötrofikasyon: Bu besin elementleri, buldukları sularda birincil üretimi hızlandırmakta, böylece ötrofikasyona neden olmaktadır. Ötrofikasyon olayı, göl ve nehirlerde bitki, hayvan ve mikroorganizma gelişmesinin çoğalmasdır. Sürekli bir Ötrofikasyon olayı sonucu sularda oksijen noksanlığı ortaya çıkar. Böylece ortamda anaerobik mikroorganizmaların miktarı ve dolayısıyla toksik bileşikler fazlalaşır. Buna karşılık yağmur suyunda dahi belli konsantrasyonlarda azot olduğu düşünüldüğünde, ötrofikasyona temelde fosfor fazlalığının yol açtığı söylenebilir.

c- İçme suyunun sağlıklı bir şekilde temini açısından özellikle azot bileşiklerinin önemi büyüktür.

Amonyak, keskin kokulu, renksiz bir gaz olup, suda yaşayan canlılar üzerine zehir etkisi yapmaktadır. Amonyak, çoğu sularda biyolojik aktif bir bileşiktir ve azot içeren organik maddenin biyolojik olarak ayrışması sonucu meydana gelmektedir. Suda çözündüğünde amonyağın bir kısmı su ile reaksiyona girer ve amonyum iyonları oluşur. Amonyum iyonu ise amonyak kadar toksik bir etkiye sahip değildir.

Sudaki serbest NH₃, balıklarda merkezi sinir sistemi ile kan dolaşımını olumsuz yönde etkilemektedir. 0,2- 2 mg/l arasındaki NH₃ konsantrasyonlarının balıklar için zararlı olduğu bildirilmiştir.

Fosfor nedeniyle ortaya çıkan su kirlenmesinin temel kaynağının % 83'lük bir payla endüstri ve kanalizasyon atık suları olduğu bildirilmektedir. Kentsel kökenli kanalizasyon sularındaki fosfatların ise % 32-70'i deterjanlardan kaynaklanmaktadır.

Bu verilere göre, tarım alanlarındaki yoğun yağışlardan sonra oluşan yüzey akışlarla fosfor taşınmasının, oransal olarak diğer kirletici kaynaklara göre çok daha az olduğu söylenebilir.

Yüksek düzeydeki fosforun akarsu, göl ve denizlerde ötrofikasyona yol açtığı bilinmektedir. Çeşitli kaynaklardan yüzey sularına ulaşan fosfatlar suyun oksijen bakımından zengin üst kısımlarında bulunan alg ve diğer yeşil bitkilerin aşırı miktarda çoğalmasına yol açmakta ve suyun anaerobik karakterli dip kısmına çökelen alg ve diğer yeşil bitki artıklarında bir artış meydana gelmektedir.

Ötrofikasyonun yanı sıra toprak erozyonu sonucunda baraj ve göletlere ulaşan aşırı düzeydeki fosfat, kompleksler halinde çökerek bu yapıların kullanma ömürlerinden daha önce dolmasına ve kullanılmaz hale gelmesine neden olmaktadır.

B.3.2.2. Diğer

Burdur il merkezi ve ilçelerinde Belediyelere ait evsel nitelikli katı atık depolama alanları, Yönetmeliklerde ve teknolojide yer alan vasıflara uymamakta ve büyük çevre kirliliğine yol açmaktadır.

B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.4.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Burdur ili 2014 TÜİK nüfusu; 258,339 kişidir. Burdur ilinde toplam 14 belediye bulunmakta olup 174713 kişi belediye hizmeti almaktadır. İçme ve kullanma suyu temini belediye ve köyler dahil olmak üzere 344 su deposundan sağlanmaktadır. Burdur ilinde içme ve kullanma suyu şebekesi bulunmayan yerleşim yeri yoktur. Bu nedenle tüm nüfusa içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilmektedir.

İçme ve kullanma suyu temininde Burdur ilinde bulunan toplam su depolarının %62,5'i (344) "İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik" doğrultusundadır. Su depolarının %78,7'inde (271) otomatik klorlama cihazı bulunmakta olup faal çalışan otomatik klorlama cihaz sayısı 270'dir.

B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Bu konu hakkında bilgi alınamamıştır.

B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Bu konu hakkında bilgi alınamamıştır

B.4.2. Sulama

İlin 209.828 ha'lık tarım arazisinin sulamaya elverişli kısmı 179.451 ha'dır. 30.377 ha Sulamaya elverişsizdir (% 14.47). Ancak bugün fiilen sulanan alan 61.639 ha (50.542 Devlet Sulaması, 11.100 Halk Sulaması) olup tarım arazisinin % 34'ü sulanmaktadır

B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Çizelge B. 14 – İlimizde 2014 Yılında Salma Sulama Yapılan Alan Miktarı

S. NO	BAŞVURU SAHİBİ	PROJE TUTARI (TL)	DEVLETİN KATKISI	ÜRETİCİNİN KATKISI	SULAMA ALANI (da)	SULAMA ŞEKLİ
1	S.S. KUŞBABA SUL. KOOP.	180,087	135,065	45,022	1700	SALMA
2	S.S HEYBELİ SUL. KOOP.	89,479	67,109	22,370	1650	SALMA
3	S.S BÖLMEPINAR SULAMA KOOP.	264,069	198,052	66,017	3500	SALMA
4	S.S ARMUT KÖYÜ SUL. KOOP.	469,069	390,000	79,069	2600	SALMA
5	S.S ELMALİYURT SUL. KOOP.	221,333	166,512	54,821	2300	SALMA
6	S.S SULUDERE KÖYÜ SUL. KOOP.	105,429	79,072	26,357	1450	SALMA

B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Çizelge B.15– İlimizde 2014 Yılında Sulama Yapılan Alan Miktarı

BURDUR İLİ TOPLU BASINÇLI SULAMA TESİSLERİ						
S. NO	BAŞVURU SAHİBİ	PROJE TUTARI (TL)	DEVLETİN KATKISI	ÜRETİCİNİN KATKISI	SULAMA ALANI (da)	SULAMA ŞEKLİ
1	S.S SULUDERE KÖYÜ SUL. KOOP.	105,429	79,072	26,357	1.450	SALMA
2	S.S ALTIN YAYLA SULAMA KOOP.	499,000	374,250	124,750	2.550	DAMLAMA
3	S.S BURDUR MERKEZ SUL. KOOP.	484,498.42	363,373.81	121,125	3.350	YAĞMURLAMA
4	OSMAN BÜTÜNER S.S KEMER MERKEZ SULAMA KOOP	599,961	449,970.75	149,990	3.170	YAĞMURLAMA
5	AHMET ERÇİL S.S KARAMUSA KÖYÜ SUL. KOOP.	546,105	409,578.75	136,526	1.830	YAĞMURLAMA
6	SÜLEYMAN UÇGUN S.S DEREKÖY KÖYÜ SUL. KOOP.	600,000	450,000.00	150,000	3.475	YAĞMURLAMA
7	BAYRAM UYSAL S.S BAŞPINAR KÖYÜ SUL. KOOP.	600,000	450,000.00	150,000	6.500	DAMLAMA
8	HÜSEYİN AKINCI S.S YEŞİLBAŞKÖY SUL. KOOP.	599,996	449,997.00	149,999	2.021	DAMLAMA
9	İBRAHİM KORKUTAL S.S AKÇAKÖY KÖYÜ SUL. KOOP.	598,161	448,620.75	149,540	3.300	YAĞMURLAMA
	TOPLAM	5,857,187	2,658,167.25	1,425,586.36	39.396	

B.4.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde genelde mermer fabrikalarında geri dönüşümlü olarak kullanılan su kullanılmaktadır. Arıtma tesisinde arıtılan atıksular Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Burdur Gölü'ne deşarj edilmektedir.

B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Burdur ili sınırları içerisinde kurulu olan hidroelektrik santrali sayısı bulunmamaktadır.

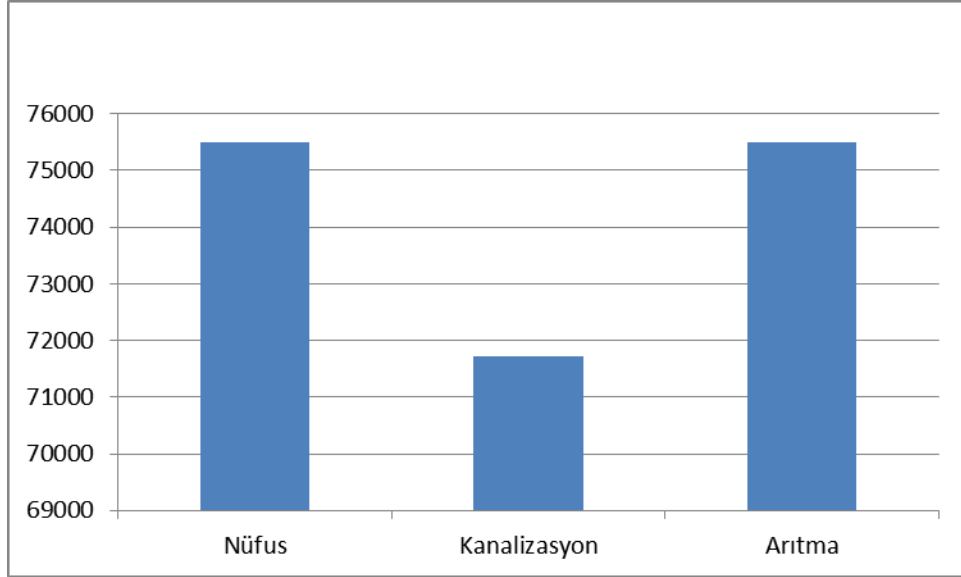
B.4.5. Rekreatyoneel Su Kullanımı

B.5. Çevresel Altyapı

B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus

İlimizde 2015 yılı kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı %97, 2015 yılı atık su arıtma tesisi ile hizmeti edilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı ise %100 dir.

Kanalizasyon şebekesinden gelen atıksuyun tamamı atıksu arıtma tesisine alınmaktadır

Şekil B.5- İlimizde 2015 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı

Çizelge B.16 –İlimizde 2015 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri						
İl Merkezi	Burdur	x	İleri Biyolojik AAT Plan Aşamasındadır)		x	Plan aşamasında	35.000	0,16	Enlem 37,745374 Boylam 30,2521104	-	75.500	-
İlçeler	Altınyayla		İller bankası tarafından ihale aşamasında				-	-	-	-	5.374	-
	Bucak	x		-	X	x	5.820	-	-	-	64.783	-
	Çavdır Söğüt Belediyesi		03.11.2014 tarihinde geçici			x	500	-	-	-	12.689	-

	kabulü yapıldı											
Çavdır Belediyesi	x				x		500				12.689	-
Göhlisar	x				x		4.500	-	-	-	22.093	-
Karamanlı		x					-	-	-	-	7.952	-
Tefenni			x				-	-	-	-	10.167	-
Yeşilova			-				-	-	-	-	16.197	-
Kemer	Doğal arıtma mevcut						2.500	-	-	-	3.512	-
Çeltikçi	Proje aşamasında proje dosyası İl Müdürlüğüne sunulmuştur.						-	-	-	-	5.278	-
Çavdır-Söğüt		x			x		500	-	-	-	12.689	-
Ağlasun			x				-	-	-	-	8.382	-
Bucak-Kızılkaya			x				-	-	-	-		-
Bucak-Kocaaliler			x				-	-	-	-		-

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimizde bulunan Burdur OSB ve Bucak OSB' ye ait atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. Burdur OSB deki işletmelerin atıksuları Burdur Belediye'si kanalizasyon sistemine verilmektedir.

Bucak Belediye'si tarafından yapılan atıksu arıtma tesisi Bucak OSB bünyesindedir.

İlçelerimizde Organize Sanayi Bölgesi bulunmamaktadır.

Cizelge B.17 – İlimizde 2015 Yılı OSB'lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
Burdur					Burdur arıtma tesisi	
Bucak					Bucak arıtma tesisi	

B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

Çöplerin en basit ve ucuz bertaraf edilmesi, açık araziye veya göllere dökülmesidir. Çöplerin göllere dökülmesi son derece mahsurludur. Çöplerin açık araziye rastgele boşaltılmasına "düzensiz" veya "vahşi" döküm adı verilir. En ucuz olmakla birlikte, fareler, böcekler, koku ve yangın çıkma ihtimali dolayısıyla mahsurludur.

Planlı döküm şeklinde çöpler uygun bölgelerde standartlara göre seçilmiş sahalara dökülerek buldozerler ile sıkıştırılır ve üzeri örtülür.

İlimiz dâhilinde katı atık toplanması ve temizlik işleri Burdur Belediye başkanlığı Temizlik İşleri Müdürlüğü'nde görevli 22 şoför, 79 temizlik işçisi toplam 101 personel ile yürütülmektedir.

Katı atıkların toplanması ve depolama alanında bertarafı işlerinde 13 adet sıkıştırılmalı çöp kamyonu kullanılmakta olup, Belediyemiz sınırları dahilinde yaklaşık 2400 adet (300-770 lt=1500 adet, 770-1100 lt=900 adet) çöp konteynir bulunmaktadır.

İlimizde 9 Belediye Başkanlığı'nın üye olduğu "Burdur Belediyeler Birliğini kurulmuştur. Burdur merkezde Düzenli depolama tesisi "ÇED Olumlu" raporu alınmıştır. Düzenli depolama için Bakanlığımızdan ödenek talep edilmiştir.

İl merkezinde inşaatı devam eden düzenli depolama tesisine, iki aktarma istasyonu ile İlimizdeki tüm atıklar düzenli depolama alanına taşınacaktır.

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde bulunan mermer işleme tesislerinden kaynaklı atık sular geri devir-daim yolu ile proste kullanılmaktadır.

B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

Genel Toprak Yapısı

İl topraklarının yaklaşık %61,0'ı dağlık, %2,7'si yaylalık, %19,0'ı ovalık ve %17,0'ı ise dalgalıdır. İl hudutları içinde, topraklar genel olarak killi ve kireçli olup, gri, kırmızımsı, kahverengi ve koyu gri renkli görünümündedir.

Akarsuların tesiri altında kalan erozyonlarla meydana gelen ova düzlüklerindeki topraklar ise alüvyon karakterli olup tarıma elverişlidir.

İl arazisi farklı zamanlara ait çeşitli fonksiyonların meydana getirdiği nispeten karışık bir toprak yapısına sahiptir.

Bir geçit bölgede yer alan ilde çeşitli toprakları görmek mümkündür. Topraklar genelde kireç bakımından zengindir. (kireç taşı, ser kalker, kalkerli kil taşları vb.) Yörede, yağışların az olması nedeniyle kuvvetli yıkanmalar meydana getirmemiş olduğundan, profillerde yüzeye yakın CaCO₃ birikimleri yer yer mevcuttur. Toprak bağlayıcı maddeler CaCO₃, Fe₂O₃, SiO₃ dir. PH seviyeleri 7 ve 7'nin üzerindedir.

Belli bazı toprak grupları aşağıda verilmiştir.

- Alüvyal topraklar, (Kestel ve civarı, Kılavuzlar-Elmacık arası, Erle Ovası)
- Kollüviyal topraklar, (dağların etekleri),
- Kırmızı Akdeniz toprakları, (Bucak ovası)
- Kestane renkli topraklar, (Merkez civarı, Yaka, Bügdüz, Boğaziçi, Karapınar, Tefenni civarı, Çavdır),
- Kahverengi orman (Ağlasun, Büzler, Çamoluk, Yüreğil-Keçeli, Kasaklı mevkii, Diresil civarı, Kozluca, Elmacık civarı, Bademli, Bedirli, Çelttek-Yarışlı, Müslümler-B.Yaka mevkii),
- Kalkersiz orman, (Eşeler dağı ve civarı, Tefenni merkez, Çamköy-Büyükalan-Hayriye-Düden Kırılı, Dereköy-Akçaköy-iğdir-Ulupınar hattı).

Bunlardan başka ilde, hidromorfik alüvyal, organik yüklü dağ, çayır, tuzlu, tuzlu alkoli, regoral topraklara da rastlanmaktadır.

B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

Çizelge B.18 - İlimizde 2015 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler

	Var	Yok	Varsa Ne/Neler Olduğunu Belirtiniz
Potansiyel kirlenici faaliyetler var mı?		-	

Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda ne tür temizleme faaliyetleri yapılıyor? (Aşağıdaki temizleme yöntemleri dikkate alınmalıdır)
		Var	Yok	
1.			-	
2.			-	
3.			-	

Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliği Temizleme Yöntemleri

Biyoremediasyon
Fitoremediasyon
Parsel arıtımı
Buharlaştırma
Biyo havalandırma
Elektrokinetik arıtma
Yerinde oksidasyon
Solvent ekstraksiyonu
Hava ile dağıtma (Air sparging)
Buharlaştırma
Termal arıtma
Reaktif Barrier teknolojisi
Yerinde yıkama (In-situ Flushing)

B.6.2.Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı

Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik gereği herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Arıtma çamurları toprakta kullanılmamaktadır.

B.6.3.Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde bulunan maden sahaları orman arazisi olduğu için rehabilitasyon projeleri hazırlanmaktadır.

B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Pestisit Kullanımı:

İnsektisitler, fungusitler, akarisitler, herbisitler, nematositler, fumigantlar ve diğerleri şeklinde üst bölümlere ayrılmaktadır. Bu bölümlerden her biri de; ilaçlarda kullanılan etkili maddelere göre alt bölümlere ayrılmaktadır.

Bilindiği üzere pestisitler zirai mücadelede kullanılmak üzere hazırlanmış zehirli bileşiklerdir. Bu maddelerle yani tarımsal ilaçlar kullanılarak böceklerin, mantarların, yabancı otların vb. tarımda verimi düşüren hastalık ve zararlıların bertaraf edilmesi amaçlanmaktadır. Ancak bu sağlanırken ortaya çıkabilecek sorunlardan birisi insan ve çevre sağlığına zararlı maddelerin hava, su, toprak vasıtasıyla etrafa dağılarak bütün doğal yaşamı ve insanları olumsuz etkilemesidir.

Bu nedenle zirai mücadele ilaçlarının kullanımında bazı kaidelere uymak gerekmektedir. Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünün Çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan zirai mücadele teknik talimatları; hangi hastalık ve zararlıya ne zaman, hangi ilacı, hangi dozda kullanılacağını tespit etmekte ve bu talimatların illerde uygulamasını bitki koruma şube müdürlükleri yapmaktadır. Sağlıklı beslenmenin ve çevrenin korunmasının birinci aşaması olan teknik tavsiyeler doğrultusunda ilaç kullanımının sağlanmasının ardından, Bakanlığımız bu konudaki çalışmalarını, biraz daha geliştirerek Entegre Mücadele metotlarını uygulamaya geçirmiştir. Entegre Mücadele ilave olarak bitki hastalık ve zararlılarının kontrol altında tutulmasında tarımsal tekniklerin (sulama, gübreleme, toprak işleme) daha iyi yapılması ve zararlılarla kültürel, mekanik, biyolojik mücadeleler gibi alternatif ve yardımcı zirai mücadele metotlarının ön plana çıkarılarak ilaç kullanımını asgariye indirme çabasını göstermektedir. İlimizde de elma, kiraz ve bağda entegre mücadele çalışmaları yapılarak ilaçlama sayıları azaltılmaktadır. Bitki Koruma Şubesinin; uygun ilacın, uygun zamanda, önerilen dozda ve de en az sayıda kullanılması çalışmaları sonucunda ilimizde insan ve çevre sağlığının korunmasında önemli adımlar atılmış olmaktadır. Belirttiğimiz bu iki aşamanın ötesinde Organik Tarıma yönelmekte üçüncü aşamayı oluşturmaktadır. Bunun yaygınlaştırılması kimyasal ilaç kullanımını daha da azaltacaktır.

Gübre Kullanımı

Gübre kullanırken bitkinin cinsi, toprağın yapısı, toprağın büyüklüğü gibi unsurlar gözönünde bulundurulmalıdır.

Çizelge B.19- İlimizde 2015 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları

2015 YILINDA TÜKETİLEN GÜBRE MİKTARLARI			
GÜBRE CİNSİ	TÜKETİM MİKTARI TON	GÜBRENİN CİNSİ	TÜKETİM MİKTARI TON
A. SÜLFAT %21	1.011	14.7.17+ME	-
A.NİTRAT %26	1.783	25.5.10	-
A. NİTRAT %33	6.434	20.32+6ZN	-
ÜRE %46	4.923	18.24.12+4S+1ZN	-
T.S.P.	161	10.20.20	-
D.A.P. 18/46	771	G.KOM.15.15.15	-
KOM.20.20.0	3.218	S.G10.20.20+6S+1ZN	-
KOM.20.20.0+ZN	1.613	13.24.12+4S+Fe+ZN	-
KOM.15.15.15	560	MAP (11.52.0)	-
KOM.15.15.15+ZN	1.324	NSP	-
P. SÜLFAT	17	MKP	-
P. NİTRAT	154	MAG.NİT.	-
Ca. NİTRAT	-	13.25.5+ME	452
TOPLAM	22.421		

Çizelge B.20 - İlimizde 2015 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri

Kimyasal Maddenin Adı	Kg	Lt
İNSEKTİSİT	9.124,97	21.629,75
FUNGUSİT	60.320,23	10.443,95
HERBİSİT	5.186,55	46.165,25
AKARİSİT	3.119,73	4.992,5
RODENTİSİT	1.686,20	0
DİĞERLERİ	18.356,50	14.489,75
TOPLAM	97.803,88	97.761,2
G.TOPLAM	195.565,08	

Çizelge B.21- İlimizde 2015 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları

(Bilgi edinilememiştir.)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)
-	-	-	-	-

B.7. Sonuç ve Değerlendirme

Bakanlığımızın 2014/7 Genelgesi kapsamında kamu kurum-kuruluşları ile işletmeler tarafından planlanan atıksu arıtma tesisleri projelerinin onaylanması ve kamu kurum-kuruluş ve işletmelerden kaynaklanan atıksularını alıcı ortama verenlere deşarj izin belgesi düzenlenmesi hususunda çalışmalar devam etmektedir.

Kaynaklar

Burdur evre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

DSİ 18. Bölge Müdürlüğü

TÜİK

Burdur İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Burdur Belediye Başkanlığı

İlçe Belediyeleri

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Evsel atıklar; kısaca evlerden atılan, tehlikeli ve zararlı atık kavramına girmeyen; mutfak, bahçe gibi yerlerden gelen katı atıklar olarak tanımlanabilir. Evsel katı atıkların çoğunluğunu organik atıklar, kalan kısmını ise kağıt, karton, tekstil, plastik, deri, ağaç, metal, cam ve kül gibi maddeler oluşturur.

Evlerde ortaya çıkan katı atıklar son senelere kadar daha çok mutfak atıkları şeklinde idi. Ancak son zamanlarda yeni ambalaj malzemelerinin imal edilmiş olması, mutfaklara çöp öğütücü ve sıkıştırma (pres) cihazlarının konması, çöplerin bileşimini büyük ölçüde değiştirmiştir.

Katı atıkların çeşit ve bileşimi ülkelerin ekonomik gelişme düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Yapılmış olan bazı araştırmalar, gelişmiş ülkelerin kentsel atıklarının içinde kağıt, metal, plastik ve diğer sentetik maddelerin daha çok bulunduğunu göstermektedir.

İlimizde oluşan katı atıkların miktarları, özellikleri ve bileşenleri mevsimsel ve bölgesel farklılıklar göstermektedir.

İlimizde evsel katı atıkların içinde bulunan teneke, demir, saç, alüminyum gibi metaller, naylon, pet şişe ve plastik maddeler, şişe, bez, kemik, kağıt, kül, organik madde gibi çöp bileşenlerinin ağırlık yüzdeleri, ağırlığın ve atığın ne oranda evlerden, ne oranlarda işyerlerinden olduğu ve nem ölçümü yapılamamak, yaz ve kış dönemi atıklarına ilişkin her hangi bir veri de bulunmamaktadır. Ancak bazı Belediyeler katı atıkların ortalama yüzdelerinin tahmini ortalaması, organik %17,328; kağıt %17,064; cam %17,151; metal %17,262; plastik %17,382; kül %17,474; diğer %17,417 olarak verilmiştir. Evlerde katı atıklar(çöpler) genelde plastik çöp torbalarında biriktirilip, muhtelif yerlerdeki Belediyelere ait çöp bidonlarında ve konteynırlarda toplanarak taşınmakta ve bertaraf edilmektedir.

Çöplerin yapısında geri kazanılabilen maddelerin miktarı, düzenli çöp sahalarının olmayışı nedeniyle tespit edilememektedir. Ancak buralarda, çöp ihalesi yapılmadan ayırım işi bazı kişiler tarafından münferit olarak yapılmaktadır. Burdur ilinin katı atık sorununun çözümünde atılması gereken ilk adımlardan birisi, eldeki atığın özelliklerinin ayrıntılı olarak tespit edilmesidir. Uzaklaştırılması istenilen çöpün içerisinde bulunan çeşitli madde gruplarının % ağırlık olarak bilinmesi, eldeki çöpe uygun biriktirme, toplama, taşınma, değerlendirme ve zararsızlaştırma tekniklerinin seçilmesi bakımından gereklidir.

Çizelge C.22 - Burdur ilinde 2015 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Yerel Yönetimlerce (Büyükşehir Belediyesi/ Belediye/ Birliklerce) Yönetilen Belediye Atığı Miktarı ve Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri (Kaynak, yıl)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Geri kazanılan ortalama atık miktarı		Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi			
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış		yok	yaz	kış	Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/)	Yakma
Burdur Belediyesi		75500	75500	125	125	1,8	1,8		18,	18,				x
İl Genel														

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıkları, Belediyemiz tarafından belirlenen alana depolanmaktadır. Fen İşleri Müdürlüğü ve Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından yönlendirilen hafriyat toprağı ile inşaat ve yıkıntı atıklarının yılda yaklaşık 150.000 m³ olduğu değerlendirilmektedir.

C.3. Ambalaj Atıkları

24.08.2011 tarih ve 28035 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çalışmalar yapılmaktadır. Bakanlığımdan lisans almış Burdur Merkez'de bir toplama-ayırma tesisi bulunmaktadır.

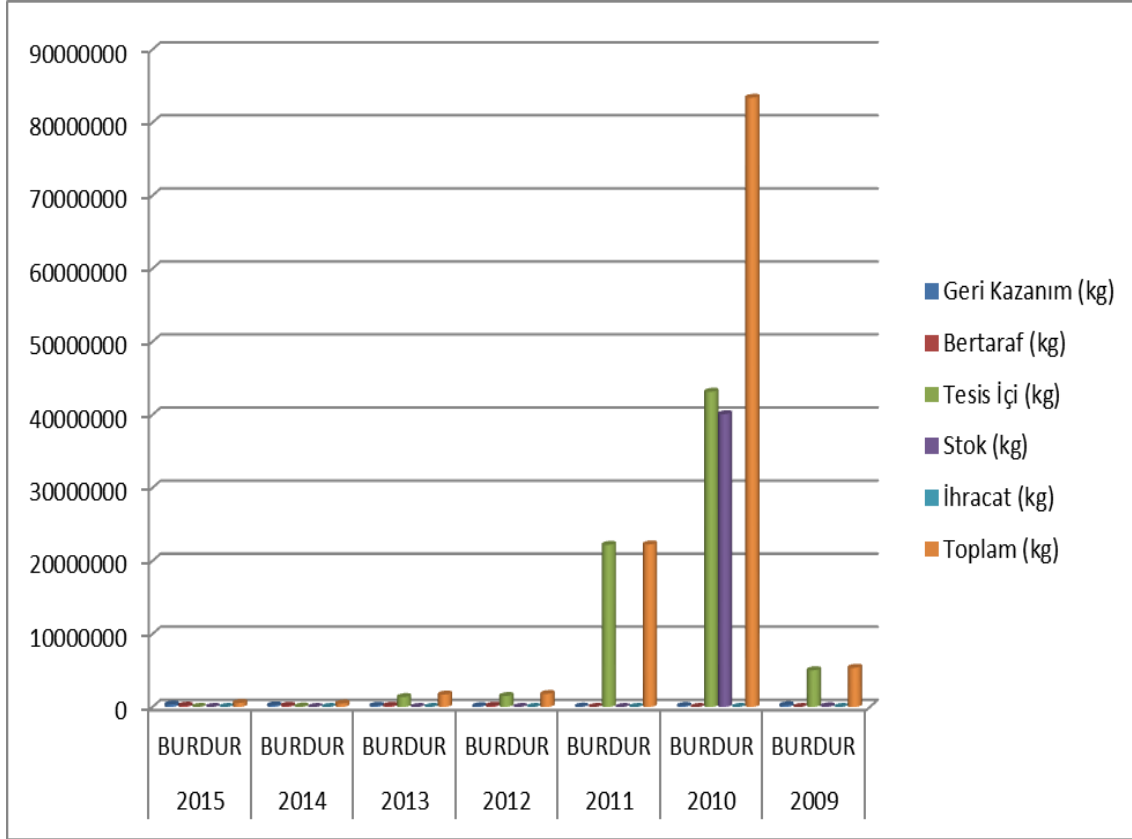
Ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması Belediye Başkanlıklarınca yapılmaktadır.

Çizelge C.24- İlimizdeki 2014 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	20,135	4.329.393	44	637.722	481,242	75.46
Metal		140.902	44	2.596		
Kompozit		500				
Kağıt Karton		3.199.227	44	1.084,296	816.208	75,2
Cam		350.000	44	154.000		
Toplam	20,135	8.020.022		1.878,614	1.297,450	68.63

C.4. Tehlikeli Atıklar

İlimizde tehlikeli atık üreten sanayi kuruluşları tespit edilerek bu atıkların lisanslı taşıma firmaları ile lisanslı bertaraf veya geri dönüşüm tesislerine gönderilmesi sağlanmaktadır. İlimizde tehlikeli atık bertaraf tesisi mevcut değildir.

Çizelge C.23 –Burdur ilinde atık işleme ve miktarı
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2015)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ KODU (R/D)	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R	Geri Kazanım	550.177
D	Bertaraf	540.137

Çizelge C.24 – İlimizdeki 2015 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler

14582	130113	R1	Tesis İçi	Kilogram	9.750
14582	150110	R1	Tesis İçi	Kilogram	310
14582	150110	-	Stok	Kilogram	520
14582	150202	R1	Tesis İçi	Kilogram	1.845
14582	150202	-	Stok	Kilogram	5.405
14582	160601	R4	Tesis Dışı	Kilogram	7.090
14582	160602	-	Stok	Kilogram	4
14582	191206	R1	Tesis İçi	Kilogram	500
14582	200121	-	Stok	Kilogram	50
20593	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	4.800
20593	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	1.003
53531	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	65
53535	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	20
53961	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	115
54039	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	25
54042	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	15
54278	130701	R1	Tesis Dışı	Kilogram	7
54762	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	25
55616	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	120
55617	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	25
55622	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	25
56196	050103	R1	Tesis Dışı	Litre	20
56450	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.100
56450	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	74
56450	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	400
56450	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	400
56450	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	600
56450	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	350
56450	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	20
56520	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	200
56714	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	520
56717	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	65
56718	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	17
56772	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	130
58250	080317	R1	Tesis Dışı	Kilogram	1
58250	130207	R1	Tesis Dışı	Kilogram	40
58250	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	2.350
58250	150202	R1	Tesis Dışı	Kilogram	182
58250	160601	R4	Tesis Dışı	Kilogram	220
58814	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	100
59013	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	30
60833	130208	R1	Tesis Dışı	Litre	2.650
60833	160110	R4	Tesis Dışı	Kilogram	2
60833	160601	R13	Tesis Dışı	Kilogram	300
62639	130208	R1	Tesis Dışı	Litre	200
63595	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	550
63879	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	25
64416	130208	R1	Tesis Dışı	Litre	800
64508	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	2.500

64829	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.800
64829	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	3.192
69531	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	5.220
70354	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	70
70478	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	90
70480	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	49
70485	130701	R1	Tesis Dışı	Litre	25
72128	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	280
74129	130701	R1	Tesis Dışı	Litre	17
74170	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	25
75027	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	500
75027	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	150
75145	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.840
75145	130205	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.640
75145	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	680
75145	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	40
75145	160209	R13	Tesis Dışı	Kilogram	37.580
75145	160506	R13	Tesis Dışı	Kilogram	20
75145	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	180
75296	130208	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.360
75297	130703	-	Stok	Litre	130
75861	160601	R4	Tesis Dışı	Kilogram	1.248
75861	170410	R12	Tesis Dışı	Kilogram	2.980
77954	130703	R1	Tesis Dışı	Kilogram	20
77956	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	34
78297	050103	R1	Tesis Dışı	Litre	25
79701	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	20
80405	130208	-	Stok	Litre	100
80647	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	150
80647	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	50
80647	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	400
80647	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	50
80647	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
80779	060101	R13	Tesis Dışı	Kilogram	2.840
80779	060104	R13	Tesis Dışı	Kilogram	1.440
80779	120120	R4	Tesis Dışı	Kilogram	60.040
80779	160902	R13	Tesis Dışı	Kilogram	3.960
81940	100304	-	Stok	Kilogram	5.978
83410	090104	R4	Tesis Dışı	Litre	1.416
83410	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	100
85775	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	600
85775	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	10
86185	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	90
90241	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	70
91665	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	6.800
91665	130208	R9	Tesis Dışı	Kilogram	600
91665	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	360
91665	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	200
91776	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	650
91776	130208	R1	Tesis Dışı	Litre	700
91776	130208	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.360
91776	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	1.061

91776	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	578
91776	150111	R4	Tesis Dışı	Kilogram	60
91776	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	120
91776	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	805
91776	200121	R5	Tesis Dışı	Kilogram	1
92353	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	400
93439	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	3.150
93439	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	666
93439	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	2.350
100229	080111	R13	Tesis Dışı	Kilogram	3.480
100229	130208	R9	Tesis Dışı	Kilogram	20
100229	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	213
100229	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	60
100495	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	1.520
100496	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	18.410
101478	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	125
103140	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	120
103140	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	70
103140	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	100
104939	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	3.060
104939	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	213
104939	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	100
105027	080317	-	Stok	Kilogram	5
105027	150110	-	Stok	Kilogram	25
105027	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	15
105292	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	210
105564	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	9.375
105564	130205	R9	Tesis Dışı	Kilogram	200
105564	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	225
105564	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	130
105564	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	320
105564	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	850
107795	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	380
107795	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	40
107795	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	60
107795	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	50
107795	170503	R13	Tesis Dışı	Kilogram	3.000
107795	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
108644	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.560
108644	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	50
108644	160107	R12	Tesis Dışı	Kilogram	250
108644	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	30
112074	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.800
112074	130113	-	Stok	Kilogram	160
112074	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	500
112074	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	200
112074	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	200
112074	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	50
112341	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	700
112593	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	630
112593	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	1.880
113183	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	3.970

113183	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	231
113183	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	200
113183	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	50
113187	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	11.220
113187	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	461
113187	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	500
113187	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	2.250
113187	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	15
114926	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.300
114926	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	50
114926	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	70
114926	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	300
114926	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
115130	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	2.870
115130	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	190
115130	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	100
115130	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	350
115130	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
115653	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	66
115894	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	3.460
115894	130208	R9	Tesis Dışı	Kilogram	2.160
115894	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	403
115894	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	110
115894	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	1.575
115894	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	30
116836	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	800
116836	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	160
116836	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	150
116836	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
117989	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.290
117989	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	200
117989	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	900
118688	130703	R1	Tesis Dışı	Litre	55
119575	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	220
119575	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	450
119597	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	2.720
119597	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	1.804
119597	160107	R12	Tesis Dışı	Kilogram	45
119597	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	310
119599	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	760
122199	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	860
122199	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	150
122199	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	20
122199	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	110
123387	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	180
123502	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.025
123502	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	30
123502	160107	R12	Tesis Dışı	Kilogram	50
123553	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	400
124065	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	600
124198	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.620
124198	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	310

124198	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	350
124198	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	1.100
124198	170204	R13	Tesis Dışı	Kilogram	200
124198	200135	R12	Tesis Dışı	Kilogram	220
124227	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	540
126205	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	2.150
128432	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	360
128432	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	100
128432	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	300
128432	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	300
128432	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
128504	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	675
128504	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	50
128801	080117	R12	Tesis Dışı	Kilogram	28.600
128801	150202	-	Stok	Kilogram	20
129619	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	13.900
129619	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	200
129672	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	360
131147	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	1.700
131147	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	90
131147	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	800
131147	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	800
131147	200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
132867	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	500
134570	130703	R1	Tesis Dışı	Kilogram	72
136224	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	100
136224	150110	R13	Tesis Dışı	Kilogram	100
136224	150202	R13	Tesis Dışı	Kilogram	300
136224	160107	R13	Tesis Dışı	Kilogram	300
139107	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	880
139107	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	40
142866	130701	R1	Tesis Dışı	Kilogram	4
144392	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	3.230
146629	130701	R1	Tesis Dışı	Litre	3
152022	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	420
152022	150110	-	Stok	Kilogram	15
152022	150202	-	Stok	Kilogram	3
152022	160107	-	Stok	Kilogram	20
152022	200126	-	Stok	Kilogram	1
154984	130113	R9	Tesis Dışı	Kilogram	4.000
154984	150110	R12	Tesis Dışı	Kilogram	321
154984	160107	R4	Tesis Dışı	Kilogram	400

C.5. Atık Madeni Yağlar

İnsanlar üzerinde kanserojen etkiye sebep olan bu tür atıklar genelde sanayi bölgelerinde görülmektedir.

İlimiz atık yağların, lisanslı taşıma firmaları ile taşınmaları ve lisanslı bertaraf /geri kazanım tesislerine gönderilmesi çalışmalarına devam edilmektedir

İlimizde Atık yağ geri kazanım tesisi bulunmamaktadır.

C.6. Atık Pil ve Akümülatörler

Çöplerin yapısında geri kazanılabilen pil ve akülerin miktarı, düzenli çöp sahalarının olmayışı nedeniyle tespit edilememektedir. Pil ve akülerin ayrı olarak toplanmasına yönelik bazı işletmeler ile akü satışı yapan işletmeler kendi bünyelerinde bu atıkları toplamaktadır.

Toplanan bu tür atıklar ise, geri dönüşüm için Bakanlığımız lisans almış tesislere, lisanslı taşıma araçları ile gönderilmektedir.

Çizelge C. 25 – İlimizde 2015 Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler

160601	Kurşunlu piller	R4	Tesis Dışı	Tesis Kod: 65010 Ad: AKÜDER	Kilogram	7090
160602	Nikel kadmiyum piller	-	Stok	----	Kilogram	4
160601	Kurşunlu piller	R4	Tesis Dışı	Tesis Kod: 14254 Ad: SABIRLI METAL (CUMALİ SABIRLI)	Kilogram	220
160602	Nikel kadmiyum piller	D5	Tesis Dışı	Tesis Kod: 65009 Ad: TAP - TAŞINABİLİR PİL ÜRETİCİLERİ VE İTHALATÇILARI DERNEĞİ	Kilogram	2
160601	Kurşunlu piller	R4	Tesis Dışı	Tesis Kod: 65010 Ad: AKÜDER	Kilogram	1248
160601	Kurşunlu piller	R13	Tesis Dışı	Tesis Kod: 84523 Ad: EMNİYETLİ HURDA GERİ DÖNÜŞÜM İLETİŞİM TEKSTİL OTOMOTİV NAKLİYAT İNŞAAT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Kilogram	300

Çizelge C.26 – Burdur ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg) (Atık Yönetimi Uygulaması, yıl)

2013	2014	2015
		8864

C.7. Bitkisel Atık Yağlar

İlimiz atık bitkisel yağların, lisanslı taşıma firmaları ile taşınmaları ve lisanslı bertaraf /geri kazanım tesislerine gönderilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

Çizelge C.27 – Burdur ilinde 2015 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler (Kaynak, yıl)

Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi Kodu	İşlemin Yapıldığı Yer	Ölçü Birimi	Toplam
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	20
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	125
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	210
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	10
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	90
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	20
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	30
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	30
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	15
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	50
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	50
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	100
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	50
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	10
200126	-	Stok	Kilogram	1
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	150
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	180
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	280
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	15
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	200
200126	R9	Tesis Dışı	Kilogram	5

C.8. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

ÖTL ile ilgili olarak Belediyelere, resmi kurumlara, organize sanayi bölgeleri ve sanayi kooperatiflerine üyelere dağıtılmak üzere toplanması ve yetkili firmaya teslim edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Çizelge C.28 – İlimizde 2015 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler

(Bilgi edinilememiştir.)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tesis Adı	Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi Kodu	İşlemin Yapıldığı Yer	Ölçü Birimi	Toplam
AS ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	160103	R1	Tesis İçi	Kilogram	37500
AS ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	160103	-	Stok	Kilogram	214500
EGE MADENCİLİK SANAYİ VE TİC. LTD. ŞTİ.-KARAMANLI MERMER OCAĞI	160103	R12	Tesis Dışı	Kilogram	600
HAZ MERMER SAN VETİC A.Ş.-ÇELTEK MERMER OCAĞI	160103	R1	Tesis Dışı	Kilogram	7100
TÜRIYE ŞEKER FAB.A.Ş. BURDUR ŞEKER FABRİKASI	160103	R12	Tesis Dışı	Kilogram	3060

Çizelge C.29 – İlimizde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları

(Bilgi edinilememiştir.)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Geri Kazanım Tesisi	-	-	-	-	-	-
Çimento Fabrikası	-	-	-	-	-	-

C.9. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

İlimizde elektrikli ve elektronik atık oluşturabilecek işyerleri ve kurumlara yazılar yazılarak bilgi verilmiş olup bununla ilgili herhangi bir faaliyet gerçekleştirilmemiştir.

**Çizelge C.30 – İlimizde 2015 Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar
(Bilgi edinilememiştir.)**

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE Getirme Merkezleri		AEEE'lerin Toplanması Amacıyla Oluşturulan Aktarma Merkezleri		Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi		İşlenen AEEE Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)	Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	-	-	-	-

C.10. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

Bucak 'ta bir iş yerine ÖTA Teslim Yeri Belgesi verilmiştir.

**Çizelge C.31- İlimizde 2015 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı
(Bilgi edinilememiştir.)**

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)

C.11. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İlimizde 2013 ve 2014 yılı içerisinde tehlikesiz atık-toplama ayırma faaliyeti için 2 şer toplamda 4 adet işyerine tehlikesiz atık toplama ayırma belgesi verilmiştir. 2015 yılı içerisinde tehlikesiz atık toplama ayırma belgesi verilmemiştir.

C.11.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlimizde Demir-Çelik sanayii bulunmamaktadır.

C.11.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde Termik Santral bulunmamaktadır.

C.11.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Burdur Belediyesi AAT'ne ait 2015 yılında arıtma çamuru çıkmamıştır.

C.12. Tıbbi Atıklar

Hastane ve benzeri sağlık kuruluşlarında oluşan, halk ve çevre sağlığı açısından özel olarak işlem görmesi gereken patolojik, toksik, genotoksik, enfekte, korozyif, yanıcı ve kesici - delici vs. özellikteki tıbbi atıklarının, diğer evsel nitelikteki atıklardan ayrı olarak toplanması, taşınması ve bertaraf esaslarını belirleyen "Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği"nde belirtilmiştir.

Söz konusu Yönetmelik hükümleri tüm sağlık kuruluşlarına, belediyelere ve ilçe kaymakamlıklarına bildirilmiştir. Tıbbi atıklarının Yönetmelik çerçevesinde ayrı ayrı toplanması, geri kazanılması ve düzenli depolanması süreçlerinde uyulacak teknik ve idari esaslar İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediyelerle görüşülerek uygulamanın nasıl yapılacağı belirlenmiştir.

22.07.2005 tarih ve 25883 sayılı Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği gereğince hastaneler ve belediyelerce tıbbi atıkların evsel atıklardan ayrı toplanarak sterilizasyon işlemine tabi tutulmasından zararsız hale getirilmesinden büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri veya yetkilerini devrettiği kişi ve kuruluşlar, büyükşehir belediyesi olmayan yerlerde ise belediyeler veya yetkilerini devrettiği kişi ve kuruluşlar müteselsilen sorumludurlar. Bu kapsamda ilimizde sterilizasyon tesisi bulunmadığından atıklar toplanarak Afyonkarahisar'da bulunan tıbbi atık sterilizasyon tesisine gönderilmektedir

Çizelge C.32– 2015 Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı *		Toplanan tıbbi atık miktarı	Bertaraf Yöntemi		Belediyenin	Bertaraf Tesis Sterilizasyon / Yakma	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
	Var	Yok	Özel	Kamu	Özel	Kamu		ton/gün	Yakma				
Göhlisar	X		X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonarahisar	
Burdur	X		X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonarahisar	
Altınyayla	X		X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Çeltikçi		x	X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Bucak	X		X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyon Kara hisar	
Kemer		x	X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Çavdır	X		X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Ağlasun		x	X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Yeşilova		x	X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Karamanlı		x	X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Tefenni	X		X						X		Miroğlu Ltd.Şti.	Afyonkarahisar	
Toplam :165,435.69 kg/yıl													

Çizelge C.33- İlimizdeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tıbbi Atık Miktarı (kg)				67.209	70.511	85.369	92.386	165.435,69

C.13. Maden Atıkları

İlimizde bulunan tesislerin proses kaynaklı atıklarının tamamı faaliyet sahasında depolanmaktadır.

Çizelge C.34 – Maden Atıklarının Sınıflandırılması

Atık Kodu	Madenlerin aranması, çıkarılması, işletilmesi, fiziki ve kimyasal işleme tabi tutulması sırasında ortaya çıkan atıklar	Kategori
01 01	Maden kazılarından kaynaklanan atıklar	
01 03	Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar	
01 04	Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar	
01 05	Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları	

Çizelge C.35 – İlimizde 2015 Yılında Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı

(Bilgi edinilememiştir.)

Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı
-				
-				
-				
-				

C.14. Sonuç ve Değerlendirme

İl bazında 1 adet lisanslı plastik ambalaj atığı geri dönüşüm tesisi ile ambalaj atıkları geri kazanılarak ekonomiye kazandırılmaktadır.

İl sınırları içerisinde düzenli katı atık depolama tesisi bulunmamaktadır. Evsel nitelikli katı atıklar İl merkezi ve ilçelerde vahşi depolanmaktadır.

Bugün ülkemizdeki pek çok yerleşim merkezinde olduğu gibi İlimizde katı atıklar uygun koşullar altında biriktirilmemekte ve toplanan atıklar depolama alanlarına gelişigüzel dökülmekte, ayıklama işlemleri son derece sağlıksız koşullarda devam etmektedir. Bunun yanında birçok yerleşim alanında katı atıklar ile yeraltı ve yüzeysel sularımız kirlenmektedir.

Kaynaklar

Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TABS Veri Tabanı
Burdur Belediye Başkanlığı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ambalaj Atık Sistemi
İlçe Belediyeleri
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
Petrol Sanayi Derneği (PETDER)
Akümülatör ve Geri Kazanım Sanayicileri Derneği (AKÜDER)
TAP

Ç. KİMYASALLARIN YÖNETİMİ

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

İlimizde mevcut durum itibari ile seveso direktifi kapsamında alt ve üst seviyeli 3 kuruluş bulunmaktadır.

Çizelge Ç.36 –İlimizde 2015 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı
(Kaynak, yıl)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	3
TOPLAM	3

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 2015 yılı itibari ile seveso kapsamında 3 kuruluş bulunmaktadır.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

D.1.1. Damarlı Bitkiler

Flora ekibi tarafından geliştirilen izleme metodolojisi kapsamında vasküler bitkiler için bireysel ve toplumsal (vejetasyon) düzeyde izleme yapılması önerilmiştir. Bireysel bazda izlenecek bitki taksonları; endemik bitkiler ile ekosisteme yerleşmiş (doğallaşmış) ve ekosistemdeki doğal süksesyonu olumsuz yönde etkileyen istilacı damarlı bitki taksonlarıdır. İzlenen taksonlardan endemik olanlar için IUCN'in Kırmızı Liste Kategorilerinde yer alanların yayılışları nokta ve/veya poligon olarak EUNIS habitat tipleri haritasında sayısal ortama aktarılacaktır. Böylece, endemik bitkilerin elde edilen bu verileri ile kırmızı liste statülerinde değişimlerin olup-olmayacağına da izlenmesine katkı sağlanmış olunacaktır. Ayrıca, bu habitat tipleri üzerindeki tehditlerin ortaya konmuştur.

Nesli tehlike altında olan taksonlardan IUCN'in CR kategorisinde yer alan (lokal endemikler) bitki taksonlarından çalışma alanı içinde yayılış özellikleri saptanmıştır. CR kategorisindeki bu bitkiler için EUNIS habitat tipleri sayısal altlıkları kullanılarak çalışma alanı için türün dağılımı haritası hazırlanmıştır. Bu türlerin korunmasına yönelik bölgenin ekosistem dinamiklerini de değerlendirerek alınması gerekli tedbirleri içeren önerilerde bulunulmuştur. Çalışma alanında mevcut, ağaçlandırma çalışmalarında kullanılan veya doğallaşmış - istilacı damarlı bitkilerin popülasyon dinamikleri de değerlendirilerek yapılacak izlemelerde; bu bitkilerin hangi doğal bitkileri kısa, orta ve uzun vadede nasıl etkilediği/etkileyebileceği değerlendirilmiştir.

D.1.1.1. Damarlı Bitkiler Gösterge Türleri

Çizelge D.37'de sıralanan türler, IUCN CR (Çok Tehlikede) kategorisinde endemik ve nadir bitki türleridir. Bu sebeple "gösterge tür" olarak seçilmişlerdir. Çizelge D.37'deki sıra temel alınarak izleme ve koruma çalışmalarına başlanılmalıdır.

Çizelge D. 37 - Damarlı Bitkiler Gösterge Türleri

1. <i>Abies cilicica</i> subsp. <i>isaurica</i>
2. <i>Saponaria halophila</i> (Küresel ölçekte tehlike altında)
3. <i>Ebenus pisidica</i>
4. <i>Gonocytisus dirmilensis</i>
5. <i>Marrubium bourgaei</i> subsp. <i>bourgaei</i>
6. <i>Ekimia bornmuelleri</i>
7. <i>Verbascum trapifolium</i> var. <i>flabellifolium</i>
8. <i>Verbascum trapifolium</i> var. <i>trapifolium</i>
9. <i>Crocus baytopiorum</i>
10. <i>Fritillaria whittallii</i>
11. <i>Hesperis pendula</i> subsp. <i>dirmilensis</i>
12. <i>Verbascum serpticola</i>
13. <i>Potentilla nerimaniae</i>
14. <i>Liquidambar orientalis</i>
15. <i>Gypsophila arrostii</i> subs. <i>nebulosa</i>

İlde Yeşilova, Tefenni ve Altınyayla üçgeni ilin floristik açıdan zenginliğinin en az yarısını belirlemektedir. Altınyayla (Dirmil) Geçidi, Tefenni ve Yeşilova civarında yaygın olarak bulunan serpantin kayalarına adapte olan çok sayıda endemik bitki türleri bulunmaktadır. Bu türler genellikle meyilli çam ormanı açıklıklarında yetişirler. İzlemesi önerilen türlerden *Ebenus pisidica* Altınyayla Geçidi'nden kayıtlı endemik bitki taksonudur ve CR (Çok Tehlikede) kategorisinde bulunmaktadır. *Verbascum serpticola* Tefenni ve çevresinde serpantin kayalıklarda; *Marrubium bourgaei* subsp. *bourgaei* il genelinde aşınmış kayalar üzerinde; *Gonocytisus dirmilensis* Altınyayla, Tefenni civarında yine kayalık habitatlarda yaşayan endemik ve CR kategorisinde taksonlardır. *Saponaria halophila* Salda Gölü çevresinde meşe ormanı altı ve açıkları, serpantin kayalıklarda bulunan IUCN'in CR kategorisinde ve Bern Ek 1 listesinde bulunan endemik bir türdür.

Potentilla nerimaniae Salda Gölü çevresinde serpantin kayalıkları ve steplerde bulunur, endemik ve EN (Tehlikede) kategorisindedir. *Verbascum trapifolium* var. *flabellifolium*, *Verbascum trapifolium* var. *trapifolium* Tefenni ve Yeşilova çevresinde; Salda Gölü kıyısındaki çakıllı alanlarda; *Crocus baytopiorum* Altınyayla ve Yeşilova civarı kireçtaşı ve serpantin kayalıklarda; *Fritillaria whittallii* il genelinde step ve kayalık alanlarda yaşayan VU (Zarar Görebilir) kategorisinde endemik taksonlardır. *Ekimia bornmuelleri* Salda Gölü çevresinde serpantin kayalıklarda yayılan IUCN VU kategorisinde ve Bern Ek 1 listesinde bulunan endemik bir türdür.

Liquidambar orientalis relikt bir orman ağacıdır. VU kategorisinde değerlendirilen korumada öncelikli türlerdendir. *Gypsophila arrostii* subs. *nebulosa* Göller yöresine özgü

bir taksondur. Ekonomik öneminden dolayı toplanmaktadır. CD (Koruma Önlemi Gerektiren) kategorisinde değerlendirilen tür il genelinde step ve tarla kenarlarında bulunur. *Abies cilicica* subsp. *isaurica* Bozburun dağına yakın olan kesimlerde lokal olarak bulunmaktadır. LC kategorisindeki türün il genelinde korunması önerilmektedir.

Hesperis pendula subsp. *dirmilensis* Altınyayla (Dirmil) ve çevresinde kireçtaşı kayalıklarında yaşayan bir türdür. Madencilik faaliyetlerinin (mermer, maden, kum, çakıl, kireç ocakları) yoğun olduğu ilde büyük çoğunluğu kayalık, çakıl alanlarda yayılan türlerin korunması biyolojik çeşitlilik açısından önem arz etmektedir. Salda Gölü ve çevresinde yayılış gösteren taksonlar için ayrıca çarpık yapılaşma ve yol genişletme çalışmaları tehdit oluşturmaktadır.

Abies cilicica (Ant. & Kotschy) Carr. subsp. *isaurica* Coode & Cullen (Kökнар, Gökнар, Bozkır Gökнарı): 30 m'ye kadar boylanabilen sivri, daimi yeşil ağaçlardır. Genç sürgünlerin kabukları grimsi-kahverengi ve çıplaktır. Yapraklar şeritsi-dikdörtgen şeklinde, emerginat, net şekilde iki sıralı değildir. Tomurcukları reçinelidir. Kozalakları yarı sapsız, silindirik, yukarıda biraz konik, 15 cm veya daha fazla uzunluktadır. Brakteler pullar içerisinde gizlenmiştir.

Ömür uzunluğu	Çok yıllık
Yapı	Ağaç
Çiçeklenme zamanı	4-5
Habitat	Eğimli yamaçlar
Yetiştği yükseklik	1.000-2.000 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz (dağ)
Türkiye dağılımı	Akdeniz Bölgesi
Genel Dağılımı	Türkiye

Doğu Akdeniz Dağ elementi olan bu endemik ağacımız, eğimli yamaçlarda 1000-2000 m'ler arasında yayılış göstermektedir.

Çalışmalarımız sonucunda; yöre halkı tarafından “köknar, göknar, ladin, iledin” olarak adlandırılan ağacın yapraklı dalları ülkemizin güney kesimlerinde gölgelik amaçlı, peyzaj amaçlı dikilir ve küçükbaş hayvanların yataklarının altına serilir. Hayvan yemi olarak taze dalları ve yaprakları kullanılır. Reçinesinden sakız yapılır. Çevresel etki değişimlerine çok hassas olan bu ağaç, bu amaçlarla kullanılırken gün geçtikçe zarar görerek kurumaktadır. İklimsel değişiklik nedeniyle de tehdit altındadır. Kaçak kesimden zarar görebilir.

Fotoğraf D.1 - *Abies cilicica* subsp. *İsaaurica*

Saponaria halophila Hedge & Hub.-Mor. (Çorak sabunotu):

Ömür	Bir yıllık
Yapı	Otsu, yatık büyü
Çiçeklenme zamanı	Mayıs-Temmuz
Habitat	Tuzlu bataklıklar, Çam ormanı altı
Yetiştği yükseklik	850-1.400 m
Endemik	Endemik
Element	İran-Turan
Türkiye dağılımı	Akdeniz, İç Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Gövdeleri sürünücü veya yatık yükselici, 15-45 cm, tüysüz veya aşağıda salgısız tüylü veya papilli, yukarıda salgılıdır. Yapraklar ters yumurta şekilli, kısa saplı ve etlidir. Çiçek durumu aşağı yukarı yoğun, çok sayıda çiçeklidir. Kaliks 4 mm civarında, borumsu, yoğun şekilde uzun salgılı tüylerle kaplıdır. Petaller şerit şeklinde, yaklaşık 5 mm, emerginattır. Kapsül meyve yumurtamsı, yaklaşık 3,5 mm, kısa bir karpofordan çıkar. Bölgede kızılçam ve karaçam ormanı altında lokal yayılış gösterir. Bu endemik bitki, tuzlu bataklıklarda yetişmektedir. Tip örneği Konya'dandır. İran-Turan fitocoğrafya bitkisidir. Madencilik faaliyetlerinden zarar görebilir.

Fotoğraf D.2 - *Saponaria halophila*

Ebenus pisidica Huber-Mor. & Reese (Dirmil morgeveni):

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Otsu
Çiçeklenme zamanı	Haziran-Temmuz
Habitat	Dağ yamaçları
Yetiştği yükseklik	1500-1700 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Bitki 5-15 cm, kısa ve yoğun yayılmış tüylüdür. Yapraklar 3-4 çift yaprakçıklı, yaprakçıklar mızrak şekilli, keskin veya kısaca sivri uçlu, 5-15 x 2-5 mm'dir. Çiçek durumu sapı 3-8 cm'dir. Çiçekli kafalar küremsi, 3-3.5 cm çapındadır. Dış brakteler kısmi küremsi, sivri uçlu, 6-8 x 5-7 mm'dir. Kaliks korolladan uzun, 13-20 mm, dişler eşit değil, alttaki üç diş üstteki iki dişin iki katı. Korolla mor, çıplak, 13-15 mm, bayrakçık kayıkçıktan bir miktar kısa. Çiçeklenme Haziran-Temmuz aylarındadır. Dağların yamaçlarında, 1500-1700 m'ye kadar yayılış göstermekte olan türün tip örneği Burdur, Altınyayla (Dirmil)'dandır. Muğla, Sandras Dağı'nda da bulunan bu endemik bitki, Doğu Akdeniz elementidir. Salda gölü civarındaki turistik tesislerden ve ziyaretçilerden zarar görme ihtimali yüksektir.

Gonocytisus dirmilensis Hub.-Mor. (Dirmil borcağı):

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Çalı
Çiçeklenme zamanı	Haziran-Temmuz
Habitat	Karaçam ormanı ve açıklıkları
Yetiştği yükseklik	1050-1100 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Çok yıllık, dik, çalimsı bir bitki olup, boyu 1,5 m'ye kadar çıkabilmektedir. Yaprakları bileşik sapsız ve üç yaprakçıklıdır. Yapraklarının eni 2-7 mm, boyu 15-40 mm arasında değişmektedir. Yaprakçıkları oval şeklindedir. Çiçek rengi altın sarısı, çiçek boyu 10-11 mm'dir. Çiçeklenme zamanı Haziran ve Temmuz ayıdır. Bu tür Güneybatı Anadolu'ya özgüdür ve endemiktir. Burdur'un Altınyayla (Dirmil) ilçesi ve çevresinde bulunmaktadır. Karaçam ormanı altında ve açıklarında 1000 m'nin üzerindeki rakımlarda bulunmaktadır. Otlama ve biçme faaliyetlerinden ayrıca mermer ocaklarından(çakıl ocağı, taş ocağı vb. topoğrafya bozulmaları) önemli tehdit faktörleridir.

Marrubium bourgaei Boiss. subsp. *bourgaei*:

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Otsu
Çiçeklenme zamanı	Haziran-Ağustos
Habitat	Taşlı yamaçlar
Yetiştği yükseklik	1700-2400 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz, Dağ elementi
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Dik, az dallanmış ve çok yıllık otsudur. Gövdeleri 15-30 cm, sarımsı yıldızsı-ince uzun yumuşak tüylüdür. Taban yaprakları kaşiksı, uzun saplı, çentikli kenarlı, parlak olmayan şekilde yoğun zencefil-sarımsı yıldızsı-tüylüdür. Gövde yaprakları dikdörtgenimsi-oval ile küremsi, saplı, 20-24 x 15-22 mm, çentikli kenarlı, yoğun zencefil-sarımsı yıldızsı-tüylüdür. Çiçek kümesi yoğun ve çok çiçeklidir. Brakteollerin boyu yaklaşık kaliks tüpü kadardır. Kaliks tüpü 4-5 mm, pürtüklü zencefil-sarımsı ve yıldızsı tüylüdür. Çanak yaprakların dişleri dik veya kısmen yayılıcıdır, bir miktar eşit değildir, 1-2 mm, pürtüklü yıldızsı tüylüdür. Korolla beyazımsı, çanak yaprak dişlerini kısmen geçmiş, üst dudağın dışında ve içerisinde yoğun yıldızsı tüylüdür.

Bu taksonun tip örneği Antalya Elmalı'dandır. Ancak Muğla'da ve Burdur Altınyayla (Dirmil)'da da yayılışı bulunmaktadır. Doğu Akdeniz Dağ elementi olan bu bitki, Haziran-Ağustos aylarında çiçeklenir. Taşlı dağ yamaçlarında, 1.700-2.400 m'de yayılış göstermektedir. Otlama ve biçme faaliyetlerinden ayrıca mermer ocaklarından(çakıl ocağı, taş ocağı vb. topoğrafya bozulmaları) önemli tehdit faktörleridir.

Ekimia bornmuelleri (Hub.-Mor. & Reese) H. Duman & M.F. Watson

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Otsu
Çiçeklenme zamanı	Haziran-Temmuz
Habitat	Serpantin kayaçlar, <i>Quercus coccifera</i> makiliği
Yetiştği yükseklik	1000-1250 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Çıplak, mat renkli, çok yıllık otsudur. Gövdeler ince, 60-120 cm'dir. Taban yaprakları mat, ayası 10 x 10 cm kadardır, uç segmentler iplik şeklinde, 3-10 x 0,5 mm, keskin uçludur. Yaprak sapları 15 cm kadardır. Üst gövde yaprakları 1-2 x 0,4-0,7 cm. Şemsiyeler 2-4(-5) ışınlı, ışınlar 4-12 cm, kısmen eşittir. Brakteler genelde 3 adet, üst gövde yapraklarına çok benzerler, 4-8 x 2-3 mm, kıkırdaksı kenarlı, morumsudur. Brakteoller 5-7 adet, 6 x 4 mm'e kadar, morumsudur. Çiçekli şemsiyecikler 0,5-1 cm genişliğinde, 10-15 çiçeklidir. Çiçekçik sapları çıplak ile pürtüksü, meyvede 3 mm'e kadardır. Petaller 1,5 x 0,7-0,8 mm, çıplaktır. Meyveler 3-5 x 2,5-4 mm, yumurtamsı-dikdörtgen şekilli, simetrik, kanatlıdır. Stilüsler ayrıık, 2-3 mm'dir. Haziran-Ağustos aylarında çiçeklidir. Temmuz-Ağustos ayında ise meyve oluşturmaktadır. Serpantin kayaçlarda, Kızılçalı (*Quercus coccifera*) çalılığı, taşlı yamaçlarda, 1.000-1.250 m'de yetişmektedir. Tip örneği Burdur'dandır. Doğu Akdeniz elementidir. Salda gölü civarındaki turistik tesislerden, yol genişletmelerinden ve ziyaretçilerden zarar görme ihtimali yüksektir.

Bu tür, *Ekimia* cinsinin tek üyesidir. Tür lokal bir kaç alandan bilinmesi ve arazi gözlemlerimizde birey sayısının az olması nedeniyle izlenecek bitkiler arasında yer almaktadır. Ortam olarak serpantinde kayaçlarda ve çakıllı alanlarda yetişmesinden dolayı herhangi bir madencilik faaliyetinden etkilenebilir. Ayrıca Salda Gölü çevresinde karayoluna yakın yayılış göstermesi nedeniyle herhangi bir yol genişletme ve diğer uygulamalarda dikkatli olunması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Salda gölü civarındaki turistik tesislerden ve ziyaretçilerden zarar görme ihtimali yüksektir.

Fotoğraf D.3 - *Ekimia bornmuelleri*

Verbascum trapifolium (Stapf) Hub.-Mor. var. *flabellifolium* (Hub.-Mor.) Karavel. & Aytaç

Ömür	İki yıllık
Yapı	Otsu
Çiçeklenme zamanı	Haziran-Temmuz
Habitat	<i>Pinus nigra</i> (karaçam) ormanı, <i>Quercus</i> (meşe) çalılığı
Yetiştği yükseklik	900-1650 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Bitki iki yıllık, yaklaşık 70 cm boyunda, saplı çok salgılı ve salgısız uzun yumuşak tüylere sahiptir. Taban yaprakları kısa salgılı ve uzun salgısız tüylü, 4-7 x 1-6 cm, yelpaze biçiminde, yarıdairesel, yarıkalpsi, çentikli-dişli, küt uçlu-uzun sivri uçludur. Gövde silindirik, bazen tabandan dallıdır. Gövde yaprakları 3-5 x 1-3 mm, mızrak şeklinde, tam kenarlı, küt uçludur. Çiçek durumu salkım, birleşik salkımdır. Alt brakteler 2-4 x 1-3 mm, mızraksı, tam kenarlı, dişli, küt uçludur. Çiçek sapları 20-35 mm, braktesizdir. Kaliks 5 mm, hemen hemen tabana kadar bölünmüştür, loblar mızraksı, küt uçludur. Korolla 10-25 mm çapında ve sarıdır. Merkezde kahverengi noktalar bulunmaz, loblar 5-7 mm, dış tarafta seyrek salgılı, tüp 1 mm uzunluğundadır. Stamenler 4 tane, 6-9 mm'dir. Filamentler 5-7 mm, eflatun-mor tüylü karışık beyaz, yünsü tüylüdür. Öndeki ikisi uca doğru çıplaktır. Anterler 1-2 mm, böbreksi şekildedir. Ovaryum 1-2 x 0,5-1 mm, yumurtamsıdır. Stilüs 7-9 mm, ipliklidir. Stigma 0,5-1 mm, baş şeklindedir. Kapsül 6-7 x 2-3 mm, yumurtamsıdır. Çiçeklenme zamanı Mayıs-Temmuz aylarıdır. Meyve Haziran-Temmuz aylarında görülür. Çakıllık yerler, tuzlu yerler, serpantin kayalarda, Fundalıklarda (*Quercus coccifera* ağırlıklı), çam ormanında, 900-1.650 m'de görülür. Tip örneği, Salda Gölü (Yeşiloava, Burdur) civarındadır. Dirmil-Fethiye arasında ve Yeşilova'da yayılışı bulunmaktadır. Doğu Akdeniz elementidir. Diğer varyetesi için geçerli olan tehdit durumu çok lokal popülasyonlara sahip bu takson için de geçerlidir.

Fotoğraf D.4 - *Verbascum trapifolium flabellifolium*

Verbascum trapifolium (Stapf) Hub.-Mor. var. ***trapifolium***

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Ot
Çiçekleme zamanı	Haziran-Temmuz
Habitat	Pinus nigra ormanı, Quercus çalılığı
Yetiştği yükseklik	900-2020 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Bitki çok yıllık, 65 cm kadar boyda, salgısız ve uzun yumuşak tüylü. Taban yaprakları salgısız, yoğun kabarcıklı, 2-16 x 1-6 cm, yelpaze biçiminde, yarıdairesele, yarıkalpsi, çentikli-dişli, küt uçlu-uzun sivri uçludur. Gövde silindirik, bazen tabandan dallıdır. Gövde yaprakları 3-5 x 1-3 mm, mızrak şeklinde, tam kenarlı, küt uçludur. Çiçek durumu salkım, bileşik salkımdır. Alt brakteler 2-4 x 1-3 mm, mızraksı, tam kenarlı, dişli, küt uçludur. Çiçek sapları 20-35 mm, braktesizdir. Kaliks 2-3 mm, hemen hemen tabana kadar bölünmüş, loblar mızraksı, küt uçludur. Korolla 10-25 mm çapında, sarı, merkezde kahverengi noktalara sahiptir. Loblar 5-7 mm, dış tarafta seyrek salgılı, tüp 1 mm uzunluğundadır. Stamenler 4 tane, 6-9 mm'dir. Filamentler 5-7 mm, eflatun-mor tüylü karışık beyaz-yünlü tüylüdür. Öndeki ikisi uca doğru çıplaktır. Anterler 1-2 mm, böbreksi şeklindedir. Ovaryum 1-2 x 0,5-1 mm, yumurtamsıdır. Stilüs 7-9 mm, ipliklidir. Stigma 0,5-1 mm, baş şeklindedir. Kapsül 6-7 x 2-3 mm, yumurtamsıdır. Çiçeklenme zamanı Mayıs-Temmuz aylarıdır. Meyve Haziran-Temmuz aylarında görülür. Çakıllık yerler, tuzlu yerler, serpantin kayalarda, çalılıklarda (*Quercus coccifera* ağırlıklı), çam ormanında, 900-2.020 m'de görülür. Doğu Akdeniz elementidir. Tip örneği Muğla'dandır. Sandras Dağı (Muğla) ile Dirmil ve Tefenni(Burdur) civarlarında yayılışı bulunan, az sayıda bireyden oluşan lokal popülasyonlarıyla dikkat çeken bir taksondur. Madencilik faaliyetlerinden dolayı habitatları tehlike altına girebilir. Salda gölü civarındaki turistik tesislerden ve ziyaretçilerden zarar görme ihtimali yüksektir.

Fotoğraf D.5. *Verbascum trapifolium* var. *Trapifolium*

Crocus baytopiorum B.Mathew

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Ot
Çiçeklenme zamanı	Şubat-Nisan
Habitat	Kalker hareketli taşlıklar
Yetiştği yükseklik	1300-2700 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Batı ve Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Sert soğana sahip çok yıllık otsu bir türdür. Sert soğanın örtüsü kabaca ağsı-ipliksidedir. Yapraklar 4-5, çiçeklerle aynı zamanda görülür, 0,5-1,5 mm genişliğindedir. Brakteol yoktur. Çiçek örtüsünün boğaz kısmı beyaz, tüylüdür. Çiçek segmentleri 2-3 x 0,8-1,2 cm, yuvarlak uçlu, iyi koyu damarlı soluk mavidir. Filamentler sarı, 3-5 mm, çıplaktır. Anterler 1,1 cm, sarıdır. Stilüs sarı, 3 sarı veya turuncu çomaksı dallara ayrılır. $2n=28$ kromozomludur. Çiçeklenme zamanı Şubat-Nisan aylarıdır. Seyrelmiş iğne yapraklı ormanlardaki (Karaçam vs.) kalker taşlıklarda, 1.300-2.700 m'lerde yayılış göstermektedir. Tip örneği Denizli'den olan bu türün Antalya'da da yayılışı bulunmaktadır. Doğu Akdeniz elementidir. Çok az lokaliteden bilinen tür, nadir bulunan endemik türlerdendir. Otlama ve biçme faaliyetleri ayrıca mermer ocakları(çakıl ocağı, taş ocağı vb. topoğrafya bozulmaları) önemli tehdit faktörleridir.

Fritillaria whittallii Baker

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Ot
Çiçeklenme zamanı	Nisan-Haziran
Habitat	Hareketli taşlıklar, Sedir ormanı
Yetiştği yükseklik	1500-2000 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Bitki, soğanlı, çok yıllık ve otsudur. Soğanı 1.5 cm çapına kadar ve bazen birçok soğancıktan oluşabilir. Gövde 10-20 cm uzunluğunda, genellikle etrafı ve alt taban yapraklarında kabarcıklıdır. Yapraklar 6-7 adet, almaşlı, şeritsi ile şeritsi-mızraksıdır. Çiçekler 1-2 tane, çiçek örtüsü geniş çan biçimli, yeşil, iç ve dış yüzeyi kahverengi damarlıdır. Segmentler dar şekilde yumurta biçimli, küt uşlu veya yuvarlak uçlu, 2.5-3.2 x 1-1.3 cm'dir. Filamentler 10 mm, ince, kabarcıklıdır. Stilus 11 mm, 3-parçalı, 3-5 mm ve pürüzsüzdür. Kapsül kanatsızdır. Nisan-Haziran aylarında çiçek görülür. Akan taşlık yamaçlarda, sedir ormanında, 1500-2000 m'ye kadar görülebilmektedir. Doğu Akdeniz Dağ elementidir. Toroslara özgü bir tür olan bu bitkinin bulunduğu lokalitelerdeki birey sayısı azdır. Otlama ve madencilik faaliyetleri nedeniyle zarar görebilir.

Hesperis pendula DC. subsp. *dirmilensis* A. Duran

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Ot
Çiçeklenme zamanı	6-7
Habitat	Eğimli taşlık yerler
Yetiştığı yükseklik	1000-1200 m
Endemik	Endemik
Element	Akdeniz
Türkiye dağılımı	Akdeniz
Genel Dağılımı	Türkiye

Bitki çok yıllık ve otsudur. Petaller mor renklidir. Kromozom sayısı $2n=12$ 'dir. Arazi çalışmaları sırasında birkaç adet bireyine rastlanmıştır. Bu nedenle nadir endemiklerden birisidir. Korunması gereklidir. Otlama ve biçme faaliyetleri ayrıca mermer ocakları(çakıl ocağı, taş ocağı vb. topoğrafya bozulmaları) önemli tehdit faktörleridir.

Fotoğraf D.6. *Hesperis pendula* subsp. *dirmilensis*

Verbascum serpenticola Hub.-Mor.

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Otsu
Çiçeklenme zamanı	Haziran
Habitat	Serpantin kayaçlar
Yetiştği yükseklik	1600 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu (Burdur)
Genel Dağılımı	Türkiye

15-30 cm boyunda, çok yıllık, bütünüyle yoğun salgı tüylü ve otsudur. Gövde silindirik, az dallıdır. Taban yaprakları noktalı salgılı ve kısa ve uzun salgı tüylere sahip, oval ile genişçe yumurta biçimli, yuvarlak uçlu, düzensiz testere dişli-keskin dişli veya loblu, sapla birlikte 2-2.5 x 0.7-1.8 cm boyutundadır. Gövde yaprakları az ve çok küçüktür. Çiçek durumu gevşek, 20-50 çiçeklidir. Brakteler 2-3 mm, mızraklı, küt uçludur. Çiçek sapları 10-20 mm, braktesizdir. Sepaller 2-3 mm, lobları mızrak biçimli, küt uçludur.

Korolla sarı, yaklaşık 15 mm çapında, dış tarafında seyrek salgılıdır. Filamentler beyazımsı-sarıdır ve anterlere kadar mor tüylüdür. Kapsül yumurta biçimli, seyrek salgılı, yaklaşık 5 x 3 mm'dir. Çiçeklenme zamanı Haziran'dır. Hareketli serpantin taşlıklarda, 1600 m civarında bulunmaktadır. Tip örneği Altınyayla (Dirmil)'dir. Doğu Akdeniz Dağ elementi olup, tip lokalitesinden bilinmekteydi. Ancak çalışmamızda Tefenni, Yeşilova civarından toplanmıştır. Çok lokal yayılış alanına sahip bu bitkinin, birkaç lokaliteden bilinmesi ve bulunduğu habitatta az sayıda bireye sahip olması nedeniyle özenle korunması gerekmektedir. Ayrıca bulunduğu ekosistemin madencilik faaliyetleri nedeniyle tehdit altında olması bütünüyle bir izlemeyi ve korumayı gerektirmektedir.

Fotoğraf D.7 - *Verbascum serpenticola*

Potentilla nerimaniae H.Duman:

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Otsu
Çiçeklenme zamanı	Haziran-Ağustos
Habitat	Kalkerli kayalar üzerinde
Yetiştği yükseklik	1350-1950 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Kahverengimsi odunsu köke sahip çok yıllık, otsu bir bitkidir. Çiçekli gövdeler sürünücü ile yatık yükselici veya nadiren dik, 5-15 cm, uzun salgısız ve kısa salgı tüylüdür. Yapraklar üç yaprakçıklıdır. Yaprak sapı ince, 1-7 cm, yoğun uzun salgısız ve kısa salgılı tüylüdür. Yaprakçıklar genişçe ters yumurta biçimli, (7-)10-25 x (6-)10-20 mm, tabanda kama şekilli, uçta veya tabanına kadar çentikli-tırtıklı, yeşil, her iki yüzünde basık uzun

ince tüylere ve seyrek kısmen sapsız salgılara sahiptir. Çiçek durumu kimöz, terminal ve gevşektir. Çiçeklerin sapları 10-30 mm, uzun dağınık salgısız ve kısa salgılı yumuşak ince tüylüdür. Kaliks salgılı ve kısa salgısız yumuşak ince tüylüdür. Epikaliks segmentleri şeritsi-mızraksı, sepallerden kısa veya aynı boyda, 2-4 mm, küt uçludur. Sepaller yumurtamızrak şeklinde, 3-4 mm, küt uçlu ile uzun sivri uçludur. Petaller beyaz, ters yumurtabıçimli, 5-5.5 mm, yuvarlak uçludur. Ovaryum çıplaktır. Akenler 1.5-2 mm, çıplak, silindirik-dikdörtgen biçimli, pürüzsüzdür. Stilüs kısmen terminal, ipliksi, akenlerden uzun, 2-3 mm, çıplaktır. Çiçeklenme Haziran-Ağustos aylarındadır. Kalker kayalarda, 1350-1950 m’de yetişir. Antalya ve Burdur’da yayılış gösterir. Doğu Akdeniz elementidir. Çok az lokaliteden bilinir ve birey sayısı azdır.

***Liquidambar orientalis* Mill.**

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Ağaç
Çiçeklenme zamanı	Mart-Mayıs
Habitat	Sel basmış ovalıklar, bataklıklar, dere yakınındaki vadi kenarları
Yetiştği yükseklik	0-1800 m
Endemik	Endemik
Element	Doğu Akdeniz
Türkiye dağılımı	Batı ve Güneybatı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

20 m’ye kadar boylanana ağaçlardır. Yapraklar elsi parçalı, 5-10 (-12) x 6-13 cm, 5 loba bölünmüş, her lob ise bölünmemiştir, genişçe yumurtadikdörtgen biçimli ve kısmen sivri uçludur, kenarlar ince dalgalı-dişli veya testere dişli, çıplak veya nadiren altta ana damarların tabanında aralıklı olarak kısa tüy kümesi mevcuttur. Meyve kafası 2.5-3 cm çapında, sarkmış şekildedir. Çiçekler Mart-Nisan aylarında görülür. Sulu ovalar, bataklık yerler, akarsu vadilerinde, deniz seviyesinden 800 m’ye kadar görülmektedir. Doğu Akdeniz elementidir.

Bu taksonun bulunduğu Riparyan vejetasyon ve alanı, eşsiz ekosistem özelliğini göstermektedir. Bu bitkinin ekosistemi ile bir bütün halinde korunması gerekmektedir. Bulunduğu yer olan Sığla Ormanı Tabiatı Koruma alanına ismini vermiştir. Gözlemlerimizde, koruma alanı civarında turistik faaliyetlere rastlanması da ekoturizm açısından ekosistemin başlıca elemanını oluşturan Sığla’nın önemini göstermektedir.

Fotoğraf D.8- *Liquidambar orientalis*

Gypsophila arrostii Guss. subsp. *nebulosa* (Boiss. & Heldr.) Barkoudah

Ömür	Çok yıllık
Yapı	Otsu
Çiçekleme zamanı	Haziran-Temmuz
Habitat	Kuru taşlık yerler, bağlar
Yetiştği yükseklik	800-1.200 m
Endemik	Endemik
Element	İran-Turan
Türkiye dağılımı	Orta ve Batı Anadolu
Genel Dağılımı	Türkiye

Kaba rizomlu, çıplak, çok yıllık otsu. Gövdeler 30-60 cm, dağınık dallıdır. Yapraklar şeritsi ile şeritsi-mızraksı, 10-50 x 1-6 mm, keskin veya uzun sivri uçludur. Çiçek sapları 5-15 mm'dir. Kaliks 2 mm, genişçe çan şeklinde, dişleri dikdörtgenimsi, yuvarlak uçludur. Petaller 3-4 mm, oval-dikdörtgenimsi, geniş pençeli, soluk pembe ile beyaz renklidir. Tohumlar yuvarlak kabarcıklıdır. Haziran-Temmuz aylarında çiçekler görülür. Kuru taşlı yerler, bağlarda, 800-1.200 m'de yayılış gösterir. Tip örneği Konya'dandır. Afyon, Ankara, Burdur, Antalya ve Karaman'da yayılışı vardır. İran-Turan elementidir. Aşırı sökülme, yol genişletmeleri, step alanların tarlaya çevrilmesi, taş ve maden ocakları açılması önemli tehdit faktörleridir.

Fotoğraf D.9- *Gypsophila arrostii* subsp. *Nebulo*

D.2. Fauna

Çizelge D.38- İlimizdeki Karasal Türler ve Populasyonları

TÜRLER	YAŞAMA ORTAMLARI	BERN SÖZLEŞMESİ	MERKEZİ AV.KOMİSYONU
MAMMALIA			
MEMELİLER			
CHIROPTERA			
VESPERTILIONIDAE			
Myotis Nattereri Saçaklı Yarasa			
Eptesicus bottae	Kaya ve Ağaç Akdeniz geniş kanatlı Yarasa yırtıklarında yaşar		
RODENTIA			
CRICETIDAE			
Microtus nivalis	Kar faresi 1.500 m üstü orman içi ve step ile kayalıklar arasında yaşar.		
Microtus guentheri	Her türlü kültür arazisi ve step ile meyve ağaçları bahçelerinde yaşar.		
GLIRIDAE			
Dryomyslaniger Kaya uyuru	Orman içi ve ağaç sınırı üstü taşlık kayalık kesimlerde yaşar.		
CARNIVORE			
CANIDAE			

Canis lupus Kurt	Orman step ve yaylalarda yaşar. Türkiye'nin her yerinde bulunur.	X	
Canis aureus	Sık orman, maki ve fundalıklarda yaşar.		
Çakal	Orta ve Doğu Anadolu hariç Türkiye'nin her bölgesinde bulunur.		
Vulpes vulpes Tilki	Her türlü Habibatada yaşar. Türkiye'nin her bölgesinde mevcuttur.		
MUSTELIDAE Gelincik	Yaşama ortama değişiklik gösterir. Orman, bağ, bahçe, harabe ve meskun yerler gibi Trakya ve Anadolu da bulunur.		X
Mustela nivalis	Orman ve kayalık arazide yaşar.	X	X
Yaban Kedisi	Trakya, Kuzey Anadolu, Ege ve Toroslar da bulunur.		
AVES			
PODICIPEDIFORMES			
PODICPEDIDEA			
Tachybaptus ruficollis		X	X

D.2.1. Omurgalı Yaban Hayvanları

D.2.1.1. Memeliler

Memeli uzmanı tarafından literatür ve arazi çalışmaları sonucunda, hedef tür (nesli tehdit altındaki türler, gösterge tür, bayrak tür, anahtar tür veya ekonomik tür) niteliğindeki türlerden hangilerinin izlenmesi gerektiğine karar verilmiş olup, buna ilişkin bilgiler ilgili bölümlerde verilmiştir.

İzleme çalışmaları öncelikle izlenecek türlerin tespit edildiği alanlar ve civarında, bu raporda koordinatlarıyla belirtilen yerlerde yapılacaktır. İzleme yapılacak olan ve koordinatları belirtilen bu yerler, türün tehdit altında olduğu veya tehdit altına girebileceği habitatlar veya yoğun popülasyonlarının bulunduğu alanlar gibi ölçütler de dikkate alınarak, paftada bulunan farklı habitatları temsil edecek yerlerden seçilmiştir.

İzleme çalışmalarında kamera tuzak, dürbün, teleskop, küçük video kamera ve SLR fotoğraf makinesi gibi çalışılan türlere uygun malzemeler kullanılmış. İzleme yapılması önerilen alanların ve tespit edilen türlerin koordinatlarının Küresel Konum Belirleme Aracı (GPS) yardımıyla alınmıştır.

Arazi gözlemleri sırasında, doğrudan memelilerin görülmesi esasına dayalı gözlemlerin yanı sıra, memelilerin ait ayak izi, dışkı, ses (ayı böğürmesi, kurt uluması gibi), kıl, boynuz, yeme-ısıırma, taş çevirme, kırıp-dökme gibi iz, belirti ve işaretlerden yararlanma esasına dayalı dolaylı gözlemlerden yararlanılmıştır.

D.2.1.1.1. Memeliler Gösterge Türleri

Burdur ili memeli faunasının tespit edilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada il sınırları içinde tespit edilen ve izlenmesi önerilen türler *Vulpes vulpes* LINNAEUS, 1758 (Tilki), *Martes foina* (Erxleben, 1777) (Sansar), *Meles meles* (LINNAEUS, 1758) (Porsuk), *Lepus europaeus* Pallas, 1778 (Tavşan), *Canis lupus* LINNAEUS, 1758 (Kurt), *Erinaceus concolor* MARTIN, 1838 (Kirpi), *Sciurus anomalus* Gmelin, 1778 (Kafkas sincabı), *Lynx lynx* (Linnaeus, 1758) (Vaşak), *Caracal caracal* (Schreber, 1776) (Karakulak) ve *Felis chaus* GULDENSTAEDT, 1776 (Salık kedisi)'dur.

***Erinaceus concolor* (Kirpi):** 25-28 cm boyunda, kısa kulaklı, karın kısmı koyu renkli, göğüs bölgesi beyazdır. Dorsali 2-2,5 cm'lik dikenlerle kaplıdır. Bozkır, ağaçlı düzlük, bağ, bahçe, kültür alanları ve ormanlarda toprağa açtığı tünellerde yaşar. Yerleşim alanlarında sıklıkla görülür. Kış uykusuna yatar. Hızlı koşucu ve yüzücüdür. Gececi bir tür olup omurgasızlar ve yılanlarla da beslenir. 5-6 haftalık gebelikten sonra 3-8 yavru doğurur. Ortalama 18 yıl yaşar.

IUCN LC kategorisinde olan tür, kentleşme ve tarım alanlarının artması sonucu yaşam alanlarının azalması, tarım ilaçları, yollarda uygun geçitlerin olmaması sebebiyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda karakulak için yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç duyulmaktadır.

***Lepus europaeus* (Yabani tavşan):** Boyları 55-85 cm, ağırlıkları 3-7 kg'dır. Açık ağaçlık, bozkır, yarı çöl alanlar ile dağ ve ormanlarda yaygındır. Yuva kazar. Sabah erken ve gece ay ışığında faaldir. Bahar aylarında gündüzleri daha sık görülür. İşitme ve görme duyuları oldukça keskindir. Hızlı kaçarlar. Yazın yeşil bitkiler, kışın ağaç kabukları ve otlarla beslenir. Sık kullandıkları patikaları salgı bezleri ile işaretlerler. Erkekler 6, dişiler 7-8 aylıkken eşeyssel olgunluğa ulaşır. Ocak ve Ağustos ayları arasında çiftleşirler. 1 buçuk aylık gebelikten sonra 1-5 yavru doğururlar. 10-12 yıl yaşarlar.

IUCN LC kategorisinde olan tür, kentleşme ve tarım alanlarının artması sonucu yaşam alanlarının azalması ve yoğun avcılık sebebiyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda karakulak için yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç duyulmaktadır.

***Sciurus anomalus* (Kafkas sincabı):** Gövde 20-26 cm, kuyruk 12-17 cm ve ağırlık 250-450 gr'dır. Rengi, sarımsı kahverenginden kızıla hatta siyaha kadar olan tonlarındadır. Ağaçlık alanlarda, buralara yakın taşlık, kayalık, dağ ve ormanlık alanlarda yaygındır. Gündüzleri aktiftirler. Yaşamlarının büyük çoğunluğunu ağaçlarda geçirirler. Besin aramak için toprağa inerler. İğne yapraklı ağaç tohumları meşe palamutları, ceviz, badem, fındık, tomurcuk, mantar, taze ağaç kabuğu ve omurgasızlarla beslenirler. Kış uykusuna yatmazlar. 30-40 günlük gebelikten yılda 1- 2 defa sonra 3-7 yavru doğururlar.

IUCN LC kategorisinde olan tür, kentleşme ve tarım alanlarının artması sonucu yaşam alanlarının azalması sebebiyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç vardır.

***Canis lupus* (Kurt):** Göğüs kafeslerinin dar, vücudun ön kısmının arka kısımdan daha geniş olması, daima birbirinden ayrı olarak dik duran kulakların daha sivri üçgen şeklinde ve dar yapılı olmasıyla evcil köpekten ayrılır. Kuyrukları aşağı sarkık durur, köpeklerdeki

gibi yukarı kıvrılmaz. Gövde 105-160 cm, kuyruk 35-60 cm, ağırlık 30-60 kg'dır. Erkekler daha iridir. Ormandan bozkıra, yarı çöllerde ve subtropiklerden kutuplara kadar yayılır. Genellikle yazın 800 m, kışın 400 m Yükseklikten aşağı inmez. Daha çok 2000-2500 m'leri tercih ederler. Grup halinde yaşarlar. Birey sayıları 10'u nadiren geçer. Her grup avlanma alanını idrarla işaretler. Aralık-Şubat aylarında çiftleşirler. Yılda 2 kez bir seferde 3-10 yavru verirler. 14-18 yıl yaşarlar.

IUCN LC kategorisinde olan türün Burdur ili sınırları içerisinde yüksek yoğunlukta bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle korunması gereken önemli türlerden biridir.

Vulpes vulpes (Tilki): Boy 50-90 cm, kuyruk 33-60 cm, ağırlık 3-10 kg'dır. Kulak arkası siyah veya koyu kahverengi renkte, vücut silindirik, bacaklar kısadır. Ülkemizin hemen hemen her yerinde görülür. Alacakaranlıkta ve geceleri avlanır. Genelde yalnız avlanır. Çok çeşitli gruplardan küçük memeliler, böcekler, meyve ve leşle beslenir. Aralık – Şubat ayları arasında çiftleşir, 3-5 yavru doğururlar. Yaklaşık 12 yıl yaşarlar. IUCN LC kategorisinde olan tür yaşam alanlarının daralması ve avcılık sebebiyle tehdit altındadır.

Meles meles (Porsuk): Kurşuni-siyah veya gri renklidir. Sırt kılları kırçılıdır. Bacaklar ve vücut altı siyahtır. Baş beyaz, iki siyah şerit burundan başlayarak gözleri içine alır ve kulak dibine kadar genişleyerek uzanır. Gövde 60-90 cm, ağırlık 7-17 kg'dır. Kısa ve kalın bacaklı tıknaz vücutludur. Ülkemizde çok kurak alanlar dışında bütün bölgelerde 2000 metre yüksekliğe kadar görülür. Karışık orman içlerindeki çayırliklar, yer yer ağaç bulunan kayalıklarda, su kenarlarında, tarla ve çayır kenarlarına yakın bozkır ve yarı bozkır alanlarda bulunur. Akşam karanlığı ve gece avlanır. 2-3 aile bir arada bulunabilir. İleri için orman kenarları ve eğimli çayırlik alanları tercih eder, alçak, sulak ve bataklık alanlardan kaçınırlar. Çıkardığı toprakla büyük yığınlar yapar. Giriş çıkış delikleri birden fazladır. Rahatsız edildiklerinde anal bezlerden kötü koku yayarlar. Solucanlar, kemirgenler, küçük sincaplar, yavru tavşan, kurbağa, böcek larvaları, kuş yumurtaları ve leşler besinlerini oluşturur. Bitkisel besin de tüketirler. Kış uykusuna yatmaz. Çiftleşme Nisan-Ağustos aylarındadır. 7-8 aylık gebelikten sonra 2-3 yavru verirler. 12-15 yıl yaşarlar.

IUCN LC kategorisindedir. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda karakulak için yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç duyulmaktadır.

Lynx lynx (Vaşak): Gövde 80-130 cm, ağırlık erkeklerde 18-40, dişilerde 10-20 kg'dır. Şafak vakti ve alacakaranlıkta aktiftirler. Çiftleşme zamanları Şubat ile Nisan ayları arasındadır. On hafta süren bir gebelikten sonra 2-3 yavru doğururlar. Yaklaşık 10-12 yıl yaşarlar.

IUCN LC kategorisinde bulunan tür için en önemli tehditler habitat parçalanması ve kaçak avcılıktır. Özellikle yüksek bölgelerdeki sedir, ardıç ve meşe ormanlarını kullanana türün habitatların korunması söz konusu türün korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

Martes foina (Sansar): Boy 38-60 cm, kuruk 23-32 cm, ağırlık 1-2 kg'dır. Postu sık kıllı, genel görünüşü ise sırtın orta kısmı boyunca daha koyu olmak üzere grimsi-kahverengidir. Alt tarafta çatallanan ve asimetrik olan gerdan lekesi hemen hemen beyazdır. Ülkemizde düz ve geniş ovaların haricinde hemen hemen her yerde özellikle Trakya ve Kuzey Anadolu'da rastlanır. Kayalık va taşlık alanlarda, orman kenarlarında ya da saklanacak

yerlerin bol olduğu düz olmayan karışık ormanlarda yaşar. Yerleşim alanları, bahçeler, ahır, samanlık, odun ve taş yığınları arasında ve bahçe kulübelerinde bulunabilir. 2500-3.000 m yüksekliğe kadar görülebilir. Genellikle gece aktiftir. İyi tırmanıcılardır. Küçük memeliler, kuşlar, sürüngenler ve böceklerle beslenirler. *Rattus norvegicus* besininin büyük kısmını teşkil eder. Güze doğru bitkisel diyetleri de vardır. Mart-Mayıs ayları arasında kayalar arasına yaptıkları yuvalarda 3-4 yavru doğururlar. 10-12 yıl yaşarlar.

IUCN LC kategorisinde olan tür, kentleşme, tarım alanlarının artması, madencilik faaliyetleri sonucu yaşam alanlarının azalması sebebiyle tehdit altındadır. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda karakulak için yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç duyulmaktadır.

***Felis chaus* (Sazlık kedisi):** Uzunluk 58-76 cm, ağırlık 5-9 kg'dır. Vegetasyonu yoğun ve uzun olduğu sulak alanlarda yayılırlar. Çoğunlukla 1000 m yüksekliğin altında bulunurlar. Şubat-Mart aylarında çiftleşirler. Ömür yaklaşık 15 yıldır.

IUCN LC kategorisinde olan türün popülasyon trendi düşüştür. Sulak alan habitatlarının sağlıklı olması türün korunması için oldukça önemlidir.

Yarışlı Gölü'nde tespit edilen *Felis chaus* (sazlık kedisi) türü Burdur ili sınırları içerisinde başka bir noktada tespit edilmeyen önemli bir memeli türüdür. Yarışlı Gölü çevresindeki çok sayıda taş ocağı nedeniyle yoğun insan baskısı altındadır. Yüksek habitat tahribatına rağmen göl yakınlarında bulunan söz konusu türün korunması için göle olan müdahaleler en aza indirilmelidir.

***Caracal caracal* (Karakulak):** Uzunluk 61-105 cm, ağırlık 6-20 kg'dır. Karakulak türü daha çok düşük rakımlı kıyı bölgelerdeki makilik ve ormanlık habitatlarda bulunmaktadır. Burdur il sınırları içerisine daha soğuk iklim koşullarına sahip ve yüksek iç kesimlere bahar ve yaz dönemlerinde Dirmil kanyonundan giriş yaptığı düşünülmektedir.

IUCN LC kategorisinde olan türün popülasyon trendi bilinmemektedir. Popülasyonu hakkında sağlıklı verilere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda karakulak için yapılacak izleme çalışmalarında popülasyon tespitine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca türün yaşadığı mevcut tehditlerdeki değişimlerin periyodik gözlemlerle takip edilmesi gerekmektedir.

Fotoğraf D.10 - İzlenmesi önerilen memeli türlerine ait fotoğraflar

D.2.1.2 Kuşlar

Proje alanında gerçekleştirilen arazi çalışmaları 4 mevsimde gerçekleştirilmiş olup, doğrudan gözlemlenen ve dolaylı olarak varlığı proje alanında tespit edilen tüm kuş türleri kayıt altına alınmıştır. Gözlemlerde türün yanısıra gözlenebilen bütün veriler toplanarak, kayıt edilmiş ve kuş fauna tablosuna aktarılmıştır. Bu çalışma ilin tamamını ve tüm kuş gruplarını kapsayan ilk kapsamlı çalışma olup, alanın ornitofaunistik verileri güncellenmiş ve ileriye yönelik çalışmalara katkı sağlayacak duruma gelmiştir.

İzleme çalışmalarında kış mevsiminde kışlayan su kuş türlerini ve sayılarını tespit etmek üzere 13 sulak alanda gerçekleştirilen Kış Ortası Su Kuşu Sayım (KOSKS) çalışmasında 35 türden 31.207 su kuşu sayılmıştır. Bu sonuç proje alanında kuşlar açısından önemli bir ekosistem olan sulak alanların kışlama açısından da önemini göstermektedir. Sayım yapılan sulak alanlar ve alan bazlı sonuçları Çizelge D.39 ve proje alanının tümündeki tür bazlı KOSKS sonuçları Çizelge D.40'da gösterilmektedir.

Çizelge D.39- Burdur İli Sulak Alan Bazlı KOSKS Sonuçları

Alan adı	Su kuşu toplamı
Burdur Gölü	7.348
Karacaören II Baraj Gölü	167
Salda Gölü	1.262
Yapraklı Baraj Gölü	503
Göhlisar Gölü	601
Yazır Gölü	434
Karamanlı Baraj Gölü	58
Karaçal Baraj Gölü	267
Yarışlı Gölü	2.908
Karacaören I Baraj Gölü	1.150
Onaç Baraj Gölü	481
Karataş Gölü	8.505
Çorakgöl	7.523

Çizelge D.40 - Burdur İli Tür Bazlı KOSKS Sonuçları

Türkçe	Latince	Toplam sayı
Küçük batağan	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	621
Bahri	<i>Podiceps cristatus</i>	121
Kara boyunlu batağan	<i>Podiceps nigricollis</i>	171
Karabatak	<i>Phalacrocorax carbo</i>	746
Küçük karabatak	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	8
Büyük ak balıkçıl	<i>Casmerodius albus</i>	205
Gri balıkçıl	<i>Ardea cinerea</i>	281
Erguvani Balıkçıl	<i>Ardea purpurea</i>	1
Flamingo	<i>Phoenicopterus ruber</i>	134
Küçük kuğu	<i>Cygnus columbianus</i>	6
Ötücü kuğu	<i>Cygnus cygnus</i>	6
Sakarca	<i>Anser albifrons</i>	1.144
Boz Kaz	<i>Anser anser</i>	60
Angıt	<i>Tadorna ferruginea</i>	6.622
Suna	<i>Tadorna tadorna</i>	98
Fiyu	<i>Anas penelope</i>	3425
Boz ördek	<i>Anas strepera</i>	6
Çamurcun	<i>Anas crecca</i>	5.282
Yeşilbaş	<i>Anas platyrhynchos</i>	1.741
Kılkuyruk	<i>Anas acuta</i>	1.047
Kaşıkğaga	<i>Anas clypeata</i>	2.485
Elmabaş patka	<i>Aythya ferina</i>	2.233
Tepeli patka	<i>Aythya fuligula</i>	79
Dikkuyruk	<i>Oxyura leucocephala</i>	13
Saz Delicesi	<i>Circus aeruginosus</i>	25
Gökçe Delice	<i>Circus cyaneus</i>	2
Saztavuğu	<i>Gallinula chloropus</i>	9
Sakarmeke	<i>Fulica atra</i>	3.647
Turna	<i>Grus grus</i>	7
Kılıçğaga	<i>Recurvirostra avosetta</i>	13
Kızkuşu	<i>Vanellus vanellus</i>	165
Kızılbacak	<i>Tringa totanus</i>	4
Karabaş martı	<i>Larus ridibundus</i>	369
İnce gagalı martı	<i>Larus genei</i>	4
Gümüş martı	<i>Larus michahellis</i>	275
Tanımsız kaz		40
Tanımsız ördek		57
Tanımsız sukuşu		55
Toplam su kuşu sayısı		3.1207

Proje alanında kış arazisi kapsamında en çok sayılan ilk 10 su kuş türü Angıt (*Tadorna ferruginea*), Çamurcun (*Anas crecca*), Sakarmeke (*Fulica atra*), Fiyu (*Anas penelope*), Kaşıkğaga (*Anas clypeata*), Elmabaş paktı (*Aythya ferina*), Yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*),

Sakarca (*Anser albifrons*), Kalkuyruk (*Anas acuta*) ve Karabatak (*Phalacrocorax carbo*) olup Şekil D.6'da gösterilmektedir.

Şekil D.6 - 2014 Burdur ili kosks sonuçlarına göre en çok sayılan ilk 10 tür

Proje alanında 191 tür yapılan arazi çalışmalarında gözlemlenmiş ve bu türlerin alan kullanımları açısından ülkemizdeki göçmenlik durumuna baktığımızda; 22 türün yerli (Y), 4 türün kış ziyaretçisi (KZ), 5 türün Transit Göçer (TG), 4 türün yaz ziyaretçisi (YZ), 16 türün yaz ziyaretçisi (YZ), Transit Göçer (TG) ve kış ziyaretçisi (KZ), 30 türün yerli (Y) ve kış ziyaretçisi(KZ), 2 türün yerli (Y) ve Transit Göçer (TG), 2 türün yaz ziyaretçisi (YZ) ve kış ziyaretçisi(KG), 49 türün yaz ziyaretçisi (YZ) ve Transit Göçer (TG), 9 türün Transit Göçer (TG) ve kış ziyaretçisi(KZ), 46 türün yerli (Y), Transit Göçer (TG) ve kış ziyaretçisi (KZ), 2 türün yerli (Y), yaz ziyaretçisi (YZ) ve kış ziyaretçisi(KZ) olduğunu görmekteyiz.

Bazı türlerin birden çok göçmenlik durumuyla temsil edildiği görülmektedir. Türün bazı popülasyonları bir durumla ifade edilirken aynı türün farklı bir popülasyonu için göçmenlik durumu aynı alan için farklı olabilmektedir.

D.2.1.2.1 Kuşlar Gösterge Türleri

İzlenecek türler ve tür grupları IUCN kriterleri, ulusal tehlike durumları, bayrak/gösterge tür olmaları baz alınarak ve bu sıralamayla aşağıda yer almaktadır. Bu şekilde izlenmesi önerilen 7 kuş türü tespit edilmiştir. Bu türlerin yanısıra Burdur ili genelinde sulak alanların yoğun oluşu, kuş türlerinin üreme, beslenme, göçte dinlenme amaçları ile sulak

alanları ve çevresindeki habitatları kullandıkları tespit edilmiştir. Belirlenen 7 tür dışında, sulak alanlar etrafını kullanan türlerin gruplandırılarak ve önceliklendirilerek izleme önerisi il şube müdürleri tarafından önerilmiş ve onlarla yapılan görüşmeler ve birlikte çalışma neticesinde belirlenmiştir. Burdur ilinde literatür ve arazi çalışmaları neticesinde 274 kuş tespit edilmiştir. Aşağıda belirlenen 7 türle birlikte, sokuşları, gece ve gündüz yırtıcıları olmak üzere 3 farklı grupta izleme çalışması yapılması planlanmıştır. Belirlenen 3 grupta yer alan türler içinden IUCN kriterleri ve Türkiye'deki durumları ve bölgedeki durumları değerlendirilerek her grup için öncelikli 10 tür belirlenmiştir. Burdur'da 7 gece yırtıcı kuş türü tespit edildiği için gece yırtıcıları grubunda tümü yer almaktadır.

D.2.1.3 İç Su Balıkları

Burdur il sınırları içerisinde yer alan tatlı, tuzlu ve acı su kalitesine sahip, doğal veya yapay, durgun ve akarsu ortamlarından yukarıdaki çizelgede belirtilen tarihlerde balık örnekleme ve gözlemleri yapılmıştır. Ayrıca geçmiş yıllarda araştırmacılar tarafından yapılan bilimsel literatür gözden geçirilmiştir. İç su balıkları çalışmalarında her paftanın %10 kuralı genel olarak uygulanmamıştır. Zira sulak alanların her pafta için dağılımı homojen değildir. Bunu yerine her sulak alanı olabildiğince temsil edecek ve balık bulunması muhtemel noktalardan örneklem ve gözlemler yapılmıştır.

Arazi örneklemlerinde akarsularda ağırlıklı olarak 12 V DC 10 A elektroşoker, serpmeye ve ırgırlama; göllerde ise ırgırlama ağırları uygulanmıştır; ancak çalışma süresince, araştırmacıların örnek yakalaması mümkün olmayan, derin ve büyük ekosistemlerde ve yerel balıkçılar tarafından yakalanmış olan balık örnekleri değerlendirilmiştir.

Arazi örneklemleri etik kurallara en uygun biçimde yapılmış, küçük bireyler ve yumurtalı dişiler örnekleme dışı tutulmuştur. Ayrıca çoğu zaman, iyi bilinen türler elektroşoker ile sersemletilip kaydı yapıldıktan sonra normal haline döndüğü görülünce suya geri bırakılmıştır.

Akarsularda en az 100 m ve göllerde ise her örneklem noktasından 500 m² alan taranmıştır.

Balık türleri için endemiklik, ekonomiklik, yaygınlık, hassaslık durumları ve tehditler göz önüne alınarak tür, popülasyon ve habitat izleme kriterleri belirlenmiştir.

İzleme Kriterleri: Endemik Türler, Gösterge Türler, Bayrak Türler ve Ekonomik Değeri Yüksek Türler için düşünülmüştür.

D.2.1.3.1. İç Su Balıkları Gösterge Türleri

Burdur ili iç sularından niteliği bozulmamış ve "Alabalık Bölgesi" olarak adlandırılan akarsu kesimlerinde yaşayan *Salmo labecula* (Kızıllı Deresi, Elmalıbük), temiz kaynak sularının tipik türleri olan *Pseudophoxinus burduricus*, *Pseudophoxinus evliyaevi* ve *Pseudophoxinus ninae* ile benzer kaynaklar ile temiz göllerde yayılış gösteren *Aphanius sureyanus* ve *Aphanius splendens* gösterge türler olarak belirlenmiştir. Ekonomik balık türlerinden sazan (*Cyprinus carpio*) ve yayın (*Silurus glanis*) gösterge türler olarak tavsiye edilmiştir. Ayrıca, Burdur İli bayrak türü olarak, Burdur yosunbalığı (*Aphanius sureyanus*)

önerilmiştir. Aşağıdaki çizelgede gösterge türler ve habitatları kısaca özetlenmiştir. İzleme çalışmalarında tablodaki sıra esas alınarak çalışmalara başlanılmalıdır.

Çizelge D.41 - İç Su Balıkları Gösterge Türleri

Tür adı	Habitat	Nedeni
1. <i>Salmo labecula</i>	Kızıllı deresi	Lokal endemik
2. <i>Pseudophoxinus burduricus</i>	Değirmen Deresi, Salda Deresi, Salda Gölü, Gumbet Pınarı, Dereköy Göleti, Alanköy Göleti, Düğer Kaynağı	Burdur Endemiği
3. <i>Pseudophoxinus evliyae</i>	Söğüt Gölü kaynakları ve Drenaj kanalları	Lokal endemik
4. <i>Pseudophoxinus ninae</i>	Pınarbaşı Kaynakları ve Kestel deresi, Karaevli Kaynakları	Burdur endemiği
5. <i>Aphanius sureyanus</i>	Burdur Gölü	Burdur endemiği (Bayrak Tür)*
6. <i>Aphanius anatoliae</i>	Burdur geneli	Ekosistem göstergesi
7. <i>Aphanius splendens</i>	Salda Gölü	Burdur endemiği
8. <i>Cyprinus carpio</i>	Burdur genelinde yaygın	Ekonomik tür
9. <i>Silurus glanis</i>	Göhlisar gölü	Ekonomik tür

D.2.1.4. Sürüngenler ve Çift Yaşarlar

Sürüngenlerle ilgili olarak, literatür ve arazi çalışmaları sonucunda, nesli tehdit altındaki türler, gösterge tür, bayrak tür, anahtar tür veya ekonomik tür niteliğindeki türlerden hangilerinin izlenmesi gerektiğine karar verilmiştir. Bu sonuçlara göre tür ve popülasyon düzeyinde yapılacak izleme çalışmaları önerileri getirilmiştir.

Tür ve popülasyon izleme çalışmaları, belirli habitat veya lokalitelerde türün birey sayısı, üreme durumu ve sezonlara göre popülasyonda gözlenen değişiklikleri takip etmeyi gerektiren, çevresel ve iklimsel değişimler ve bu etmenlerin türün popülasyon durumuna etkilerini kapsayan bir çalışmadır. Dönemsel çevresel değişiklikler, yıllık iklim farklılıkları, izlenen türün biyolojik özellikleri gibi nedenlerle izleme yapılan tek bir yıl içerisinde popülasyonun durumu hakkında yanıltıcı sonuçlar alınmasına sebep olabilir. Örneğin izlenen türün popülasyon büyüklüğü veya üreme durumundaki birey sayısı olduğundan çok daha yüksek veya düşük çıkabilir. Bu nedenle izleme çalışmaları birkaç yılı kapsayacak şekilde her tür için ayrı şekilde planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Proje kapsamında öncelikle izlenecek tür veya türlerin tespit edildiği alanlar ve civarında, sonuç raporunda koordinatlarıyla belirtilen alanlarda izleme çalışmalarına altlık oluşturacak çalışmalar yapılmıştır. Çalışma yapılan ve koordinatları belirtilmiş bu yerler, türün tehdit altında olduğu/tehdit altına girebileceği yerler veya yoğun popülasyonlarının bulunduğu alanlar gibi ölçütler de dikkate alınarak, paftada bulunan farklı alanları temsil edecek yerlerden seçilmiştir.

İzleme yapılan alanların ve tespit edilen türlerin koordinatlarının Küresel Konum Belirleme Aracı (GPS) yardımıyla alınmıştır.

İzleme çalışmaları proje süresince her alan için bir defa yapılmış ve türün varlığı, popülasyon yoğunluğu ve tehditlere ait veriler elde edilmiştir.

D.2.1.4.1. Sürüngenler ve Çift Yaşarlar Gösterge Türleri

Gösterge tür, bir ekosistemde gerçekleşebilecek değişikliklerden doğrudan etkilenebilecek hassas türlerdir. Biyoçeşitlilik çalışmalarında gösterge tür seçiminde çeşitli kriterler dikkate alınır. Bu kriterler sıralanacak olursa; ekosistemdeki diğer türleri temsil yeteneğinde olma, tek bir tür veya bir grup olma, biyolojisinin iyi bilinmesi, kolay gözlemlenmesi ve örneklenmesi, geniş coğrafi yayılım göstermesi, belli habitatlara özelleşmiş olması. Bununla birlikte vücut büyüklüğü, yaşam döngüsü süresi, habitat içerisinde kullandığı alanın genişliği, besin ağında özel bir yere sahip olması ve popülasyonun büyük olması gibi kriterler aranmaz. Gösterge tür, uzun süreli izleme çalışmalarında bir ekosistemin veya özel bir habitatın biyolojik çeşitliliği için fikir verebilecek, bulunduğu ekosistemdeki değişikliği iyi yansıtacak özelliklere sahip olmalıdır.

Burdur ilinde varlığı tespit edilen sürüngen türleri arasından, uzun vadeli izleme çalışmaları yapılabilecek ve il genelinde uzun vadede karşılaşılabilecek değişikliklerin erken tespitinin yapılarak gerekli önlemlerin alınabilmesini sağlayacağı düşünülen, izlenmesi önerilen türler bu bölümde verilmiştir. Gösterge tür seçiminde sucul ve karasal ekosistemler ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Gösterge tür seçiminde her ekosistem tipi için tehditler belirlenmiş ve bu tehditlerden en fazla etkilenmesi olası türler seçilmiştir. Seçilen türler, habitat değişikliklerine karşı hassasiyetleri, popülasyonlarının durumu (artmazalma eğilimleri, endemiklik) gibi özelliklere göre de değerlendirilmiştir.

Ülkemiz genelinde deniz kaplumbağası ve yumuşak kabuklu kaplumbağalar haricinde popülasyonları önemli ölçüde tehdit altında bulunan tür olmamakla birlikte, önemli bir kısmının lokal popülasyonları hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Burdur genelinde yoğun şekilde faaliyet gösteren mermer ocaklarının varlığı, akarsular üzerinde yapılan hidro elektrik santralleri, tarımsal ve evsel kirlilik gibi tehditler nedeniyle bu faaliyetlerden birincil derecede etkilenmesi beklenen türler gösterge tür olarak seçilmiştir. Burdur'un neredeyse tüm ilçelerinde zengin mermer rezervlerinin bulunması, özellikle dağlık ve kayalık alanları tercih eden türlerin uzun vadede olumsuz etkilenmesine yol açabilecektir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde dağların yamaçları ve kayalık alan tercihleri nedeniyle özellikle madencilik faaliyetlerinden etkilenmesi beklenecek Şeritli Engerek – *Montivipera xanthina* ve Tıknaz Kertenkele – *Trachylepis aurata* karasal ortamlarda izlenmesi gereken türler olarak belirlenmiştir. Tarımsal ve kentsel kirlilik nedeniyle oluşan olumsuzlukların izlenebilmesi için su ile doğrudan temas halinde olan Benekli Kaplumbağa – *Emys orbicularis* ve Damalı Su Yılanı – *Natrix tessellata* gösterge türler olarak belirlenmiştir. Özellikle şeritli engereğe yapılan arazi çalışmalarında rastlanamamıştır. IUCN tarafından LC statüsünde sınıflandırılan bu türün popülasyon durumunun Burdur için ortaya çıkarılması, madencilik faaliyetlerinin yoğun olduğu ilin biyolojik çeşitliliği açısından önemlidir. Bu türlerin yanı sıra yapılan çalışmalarda popülasyon durumunun ormanlık ve çalılık alanlarda iyi seviyede olduğu görülen İri Yeşil Kertenkele – *Lacerta trilineata* ile kayalık ve sulu alanları seven ülkemize endemik Toros Kertenkelesi – *Anatololacerta danfordi* gösterge türler olarak uzun vadede izlenebilecek türlerdir. Her iki türün popülasyon durumları net şekilde ortaya konularak uzun yıllar izlenmesi ile popülasyonlarında gerçekleşecek değişiklikler, yaşam alanlarında yaşanabilecek sorunlar için erken haber sistemi görevi göstereceklerdir. Burdur ili, Toros kertenkelesinin

yayılmının güneybatı sınırlarında olması nedeniyle, bu türün izlenmesi uzun vadede olası iklim değişikliklerinin etkilerinin gözlemlenmesi açısından da faydalı olacaktır.

Çift yaşarlar sahip oldukları yüksek geçirgenlikte deri yapısı nedeniyle yaşadıkları habitatta meydana gelebilecek değişimlere karşı hızlı tepki gösteren türlerdir. Bu nedenle yaşadıkları habitatlarda meydana gelebilecek olumsuz insan kaynaklı faktörler, ani iklim değişimleri veya suyun kimyasal yapısındaki değişimler amfibiler tarafından kolaylıkla algılanır ve türe özgü korunma davranışları gösterirler. Olumsuz çevre koşulları altında türe özgü biçimde farklı davranışlar gösterirler. Bu davranışlar dış göçler veya kitlesel ölümler şeklinde de gözlenebilir. Bu yüzden çift yaşarların neredeyse tamamı “Gösterge tür” (indikatör tür) olarak bilinir ve yaşadıkları veya üredikleri su yapısının veya çevre koşullarının temizliğini ifade ederler. Bu kapsamda Burdur ilinde tespit edilen 6 kurbağa türü de (*Pseudepidalea variabilis*, *Bufo bufo*, *Pelophylax caralitanus*, *Pelophylax bedriagae*, *Rana macrocnemis* ve *Hyla orientalis*) Gösterge türler arasına girmektedir.

Diğer yandan Burdur ilinde de yaşadığı tespit edilen *Pelophylax caralitanus* türü Göller bölgesinde yaşayan endemik bir tür olduğundan, söz konusu tür Göller bölgesinde bayrak bir türdür. Böylelikle Burdur ili coğrafik konumu nedeniyle, sınırları içerisinde “Bayrak tür” olarak *Pelophylax caralitanus* (Beyşehir kurbağası) türünü barındırmaktadır.

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

Burdur ilinin %45,63 ‘ü ormanlık alanla kaplıdır. Bu ormanlar genel olarak:

1-Ekonomik (Kaliteli orman emvali üretilmesi)

2-Ekolojik (Doğa koruma, Orman ekosisteminin iyileştirilmesi)

3-Sosyal (Su kaynaklarının korunması, estetik ve bilimsel amaçlı ormanlar) fonksiyon olarak yönetilmektedir.

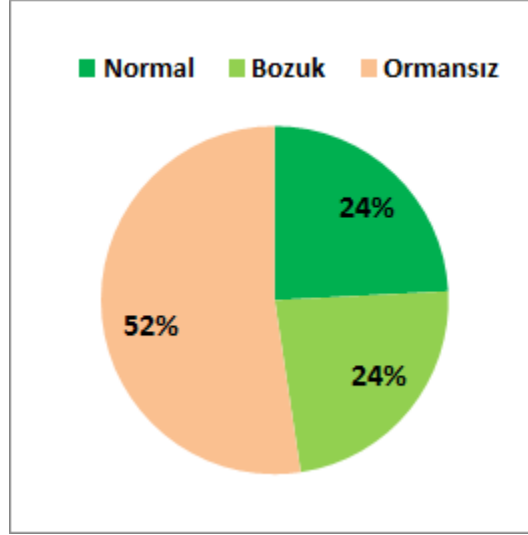
İlimiz ormanlarında başlıca ağaç türleri: Kızılcım, Karaçam, Gökmar, Sedir, Ardıç, Meşe, Çınar, Akaska, v.b. türlerden oluşmaktadır.

İlimiz ormanlarında ise Kızılcık, Alıç, Diken ardıcı, Kuş burnu, Geven, Mersin, Sandal, Zeytin, Sumak, Akçakesme, Böğürtlen, Tespih vb ağaççık ve çalı türleri bulunmaktadır.

İlimizde yapılan ormancılık çalışmaları neticesinde yıllık bazda ortalama 2,5 milyon adet fidan dikilerek ormanlık alanların artması sağlanmaktadır.

Çizelge D.42- İlimizdeki Ormanlık Alanları

İl	Burdur
Normal Orman (Ha)	164.722,1
Bozuk Orman (Ha)	159.642,1
Ormansız Alan (Ha)	356.902,2
Toplam Ormanlık Alan (Ha)	324.364,2
Genel Alan (Ha)	681.266,4

Şekil D.7– İlimizdeki Ormanlık Alanlar

D.4. Çayır ve Mera

10 köy, 2 Beldede toplam 967,7 hektar mera alanının tahsis işlemi tamamlanmış, 3 İlçe Merkezi, 4 Belde ve 54 Köydeki toplam 4963,3 hektar mera alanının tespit tahdit ve askı işlemleri tamamlanarak kesinleşmiş, (Tahsisleri yapılacak), 7 İlçe Merkezi, 9 Belde ve 43 Köydeki toplam 2927,7 hektar mera alanının tespit ve tahdit işlemleri tamamlanmış, (Askı işlemleri yapılacak), 1 Köyde 18,1 hektar mera alanının tespit işlemleri tamamlanmıştır.

İlimizdeki mera tespit çalışmaları sonucunda 79 yerleşim biriminde mera alanı tespit edilememiştir.

İlimizde bugüne kadar 212 yerleşim birimindeki 8.858,7 hektar mera alanının tespit ve tahdit işlemleri, 18,1 hektar mera alanının tespit işlemleri tamamlanmış olup, toplam 8.876,8 hektar mera alanının hayvancılıkla uğraşan çiftçi aileleri tarafından Mera Kanununa uygun şekilde kullanmaları sağlanmaktadır.

Ayrıca 2004 yılından itibaren İlimizde Merkez İlçe Kozluca Köyü ve Hacılar Köyü, Bucak İlçesi Ürkütlü Köyü ve İncirdere köyü, Çavdır İlçesi Küçükalan Köyü, Gölhisar Merkez İlçesi, Kemer İlçesi Akören köyü olmak üzere toplam 7 yerleşim biriminde 1.134,2 hektarlık mera alanında Mera Islahı ve Amenajmanı Proje uygulama çalışması yapılmış halen 1 yerleşim biriminde (Kozluca Kozluca) proje uygulaması devam etmektedir.

İl arazilerininin %80'ine yakın kısmı çeşitli şekillerde kültüre (tarım, hayvancılık, sanayi, ormancılık vb.) müsait topraklardan oluşmaktadır.

İlde ürün getirmeyen arazilerin, genelde, 2.000 m ile 2.500 m arasındaki yüksekliklerde (dağ ve tepeler), ormanların 1.300 m ile 2000 m arasındaki yüksekliklerde, mera ve çayırların 1.200 m ile 1.300 m arasındaki yüksekliklerde, tarla tarımı yapılan arazilerin 1.000 m ile 1.200 m arasındaki yüksekliklerde, gül, bağ ve bahçe tarımı yapılan arazilerin 900 m ile 1.000 m arasındaki yüksekliklerde, ilde bulunan göl ve bataklıkların ise 800 m ile 900 m arasındaki yükseltilerde buldukları söylenebilir.

Çizelge D.41- İlimizdeki Mera Alanları (yerleşim birimi ve alan olarak)

İLÇESİ	TAHSİSİ TAMAMLANMIŞ MERA ALANI (Köy/ha.)	TESBİT-TAHDİT TAMAMLANMIŞ MERA ALANI		TESBİTİ TAMAMLANAN MERA ALANI (Köy/ha.)	TESBİT SONUCU MERA BULUNMAYAN KOY/BELDE SAYISI		TOPLAM MERA ALANI (Köy/ha.)
		ASKIYA ÇIKAN (Köy/ha.)	ASKIYA ÇIKMAYAN (Köy/ha.)		ASKIDA KESİNLEŞEN (Adet)	ASKIYA ÇIKMAYAN (Adet)	
MERKEZ	6	9	8	-	7	22	52
	631,1	354,1	162,8	-			1148,0
AĞLASUN	2	3	2	-	2	1	10
	11,5	17,5	5,2	-			34,2
ALTINYAYLA	-	-	3	-	-	3	6
	-	-	98,9	-			98,9
BUCAK	1	4	11	-	-	23	39
	221,1	127,5	215,0	-			563,6
ÇAVDIR	-	3	9	-	-	1	13
	-	243,2	453,8	-			697,0
ÇELTİKÇİ	-	-	2	-	-	5	7
	-	-	13,5	-			13,5
GOLHİSAR	-	11	2	-	-	1	14
	-	865,0	83,4	-			948,4
KARAMANLI	-	3	6	-	-	-	9
	-	362,9	956,9	-			1319,8
KEMER	2	1	3	-	-	2	8
	71,7	31,9	323,6	-			427,2
TEFENNİ	-	2	11	-	-	2	15
	-	141,1	507,5				648,6
YEŞİLOVA	1	25	2	1	4	6	39
	32,3	2820,1	107,1	18,1			2977,6
TOPLAM	12	61	59	1	13	66	212
	967,7	4963,3	2927,7	18,1	79		8876,8

D.5. Sulak Alanlar

İlimizde bulunan sulak alanlar; Burdur Gölü, Salda Gölü, Yarıklı Gölü, Karataş Gölü, Yamadı (Göhlisar) Gölü, Çorak Göl ve Yazır Gölü'dür.

SIRA	SULAK ALAN	BULUNDUĞU YERLEŞİM MERKEZİ	KORUMA STATÜSÜ	ALAN YÜZÖLÇÜMÜ
1	BURDUR GÖLÜ	BURDUR/MERKEZ	Ramsar Alanı Yaban Hayatı Koruma Sahası	38.125 Ha
2	SALDA GÖLÜ	BURDUR/YEŞİLOVA	Doğal Sit Alanı	4.370 Ha
3	KARATAŞ GÖLÜ	BURDUR/MERKEZ	Yaban Hayatı Koruma Sahası	4.720 Ha
4	YARIŞLI GÖLÜ	BURDUR/MERKEZ	Yok	1.400 Ha
5	ÇORAK GÖLÜ	BURDUR/YEŞİLOVA	Yok	1.150 Ha
6	GÖLHİSAR GÖLÜ	BURDUR/GÖLHİSAR	Yok	1.423 Ha
7	YAZIR GÖLÜ	BURDUR/KEMER	Yok	218 Ha

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Parkları

İlimiz sorumluk sahası dahilinde Serenler Tepesi Tabiat Parkı ve Salda Gölü Tabiat Parkı olmak üzere iki adet tabiat parkımız bulunmaktadır.

D.6.1.1. Salda Gölü Tabiat Parkı

Yeşilova İlçesinde yer alan 120 dekarlık saha 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı ilan edilmiştir. Salda Gölü, oldukça temiz, oligorofik özellikte, az tuzlu, yüksek alkalın ve ekosistem dengesi hala bozulmamış bir göldür. Jeolojik ve kimyasal özellikleri, barındırmış olduğu endemik türler ile Önemli Tabiat Alanı ve Önemli Kuş Alanı kriterlerini sağlayan uluslararası öneme sahip bir sulak alandır. Bölgede yapılan çalışmalar Dünya'da Mars gezegenin yüzey özelliklerini (magnezyum yüklü beyaz kayalar) taşıyan Dünya'daki iki bölgeden birinin Salda Gölü olduğunu göstermektedir.

D.6.1.2. Serenler Tepesi Tabiat Parkı

Burdur Merkezde yer alan 384 dekarlık saha 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı ilan edilmiştir. Burdur Gölü'nün güney sahillerindeki nispeten düz tarım arazilerinin güney yönünde bittiği yerden arazinin 250 m. yükselmesi sonucu oluşmuş 1075 m. yükseklikteki Karaburun Tepe'nin kuzey yamaçlarında nispeten dağlık ve kırık bir arazi yapısı üzerinde bulunmaktadır.

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

D.6.2.1. Kargı Köyü Sığla Ormanı Tabiatı Koruma Alanı

İlimiz Bucak İlçesinde yer alan 838 dekarlık saha 27.07.1987 tarihinde Tabiatı Koruma Alanı ilan edilmiştir. Ülkemizde endemik bir tür olan ve sadece iki ilde (Burdur-Muğla) yayılış gösteren Anadolu Sığla Ağacı (*Liquidambar orientalis* Miller var. *integriroba* Fiori) varlığına sahiptir.

D.6.3. Tabiat Anıtları

D.6.3.1. Çatal Sedir Tabiat Anıtı

Altınyayla İlçesinde yer alan 2,5 dekarlık saha 29.09.1994 tarihinde Tabiat Anıtı ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 34 m boy, 1,40 m çap, 4,50 m çevre genişliğine sahiptir ve 250 yaşındadır.

D.6.3.2. Kocapınar Toros Sediri Tabiat Anıtı

Altınyayla İlçesinde yer alan 1 dekarlık saha 06.09.2002 tarihinde Tabiat Anıtı ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 24 m boy, 1,60 m çap, 5,04 m çevre genişliğine sahiptir ve 330 yaşındadır.

D.6.3.3. Ballık Köyü Sediri Tabiat Anıtı

Altınyayla İlçesinde yer alan 1 dekarlık saha 06.09.2002 tarihinde Tabiat Anıtı ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 49 m boy, 2,30 m çap, 7,22 m çevre genişliğine sahiptir ve 540 yaşındadır.

D.4.3.4. Evciler Köyü Sedir Ağacı Tabiat Anıtı

Göhlisar İlçesinde yer alan 1 dekarlık saha 06.09.2002 tarihinde Tabiat Anıtı ilan edilmiştir. Sedir Ağacı (*Cedrus libani*) 27 m boy, 1,43 m çap, 4,50 m çevre genişliğine sahiptir ve 260 yaşındadır.

D.4.4. Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları

D.4.4.1. Burdur Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

Burdur Merkezde yer alan 262.294 dekarlık saha 05.10.2006 tarihinde Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ilan edilmiş olup, hedef türü Dikkuyruk, Sakarmeke, Kaşıkaga ve Gri Balıktıldır.

D.4.4.2. Karataş Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

Karamanlı İlçesinde yer alan 40.216 dekarlık saha 05.10.2006 tarihinde Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ilan edilmiş olup, hedef türü Dikkuyruk, Sakarmeke, Angıt, Kuğu,

Flamingo, Su Bildircını, Karameke, Karabatak, Yabankazı, Yeşilbaş Ördek, Boz Ördek, Angıt, Toy, Pelikan, Leylek, Serçe, Sığırcık ve Güvercindir.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Biyolojik çeşitliliği korumak için kaçakçılarla il genelinde mücadele edilmektedir.

Ayrıca yaban hayatının korunması ve devamlılığının sağlanması açısından avcı eğitimi, doğal ortamına kanatlı bırakma faaliyetleri de devam etmektedir.

Kaynak

Orman ve Su İşleri Bakanlığı 6. Bölge Müdürlüğü

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

İlimiz toplam arazi varlığı 717.600 hektardır. İlin arazi varlığı dağılımı Çizelge E.43 ve Şekillerde gösterilmiştir. Çizelgenin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi tarım arazisi olarak ilin toplam arazisinin ancak % 29,24'ü kullanılabilir.

Çizelge E.43 - Arazi Varlığı Dağılımı

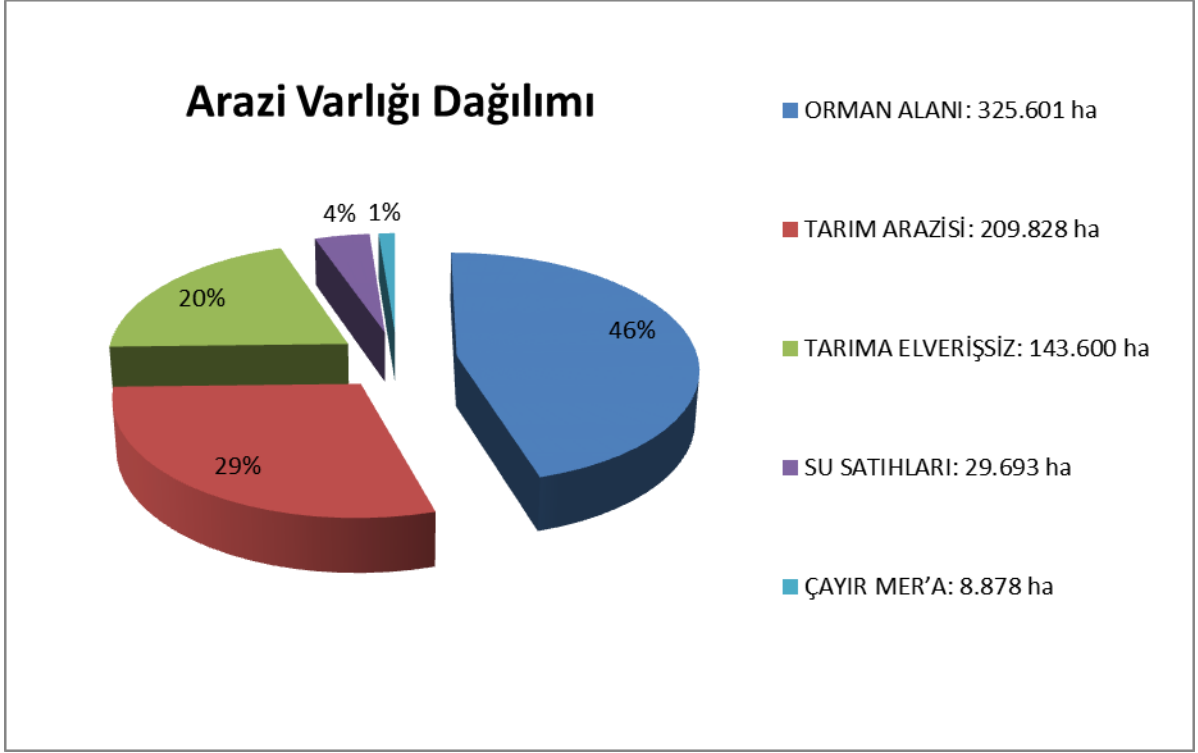
NİTELİK	ALAN (ha)	ORANI (%)
ORMAN ALANI	325.601	45,37
TARIM ARAZİSİ	209.828	29,24
TARIMA ELVERİŞSİZ ALAN	143.500	20,01
SU SATIHLARI	29.693	4,14
ÇAYIR MERA*	8.878	1,24
TOPLAM	717.500	100.0

*Çayır mera arazisi İl Müdürlüğümüz çalışmalarından alınmıştır.

Belli bazı toprak grupları aşağıda verilmiştir.

- Alüvyal topraklar, (kestel ve civarı, Kılavuzlar-Elmacık arası, Erle Ovası)
- Kollüviyal topraklar, (dağların etekleri),
- Kırmızı Akdeniz toprakları, (Bucak ovası)
- Kestane renkli topraklar, (Merkez civarı, Yaka, Büğdüz, Boğaziçi, Karapınar, Tefenni civarı, Çavdır),
- Kahverengi orman (Ağlasun, Büzler, Çamoluk, Yüreğil-Keçeli, Kasaklı mevkii, Diresil civarı, Kozluca, Elmacık civarı, Bademli, Bedirli, Çeltek-Yarışlı, Müslümler-B.Yaka mevkii),
- Kalkersiz orman, (Eşeler dağı ve civarı, Tefenni merkez, Çamköy-Büyükalan-Hayriye-Düden Kırılı, Dereköy-Akçaköy-iğdir-Ulupınar hattı).

Bunlardan başka ilde, Hidromorfik alüvyal, organik yüklü dağ, çayır, tuzlu, tuzlu alkali, Regoral topraklara da rastlanmaktadır.

Şekil E.8 – 2015 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması

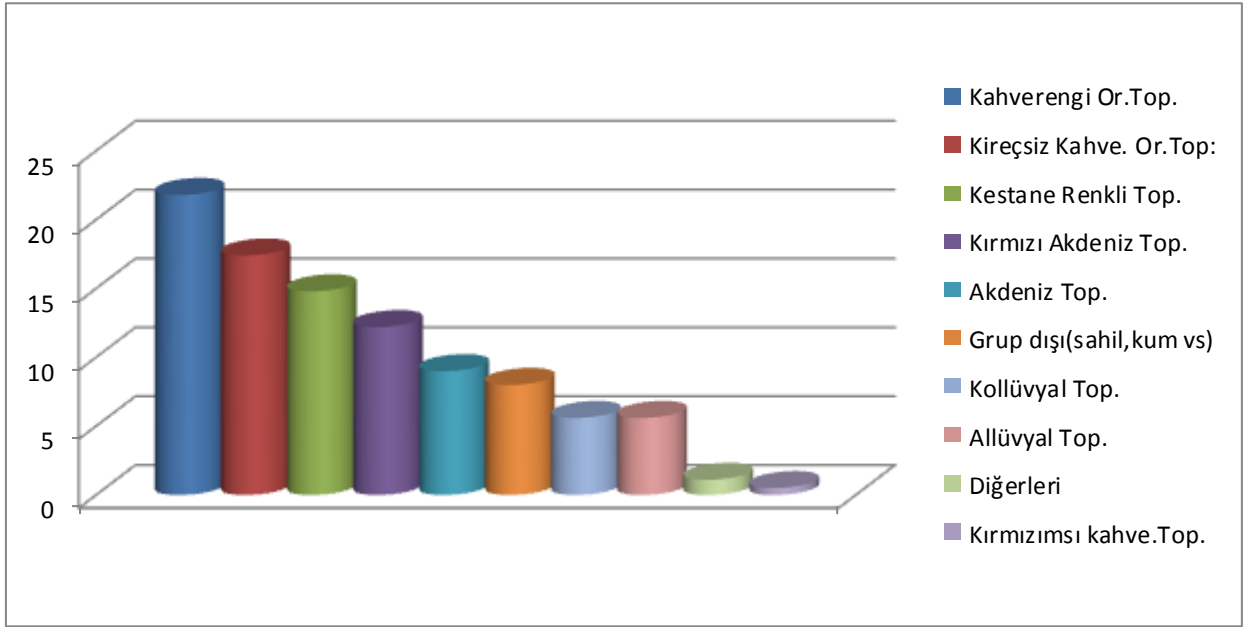
İl arazilerinin %80'ine yakın kısmı çeşitli şekillerde kültüre (tarım, hayvancılık, sanayi, ormancılık vb.) müsait topraklardan oluşmaktadır.

İlde ürün getirmeyen arazilerin, genelde, 2.000 m ile 2.500 m arasındaki yüksekliklerde (dağ ve tepeler), ormanların 1.300 m ile 2.000 m arasındaki yüksekliklerde, mera ve çayırların 1.200 m ile 1.300 m arasındaki yüksekliklerde, tarla tarımı yapılan arazilerin 1.000 m ile 1.200 m arasındaki yüksekliklerde, gül, bağ ve bahçe tarımı yapılan arazilerin 900 m ile 1.000 m arasındaki yüksekliklerde, ilde bulunan göl ve bataklıkların ise 800 m ile 900 m arasındaki yükseltilerde, buldukları söylenebilir. Tarım arazilerinin % 73,32'si tarla bitkileri (hububat, bakliyat, sanayi ve yem bitkileri) yetiştiriciliğinde, %6,04'ü bağ-bahçe olarak kullanılmakta, % 6,20'si ise nadasa bırakılmaktadır. %14,44'ü Tarıma elverişli olduğu halde ekilip dikilmeyen alandır.

Toprak Özellikleri

İl arazisi farklı jeolojik zamanlara ait formasyonların biraraya geldiği karışık bir yapıya sahiptir. İkinci jeolojik zamandan önce Tetis jeosenkinal sahası içinde kalmış olan arazisi Alp Orijinezi ile ikinci üçüncü ve dördüncü görünümünü kazanmıştır. İl arazisinde yaygın olarak görülen formasyonlar, metezik ve tersiyerin muhtelif devirlerine aittir.

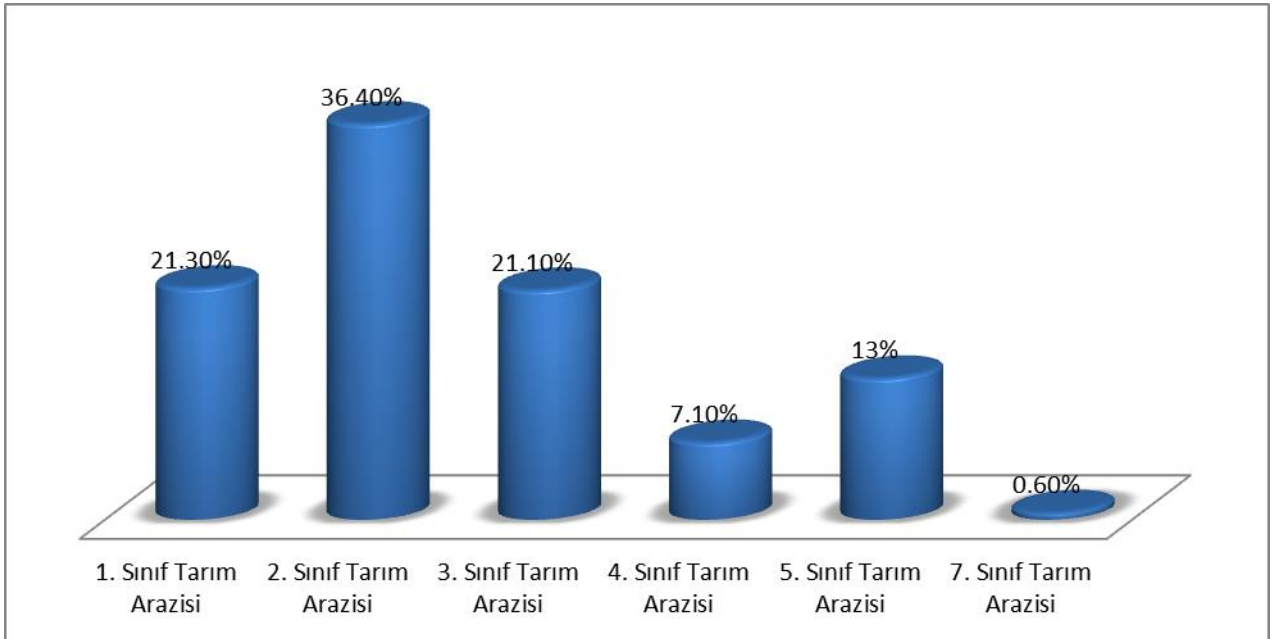
İlde bulunan toprak grupları arasında ilk sırayı kahverengi orman toprakları almakta ve bunu sırasıyla kireçsiz-kahverengi orman toprakları ile kestane renkli topraklar izlemektedir.

Şekil E.9-İldeki Toprak Gruplarının Dağılımı

Tarım arazilerinin kullanma kabiliyetlerine göre dağılımı

İlde en fazla 2.sınıf tarım arazisi bulunmakta ve bunu 3. ve 1.sınıf tarım arazileri izlemektedir. İlde 6. ve 8. Sınıf tarım arazisi bulunmamaktadır (Şekil E.10).

Şekil E.10 - Tarım Arazilerinin Kullanma Kabiliyetine Göre Dağılımı

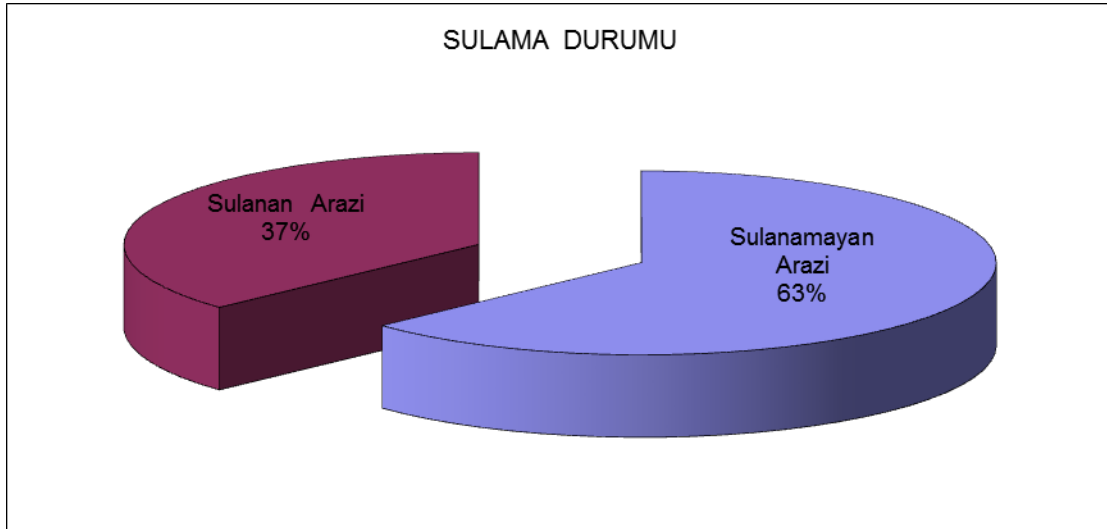
Tarım Arazilerinin Dağılımı:

Çizelge E.44 - Tarım Arazilerinin Dağılımı

NİTELİK	ALAN (ha)	ORANI (%)
TARLA ARAZİSİ	196.883,5	93,83
MEYVELİK ARAZİ	4.267,1	2,03
BAĞ ARAZİSİ	2.799,4	1,33
SEBZELİK ARAZİ	5.758,5	2,74
ZEYTİNLİK ARAZİ	119,5	0,06
TOPLAM	209.828	100

Tarım Arazilerinin Sulanabilirlik Durumu

İlin 209.828 ha'lık tarım arazisinin sulamaya elverişli kısmı 179.451 ha'dır. 30.377 ha Sulamaya elverişsizdir (% 14,47). Ancak bugün fiilen sulanan alan 66.380 ha (55.280 Devlet Sulaması, 11.100 Halk Sulaması) olup tarım arazisinin % 37'si sulanmaktadır.

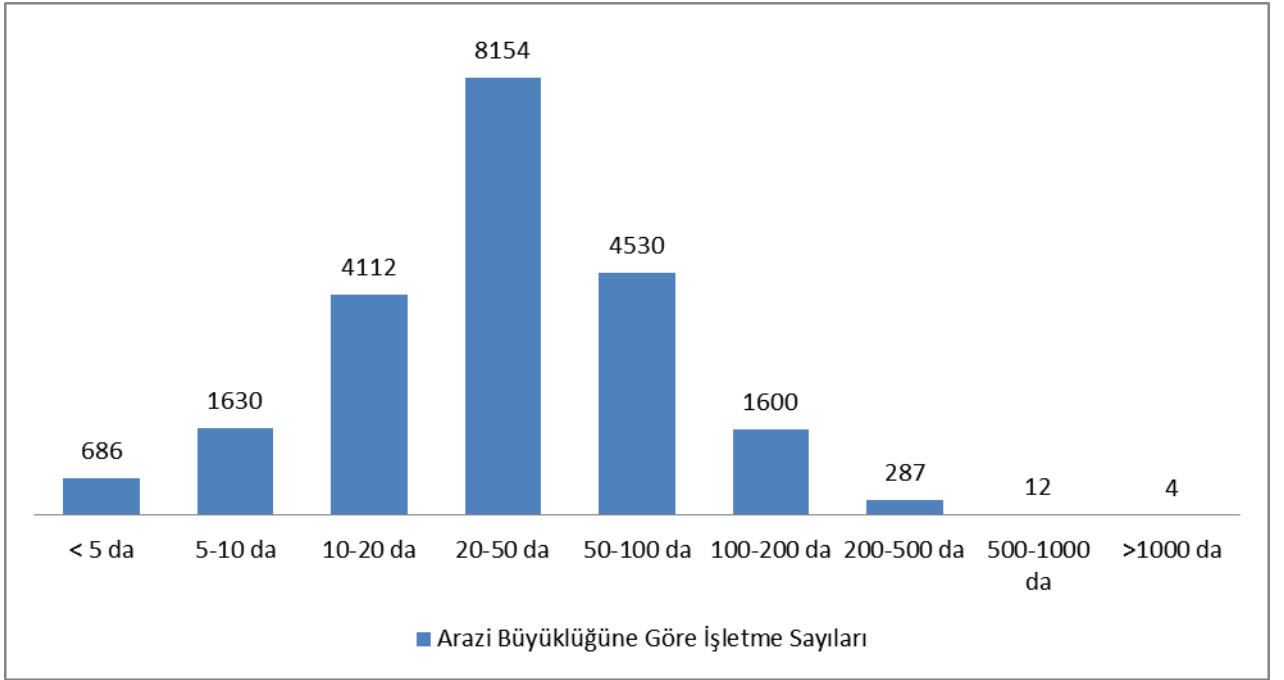
Şekil E.11- Tarım Arazilerinin Sulanabilirliğinin Oransal Dağılımı

Tarımsal İşletme Büyüklükleri

2014 yılı kesinleşen verilere göre Çiftçi Kayıt Sisteminde kayıtlı bulunan işletme sayısı 22.812'dir. Grafiğe göre işletmelerin %38'i 20-50 da, %21'i 10-20 da, %20'si ise 50-100 da arasında arazi varlığına sahiptir.

Tablo 12: Arazilerin büyüklüklerine göre işletmelerde dağılımı (2012)

	< 5 da	5-10 da	10-20 da	20-50 da	50-100 da	100-200 da	200-500 da	500-1000 da	>1000 da	TOPLAM
İşletme Sayısı	686	1.630	4.112	8.154	4.530	1.600	287	12	4	686
Arazi Sayısı	1.219	4.945	21.430	79.605	79.878	43.590	11.867	487	492	1219
Kullanılan Alan (ha)	2.280	12.363	61.189	266.020	316.409	212.811	76.786	7.906	5.545	2.280
% G.Toplam	0,24%	1,29%	6,37%	27,67%	32,91%	22,14%	7,99%	0,82%	0,58%	0,24%
% Türkiye	0,91%	1,15%	1,40%	1,37%	1,05%	0,62%	0,23%	0,10%	0,27%	0,91%

Şekil E.12 - Arazi büyüklüklerine göre işletme sayıları

İldeki Ürün Çeşitliliği ve İstatistik Verileri:

Bitkisel Üretim

İlimiz bitkisel üretimin büyük bir kısmını tarla bitkileri oluşturmaktadır. İlimizde tarla bitkileri olarak hububat ve baklagiller ön sırada yer almakta olup, bunu yem bitkileri ekimi takip etmektedir.

Çizelge E.45 - 2015 Yılına Ait Bitkisel Üretim Miktarları

2015YILI BİTKİSEL ÜRETİM			
		Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (ton)
TARLA BİTKİLERİ	Tahıllar	935.454	284.378
	Baklagiller	104.672	9.028
	Yem Bitkileri	200.937	592.041
	Yumru Bitkiler	6.266	11.072
	Endüstri Bitkileri	146.730	160.899
AÇIKTA SEBZE		59.932	158.366
ÖRTÜALTI SEBZE		5.134	67.557
MEYVE (ağaç)		1.618.199	71.733

Tarla Bitkileri Üretimi

Çizelge E.46 - 2015 Yılına Ait Tarla Bitkileri Üretimi

Ürün Cinsi	Alan (Da)	Toplam Ürün (ton)	Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Buğday (Durum)	339.685	107.626,14	91.482.219,00
Arpa	279.813	92.746,05	64.922.235,00
Buğday (Diğer)	275.164	71.727,22	53.795.415,00
Nohut	100.143	8.275,93	41.379.625,00
Anason	62.505	3.773,90	22.643.400,00
Mısır Silaj (1.2. Üretim)	72.780	302.572,50	69.591.675,00
Fiğ (Yeşil Ot)	15.950	23.925,00	9.570.000,00
Yonca (Yeşil Ot)	69.151	202.921,86	127.840.721,80
Şekerpancarı	29.989	151.899,16	28.860.841,16
Yulaf (Yeşil Ot)	21.971	19.651,80	15.721.440,00
Haşhaş (Dane)	34.078	1.643,00	9.858.000,00
Haşhaş (Kapsül)		1.643,00	6.572.000,00
Çavdar	19.446	6.074,60	4.252.220,00
Yulaf Dane	15.114	3.518,25	2.638.689,75
Korunga (Yeşil Ot)	13.510	9.465,25	4.259.362,50
Rezene	15.500	1.585,00	7.925.000,00
Fasulye (Kuru)	4.529	752,55	5.267.851,06
Tritikale (Dane)	4.326	1.542,73	1.079.910,30
Ayçiçeği (Yağlık+Çerezlik)	2.007	376,84	565.252,50
Hayvan Pancarı	4.220	20.820,00	16.656.000,00
Patates	2.910	6.917,80	10.376.700,00
Gül(yağlık)	3.335	1.170,00	7.020.000,00
Soğan (Kuru)	3.026	3.945,20	5.917.800,00
Mısır Dane	1.909	1.143,00	857.250,00
Mısır Hasıl (1.2. Üretim)	2.405	7.085,00	921.050,00
Burçak	200	200,00	80.000,00
Çörekotu	25	2,25	22.500,00
Kanola(Kolza)	11	2,99	3.889,60
Sarımsak	330	209,40	3.141.000,00
Sorgum	750	5.400,00	702.000,00
Susam	50	3,75	37.500,00
Tarla Ürünleri Toplam	1.394.059		613.961.547,67

Sebze Üretimi

Çizelge E.47 - 2015 Yılına Ait Açıkta Sebze Üretimi

Ürün Cinsi	Alanı(Da)	Üretim Miktarı(Ton)	Toplam Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Fasulye(taze)	10.634	20.003,64	60.010.920,00
Domates(sofralık)	9.485	40.581,70	50.727.125,00
Karpuz	7.153	33.534,50	16.767.250,00
Kavun	5.227	17.238,15	12.066.705,00
Havuç	1.678	3.696,00	3.696.000,00
Domates(salçalık)	1.107	3.503,73	2.627.797,50
Marul(göbekli)	2.447	5.552,65	11.105.300,00
Hıyar(Sofralık)	1.865	4.482,69	3.137.883,00
Barbunya	1.828	1.924,50	6.735.750,00
Ispanak	1.866	1.478,90	2.957.800,00
Biber(salçalık)	1.960	5.726,00	10.306.800,00
Biber(sivri)	1.298	2.148,40	3.867.120,00
Bezelye	1.110	1.287,00	2.574.000,00
Patlıcan	976	1.930,00	2.412.500,00
Biber(dolmalık)	837	1.474,75	2.654.550,00
Soğan(taze)	582	793,60	2.380.800,00
Kabak(sakız)	671	2.113,40	2.536.080,00
Diğer	9.119	4.534,05	10.881.720,00
TOPLAM			207.446.100,50

Çizelge E.48 - 2015 Yılına Ait Örtü Altı Sebze Üretimi

Ürün Cinsi	Alanı(Da)	Üretim Miktarı(Ton)	Toplam Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Domates(sofralık)	4166	61524,6	92.286.900,00
Marul(göbekli)	398	744	1.488.000,00
Hıyar(sofralık)	328	4905	3.924.000,00
Ispanak	134	136	272.000,00
Fasulye(taze)	65	195	633.750,00
Biber(sivri)	28	32	64.000,00
Soğan(taze)	6	6	15.000,00
Tere	7	4,55	18.200,00
Patlıcan	2	10	15.000,00
TOPLAM			98.716.850,00

Meyve Üretimi:

Çizelge E.49 -2015 Yılına Ait Meyve Üretimi

Ürün Cinsi	Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı(Ton)	Toplam Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
Armut	163.955	4.654,58	9.309.160,00
Ayva	41.527	1.020,03	2.295.067,50
Elma	363.551	14.379,82	28.759.640,00
Muşmula	13.545	212,838	532.095,00
Erik	90.755	2.148,04	5.370.100,00
İğde	16.193	301,92	3.019.200,00
Kayısı	28.817	609,43	3.047.150,00
Kiraz	247.570	3.435,64	10.306.920,00
Kızılcık	5.160	77,00	308.000,00
Zerdali	24.115	587,47	2.349.880,00
Şeftali (Diğer)	97.805	1.988,03	6.958.105,00
Şeftali (Nektarin)	4.507	101,34	354.690,00
Zeytin (Sofralık+yağlık)	61.340	481,05	3.367.350,00
Vişne	42.754	1.400,85	3.502.125,00
Antepfıstığı	8.650	7,25	181.250,00
Ceviz	149.550	3.631,36	72.627.200,00
Badem	157.074	1.013,17	10.131.700,00
Çilek (örtüaltı dahil)–Dekar-	132	124,5	622.500,00
Dut	23.276	435,09	3.480.720,00
İncir	11.118	315,25	945.750,00
Nar	38.860	1.318,00	3.954.000,00
Üzüm (dekar)	27.945	33.401,00	133.604.000,00
TOPLAM			305.026.602,50

Mantar Üretimi:

Çizelge E.50- 2015 yılına ait mantar üretimi

İşletme Sayısı	Üretim Miktarı(Ton)	Toplam Gayri Safi Hasıla (TL/Yıl)
500	6.363	31.815.000,00

HAYVAN VARLIĞI VE HAYVANSAL ÜRETİM

İlimizin hayvan varlığı türleri üzerinden aşağıdaki tabloda verilmiştir. İlimizde büyükbaş hayvanların % 96'sı kültür ırkıdır.

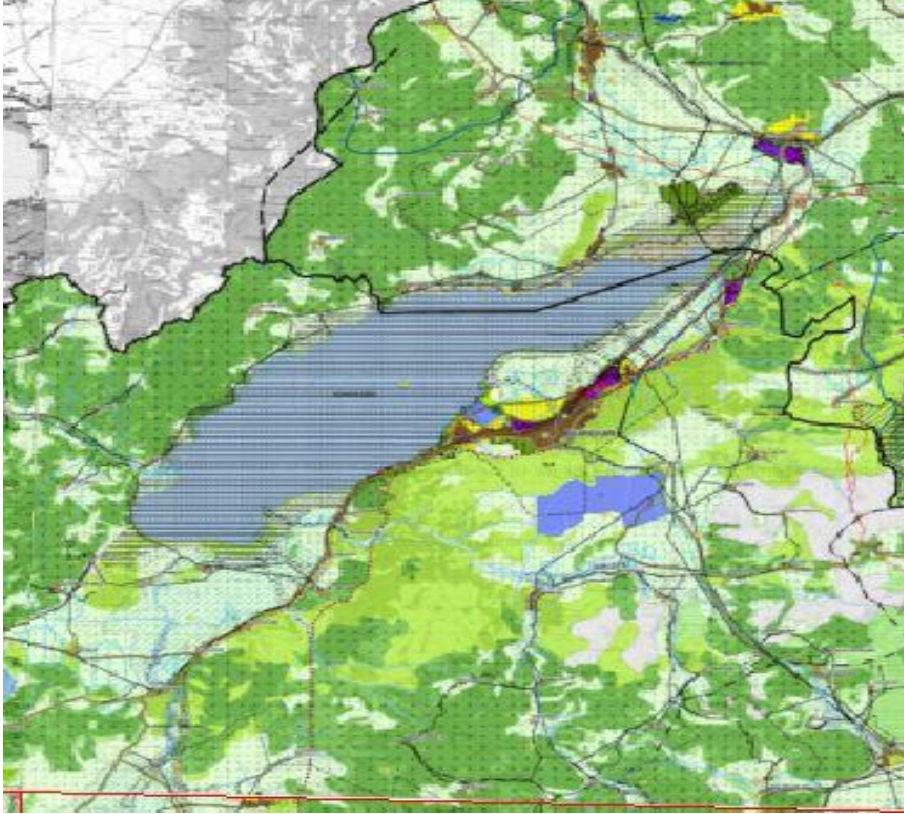
Çizelge E.51 - Burdur İli'nin Büyükbaş, Küçükbaş ve Tek Tırnaklı Hayvan Mevcutları
(2015)

İLÇELER	BÜYÜKBAŞ				KÜÇÜKBAŞ			TEKTIRNAKLI			
	Kültür	Kültür Melezi	Yerli	Toplam	Koyun	Keçi	Toplam	At	Eşek	Katır	Toplam
Merkez	71.354	962	380	72.696	49.366	28.154	77.520	110	25	250	385
Ağlasun	5.940	182	78	6.200	7.000	15.000	22.000	70	-	160	230
Altınyayla	2.115	86	74	2.275	11.563	8.165	19.728	15	10	50	75
Bucak	32.284	800	236	33.320	18.000	42.000	60.000	60	90	90	240
Çavdır	10.950	250	82	11.282	17.240	17.320	34.560	2	-	42	44
Çeltikçi	6.850	160	40	7.050	3.500	4.000	7.500	40	10	100	150
Göhlisar	13.595	330	75	14.000	8.000	10.000	18.000	80	20	150	250
Karamanlı	11.220	230	50	11.500	10.500	3.000	13.500	21	2	20	43
Kemer	9.810	240	50	10.100	11.593	1.485	13.078	19	-	10	29
Tefenni	8.865	238	62	9.165	22.000	7.500	29.500	7	-	21	28
Yeşilova	21.280	565	115	21.960	31.750	27.900	59.650	25	-	80	105
TOPLAM	194.263	4.043	1.242	199.548	190.512	164.524	355.036	449	157	973	1.579

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre düzeni planı

Antalya-Burdur-Isparta Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 7. Maddesi uyarınca, Bakanlık Makamınca 27/08/2015 tarihinde onaylanmıştır.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

Burdur'da tarımsal arazilerin azalması arazi kullanımını bakımından en büyük problemdir.

Yapay alanların miktarlarındaki artışa nazaran tarım alanlarında ve orman arazilerinin miktarlarında ciddi azalmalar yıllar bazında gerçekleşmektedir.

Kaynaklar

Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Burdur Orman Bölge Müdürlüğü
Burdur Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

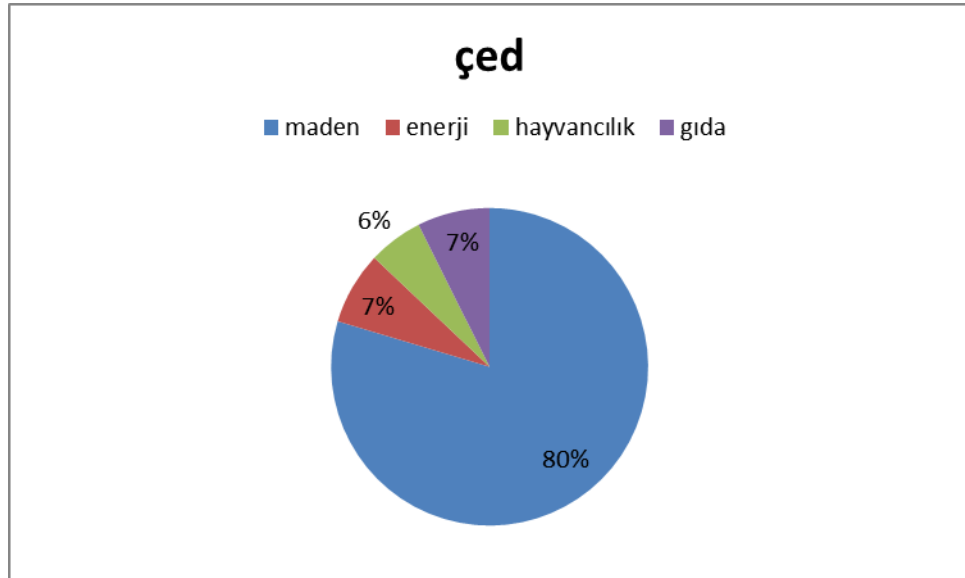
F.1. ÇED İşlemleri

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED); gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade etmektedir.

2015 yılı içinde İl Müdürlüğümüz tarafından 52 proje için ÇED Gerekli Değildir Kararı verilmiştir.

Çizelge F.52 – İlimizde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2015 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda- Hayvancılık	Gıda	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	43	4	0	3	4	0	0	54
ÇED Olumlu Kararı	0	0	0	0	0	0	0	0

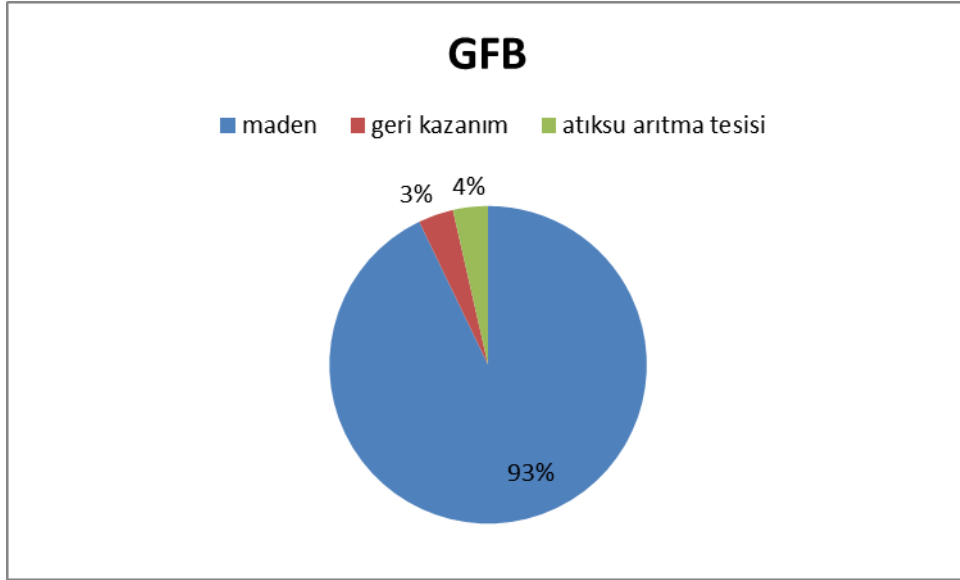
Şekil F.13 – İlimizde 2015 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

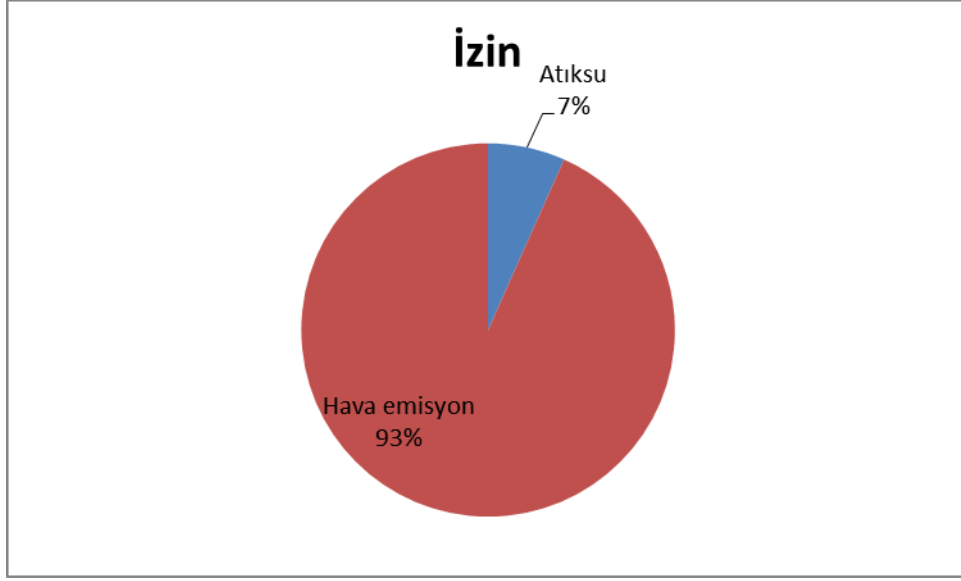
İlimizde 2015 yılı içerisinde Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkındaki Yönetmelik kapsamında işletmelere verilen Çevre İzni ve Lisans sayıları Çizelge F.53’de gösterilmiştir. 2015 yılı içerisinde toplamda 28 adet Geçici Faaliyet Belgesi, 11 adet Çevre İzni verilmiştir.

Çizelge F.53 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	28	28
Çevre İzni	-	11	11
Lisans	-	-	-
TOPLAM			

Şekil F.14 – İlimizde 2015 Yılında Verilen Geçici Faaliyet Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Şekil F.15 - İlimizde 2014 Yılında Verilen İzin Konuları

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

2015 yılında 28 Geçici Faaliyet Belgesi verilmiştir. 2015 yılında ise 11 adet çevre izni verilmiştir.

Kaynaklar

Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

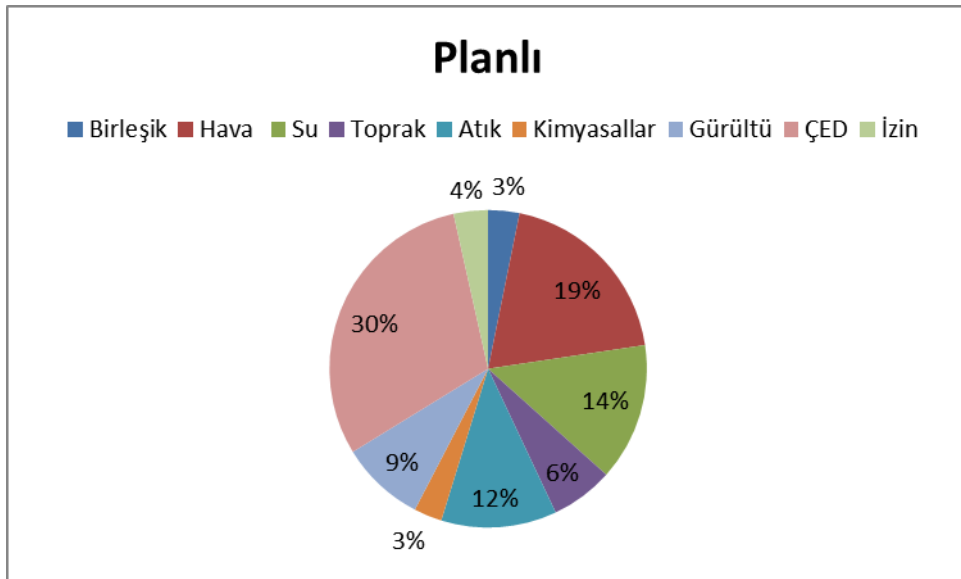
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

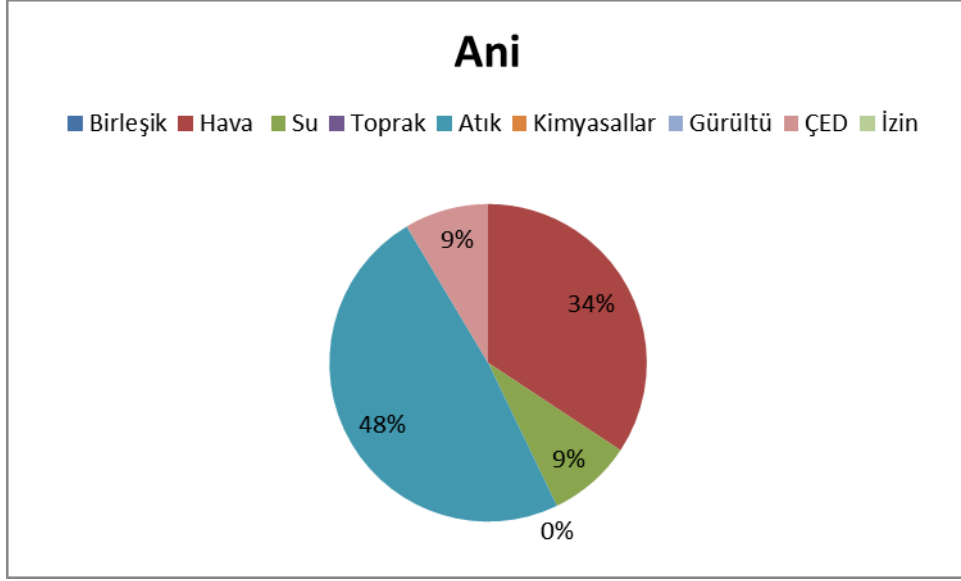
ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.54 -İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı

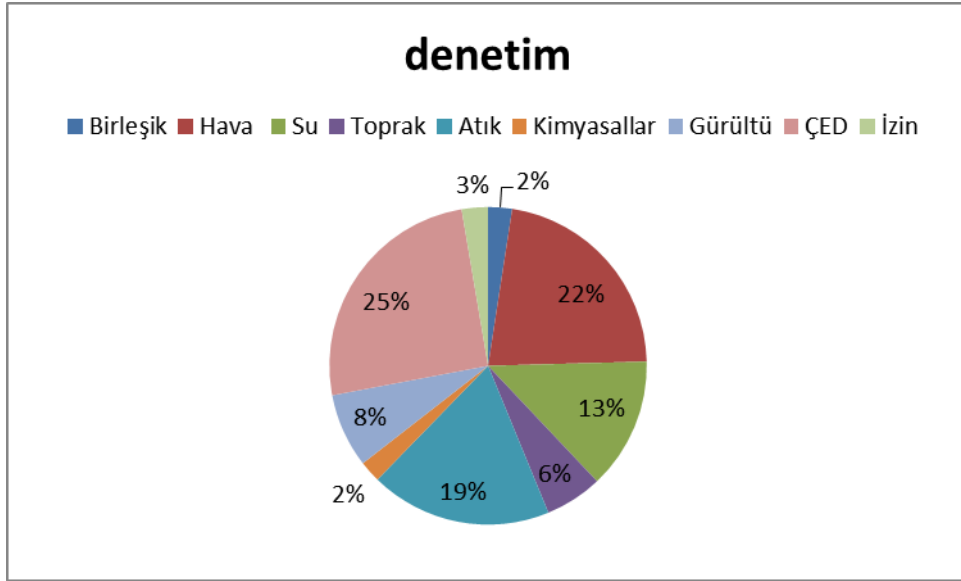
Denetimler	Birleşik	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimya-sallar	Gürültü	ÇED	İzin	Toplam
Planlı denetimler	10	61	44	20	37	9	27	95	11	314
Ani (plansız) denetimler	-	12	3	-	17	-	-	3	-	35
Genel toplam	10	73	47	20	54			98	11	349

Şekil G.16 - İlimizde ÇŞİM Tarafından 2015 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı

Şekil G.17 – İlimizde ÇŞİM Tarafından 2015 Yılında Gerçekleştirilen Ani Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı

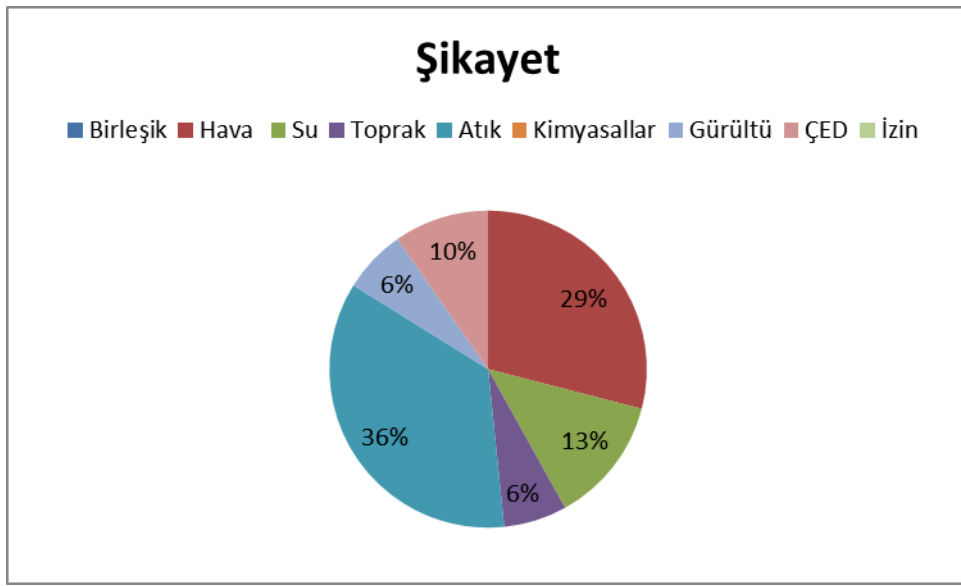

Şekil G.18– İlimizde ÇŞİM Tarafından 2015 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi.

Çizelge G.55 – İlimizde 2014 Yılında ÇŞİM'e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	18	8	4	22		4	6	62
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	18	8	4	22		4	6	62
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	100	100	100	

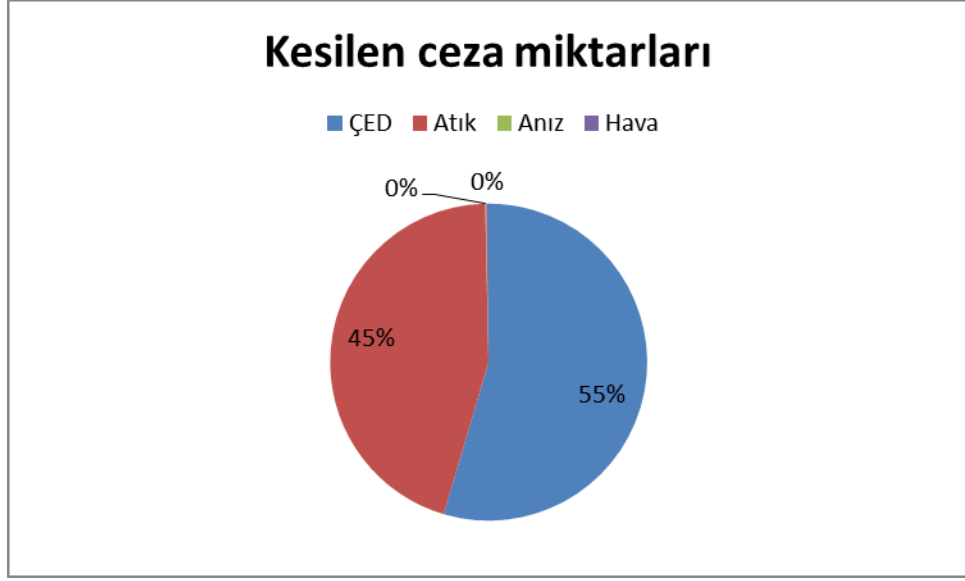

Şekil G.19 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı

G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.56 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	963	-	-	186.009	-	-	225.136,98	425,3	412.534,28
Uygulanan Ceza Sayısı	1			3			11	3	18

Şekil G.20 – İlimizde 2015 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2015 yılı içerisinde ilimizde 1 mermer ocağına izinsiz kapasite artışından dolayı durdurma cezası uygulanmıştır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Son yıllarda şikâyetlerin sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Vatandaşlarımız duyarlı bir şekilde çevre konularında şikâyetlerini İl Müdürlüğümüze ulaştırabilmektedirler. Planlı denetimler, yoğun olarak Çevre İzni ve Lisansı ile ÇED konuları üzerinde yapılmaktadır. Plansız denetimler ise atıklar, hava, su, ÇED ve gürültü konularında gerçekleştirilmiştir. Plansız denetimler büyük oranda şikâyetlere bağlı olarak yapılmakta olup yıl içerisinde İl Müdürlüğümüze ulaşan şikâyetlerin çözüme kavuşturulması sağlanmıştır. İl Müdürlüğümüzün yetkileri dışında olan şikâyetler ise ilgili kurumlara bildirilerek vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin giderilmesi sağlanmıştır.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İlimizde evre ile ilgili vakıflar ve İl Milli Eğitim M¼d¼rl¼đ¼ ile iŐbirliđi çerçevesinde okullarda evre eğitimine y¼nelik çalışmalar yapılmaktadır.

I. İL BAZINDA ÇEVRESEL GÖSTERGELER

1.GENEL

1.1.NÜFUS

NÜFUS									
GÖSTERGE: Nüfus artış hızı									
TANIM: Belirli bir dönemde, İl için nüfus büyüklüğünün ortalama yıllık artışıdır.									
Kaynak: TÜİK									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2015 dönemi İl nüfus artış hızı (%), Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)									
Durum ve eğilimler; Veriler Burdur Merkez şehir+köy nüfusu baz alınarak hesaplanmıştır. Veriler www.tuik.gov.tr sitesinden alınmıştır.									
Veri formatı									
Yıllar	1990	1992	1994	1996	1997	2000	2002	2003	2004
Nüfus	83267				87568	90060			
					(1997-1990)	(2000-1997)			
Nüfus Artış Hızı ‰					5‰(+)	9,7‰(+)			
Yıllar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Nüfus Merkez (Milyon Kişi)			95274	91086	96422	103135	94842	96816	101912
Nüfus Artış Hızı ‰			(2007-2000)	(2008-2007)	(2009-2008)	(2010-2009)	(2011-2010)	(2012-2011)	(2015-2014)
			9,4(-)	4,5(-)	9,44(+)	9,34(+)	8,74(-)	9,79(+)	0,56(+)
Değerlendirme ve Sonuçlar									
<i>Türkiye’de nüfus artış hızı 1990 yılında %17 iken, 2005 yılında %12,3’e gerilemiştir. Ancak toplam nüfus artmaya devam etmiştir. 2008 yılı verilerine göre toplam nüfus 71.079.000 kişi, nüfus artış hızı ise %11,5’tir.</i>									
<i>Toplam nüfus artmaya devam etmektedir. Nüfusun kentsel alanlarda yoğunlaşması, bu alanlarda çevre üzerinde baskının artması anlamına gelmektedir.</i>									

NÜFUS		
GÖSTERGE: Kentsel nüfus oranı		
TANIM: Belirli bir tarihte kentsel alan olarak tanımlanmış 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranıdır.		
Kaynak: TÜİK		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2014 dönemi yıllık (1927, 1950 ve 1980 yılları da olacak şekilde) kırsal ve kentsel nüfus oranı (%),Türkiye geneli oranlarıyla karşılaştırılması		
Durum ve eğilimler:		
Veri formatı		
	İl ve İlçe Merkezleri	Belde ve Köyler
1927	-	-
1950	22.262	97.236
1980	84.983	150.026
1990	129.112	125.787
2000	139.897	116.906
2010	159.508	99.360
2011	152.458	98.119
2012	157.690	96.651
2015	167,736	
Değerlendirme ve Sonuçlar		
<p>Ülkemizde 1990 yılında %51,32 olan kentsel nüfus oranı 2000 yılında %59,25'e yükselmiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Plansız kentleşme ve gecekondulaşma ile hizmet sunumu bakımından sorunlu kentler oluşmuş ve çevre sorunları hızla büyümüştür. Ülkemizde artan kentsel nüfus oranına paralel olarak kentlerde yaşanan çevre sorunlarının da artması olasılığı vardır.</p>		

1.2.SANAYİ

SANAYİ

GÖSTERGE: Sanayi Bölgeleri

Burdur İlinde ikisi merkezde ve biri Bucak İlçesinde olmak üzere toplam üç adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Bunlardan Burdur I. O.S.B.1976, Burdur II. O.S.B. si 2009 ve Bucak O.S.B ise 2001 yılında kurulmuştur. Ayrıca ilimizde 11 adet Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur.

TANIM: Sanayinin belli alanlarda yapılanmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek gibi amaçlarla mal ve hizmet üretim bölgeleri olarak hizmet sunmayı amaçlayan organize sanayi bölgeleri vb. sanayi bölgelerinin sayısının, toplam alanlarının ve ildeki planlı sanayileşme oranının zaman serisinde ifade edilmesidir.

Kaynak: Sanayi İl Müdürlükleri, İl Sanayi Odası

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:

a)Burdur I. Organize Sanayi Bölgesi

Burdur Sanayi Bölgesindeki parsel dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Bölge Büyüklüğü	:90.30 hektar
Sanayi parseli olarak kullanılan alan	:57.78 hektar
parsel sayısı	.57
tahsisi yapılan parsel sayısı	.57
üretimde olan parsel sayısı	:53
inşaat safhasında parsel sayısı	:2
proje safhasındaki parsel sayısı	:2
üretimde geçmemiş parsel sayısı	:0
boş parsel sayısı	:0

b)Burdur II. Organize Sanayi Bölgesi

08.09.1998 tarihinde başlanmış olan Burdur II. Organize sanayi Bölgesi kurma çalışmaları Bakanlığımızın 26.06.2009 tarih ve 5807 sayılı onayı ile sonuçlanmıştır.

96 hektarlık alana sahip olan Burdur II. Organize Sanayi Bölgesi hissedarlarına (Burdur İl Özel İdaresi, Burdur Belediyesi ve Burdur Ticaret ve Sanayi Odası) devredilmiştir.

Kamulaştırma çalışmaları devam etmektedir.

c)Bucak Organize Sanayi Bölgesi

Bucak Sanayi Bölgesindeki parsel dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Bölge Büyüklüğü	:185.00 hektar
Sanayi parseli olarak kullanılan alan	:123.27 hektar
parsel sayısı	:127
tahsisi yapılan parsel sayısı	:127
üretimde olan parsel sayısı	:49
inşaat safhasında parsel sayısı	:27
proje safhasındaki parsel sayısı	:51
üretimde geçmemiş parsel sayısı	:0
boş parsel sayısı	:0

İlimizde 11 adet küçük sanayi sitesi mevcuttur. İlimizde 1500 civarında sanayi kuruluşu mevcuttur. Burdur 1. Organize sanayi Bölgesinde 15 gıda,1 giyim,4 ağaç ürünleri,2 kimyasal ürün imalatı,4 kauçuk imalatı,8 diğer metalik olmayan mineral ürün üretimi,13 fabrikasyon metal ürünlerin imalatı,3ü başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı,2 mobilya imalatı,3 diğer imalatlara ayrılmıştır. Burdur 2.Organize Sanayi bölgesi henüz kurulum aşamasındadır. Bucak Organize Sanayi Bölgesindeki 78 firmadan 33'ü mermer,17'si metal, 8'i gıda, 20'side sektörlerde faaliyet göstermektedir.

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Batı Akdeniz'in Göller ve Güller Bölgesinde, Teke Yöresi' nin ve bölgenin merkezinde olan, aynı zamanda; 9 bin yıllık antik tarihin derinliklerine uzanan ve bin yıllık Türk tarihinin kollarında yaşayan, yolların kavşağında, huzurlu, öğretimde şampiyon ve hızla modernleşen, sanayileşme potansiyelleri yüksek, bir şirin şehirdir BURDUR.

Ülkemizin ve dünyanın, özellikle ekonomik konjoktürsel şartları ve gidişatı da göz ardı edilmeden; Burdur'umuzun kendi içindeki ve bölge içindeki durumunun iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve AB normlarına süratle ulaştırılması gerekmektedir.

SANAYİ

GÖSTERGE: Madencilik

TANIM: Bu gösterge, İlde yer alan farklı ruhsatlandırma grubuna göre verilen bir yılda kayıt altına alınmış maden ocakları, zenginleştirme tesisleri ve depolama alanlarının miktarının yıllara göre değişimini gösterir.

Kaynak: İl Özel İdare, MİGEM

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Türlerine göre maden ocağı ve tesisi sayısı, alanları (ha) ve yıllara göre değişimleri (%),

Durum ve eğilimler;

59 adet GSM başvurusu

1-a 18 adet ruhsatlandırma

6 adet jeotermal ruhsatlandırma

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde Maden Sektörü çeşitlilik göstermekle beraber Mermer Ocağı sayısı daha fazladır.

2.İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ												
GÖSTERGE: Sıcaklık												
TANIM: Gösterge, ildeki yıllık ortalama sıcaklık değişimi ve Türkiye ortalamalarıyla karşılaştırılmasını ifade etmektedir.												
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü												
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2015 yılları arası yıllık ortalama sıcaklık değerleri (°C), Türkiye Ortalama Değerleri												
Durum ve eğilimler;												
Veri formatı												
	1970	1980	1990	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Türkiye ort. sıcaklık	13,6	12,8	13,0	13,2	13,4	13,8	13,7	13,9	15,2	13,0	13,9	13,8
İlin ort. sıcaklık	12,5	12,2	12,5	12,7	12,5	13,5	13,6	13,7	14,8	12,5	13,5	13,2
Değerlendirme ve Sonuçlar. Burdur ilinin ortalama sıcaklık değerleri Türkiye ortalamasına yakındır. Ortalama sıcaklığın en yüksek olduğu yıl olan 2010'da Burdur ilinde de en yüksek ortalamalar ölçülmüştür.												

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ													
GÖSTERGE: Yağış													
TANIM: Birim alana düşen ortalama yağış miktarının zaman serisinde ifade edilmesidir.													
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü													
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2015 yılları arası yıllık ortalama yağış miktarları (kg/m ²) 35,575													
Durum ve eğilimler;													
Veri formatı													
	1970	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
ortalama (mm)	605,2	482,9	350,2	498,7	436,8	343,7	459,7	447,1	453,8	689,1	435,9	556,4	-
Değerlendirme ve Sonuçlar. Burdur ilinde yıllara göre düzensiz bir yağış rejimi vardır. En yüksek yağış, 2010 yılında kaydedilmiştir.													

3.HAVA KALİTESİ

HAVA KALİTESİ

GÖSTERGE: Hava Kirleticileri

TANIM: Bu gösterge; havadaki SO₂ ve PM₁₀ konsantrasyon miktarını göstermektedir.

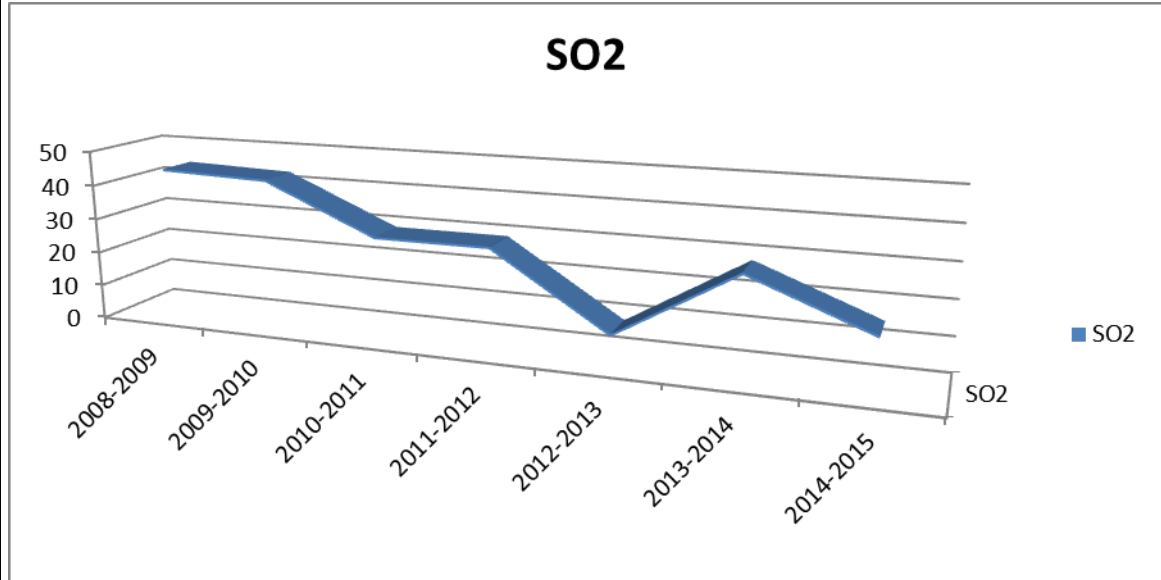
(SO₂ yakıtların doğal olarak yapısında bulunan kükürt bileşiklerinin yanma esnasında açığa çıkmasıyla oluşan kirletici, boğucu, renksiz ve asidik gazdır. Partikül maddeler, gaz halindeki emisyonların kimyasal dönüşümü ve yığın halinde şekillenmesi ile oluşur. 5-10 mikrometre çaplı partiküller, asılı partikül olarak tanımlanır. Genel olarak heterojen karışımları içerir ve karakteristikleri bir yerden bir başka yere önemli değişiklik gösterir. Çapı 10 mikrometre altındaki partiküler maddelere PM₁₀ denir.)

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

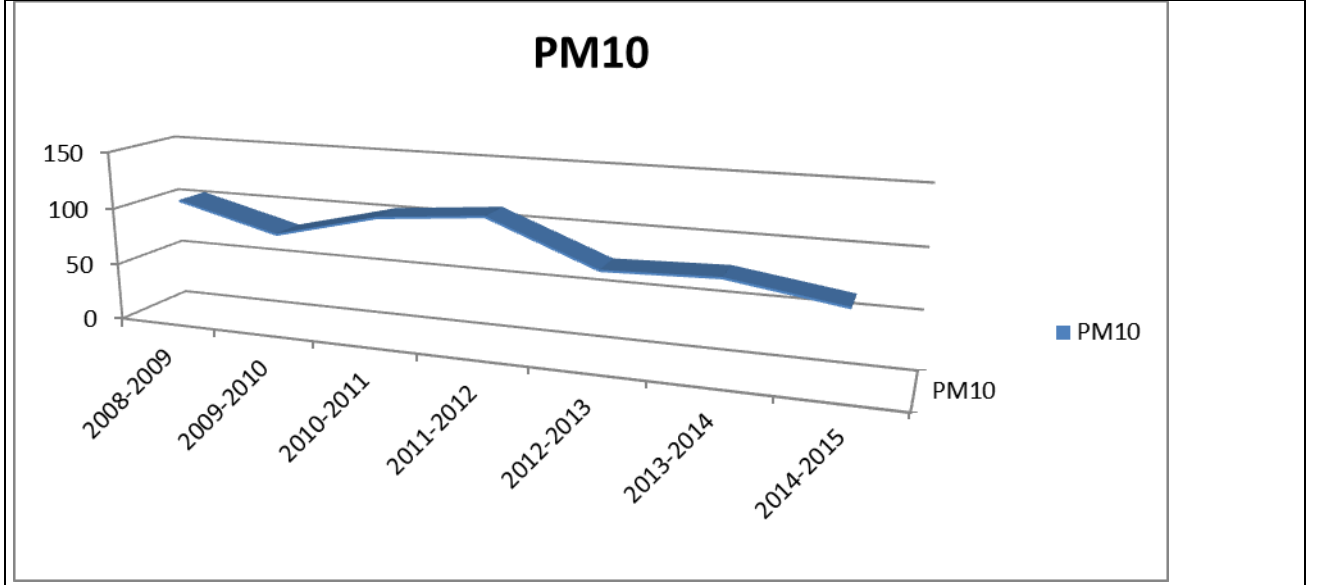
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde oluşan SO₂ ve PM₁₀ miktarları ortalamalarının yıllara göre değişimi ve yıllık olarak aşım gün sayısı değişimi (İldeki ölçüm istasyonlarının kurulma tarihinden itibaren)

Durum ve eğilimler;

Yıllık ortalamalar halindeki SO2 değişimi

Yıllık ortalamalar halindeki PM10 değişimi

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde özellikle kış aylarında kömür kullanımına bağlı olarak toz parametresinde değişiklikler olmaktadır.

4.SU-ATIKSU

SU-ATIKSU										
GÖSTERGE: Su Kullanımı										
TANIM: Bu gösterge belediye, sulama, içme ve kullanma, sanayi olmak üzere sektörel bazda kaynaklardan çekilen toplam su miktarını gösterir.										
Kaynak: DSİ, TÜİK										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:										
Durum ve eğilimler;										
Veri Formatı										
	1990		2004		2008		2013		2015	
	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%
Toplam										
Sulama										
İçme- Kullanma			0,000021522 (yeraltısuyu)		0,000017260 (yeraltısuyu)		0,000012978 (yeraltısuyu)			
Sanayi							0,000074881			
Değerlendirme ve Sonuçlar.										

SU-ATIKSU					
GÖSTERGE: Belediye İçme Kullanma Suyu Kaynakları					
TANIM: Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu temin edilen baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve gölet olmak üzere çekilen suyun kaynaklarına göre oranını ifade etmektedir.					
Kaynak: TÜİK					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde 1990 ve sonrasında, baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve göletlerden çekilen su miktarı, toplam çekilen su miktarı, (%)					
Durum ve eğilimler;					
Veri Formatı					
Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (%)					
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet
1994	28,5	39,5	25,5	3,1	3,3
1998	28,7	37,8	23,4	3,2	6,9
2001	29,8	34,3	23,2	2,8	9,9
2006	35,7	27,1	26,7	5,9	4,5
2008	39,8	28,1	23,3	3,8	5,0
2010	47,1	26,6	21,2	3,3	1,7
2012	48,9	28,3	19,2	1,6	2,0
2015	Bilgi edinilememiştir.				
Değerlendirme ve Sonuçlar. İçme ve kullanma amaçlı çekilen su miktarlarına bakıldığında son yıllarda yüzeysel su kaynaklarından su çekiminin azaldığı görülmektedir.					

SU-ATIKSU										
GÖSTERGE: Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler										
TANIM: Bu gösterge atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısını ve atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfusun yüzdelik oranını ifade eder.										
Kaynak: TUIK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfus, tüm il nüfusu, oranları (%)										
Durum ve eğilimler;										
Veri Formatı										
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2015
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediye Sayısı	1	1	1	2	2	2	2	2	3	5
Arıtma Tesisine Bağlı Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	6	5	5	19	19	19	19	25	38	35
Değerlendirme ve Sonuçlar. Yıllara göre artış gösteren nüfusa ve gelişmekte olan kent yaşamına rağmen ilimizde halen bir atıksu arıtma tesisi olması atıksu sorununu ilin öncelikli sorunları arasına koymaktadır.										

SU-ATIKSU										
GÖSTERGE: Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayıları ve nüfusu										
TANIM: Bu gösterge 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)										
Kaynak: TÜİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)										
Durum ve eğilimler;										
Veri Formatı										
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2015
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	11	16	19	21	21	21	21	21	21	14
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	55	69	73	79	79	79	79	80	83	85
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde kanalizasyon sistemi giderek her belediye de yapılmaktadır.										

SU-ATIKSU										
GÖSTERGE: Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı										
TANIM: Bu gösterge yıllar itibariyle sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan atıksu miktarları, atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren sanayi bölgeleri ve oluşan atıksuyun arıtılma oranını ifade eder.										
Kaynak: TÜİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ildeki sanayi bölgelerinden ve diğer sanayiden kaynaklanan atıksu miktarı, arıtma tesisi sayısı ve arıtılan atıksuyun kısmının toplam atıksu miktarına oranı (%)										
Durum ve eğilimler;										
İlimizde yalnızca il merkezinde atıksu arıtma tesisi olup organize sanayi bölgesi de bu arıtma tesisine bağlıdır.										
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde kurulu bulunan iki adet Organize Sanayi Bölgesi olup Burdur OSB de ayrı bir atıksu arıtma tesisi kurulmamıştır.										

5. ARAZİ KULLANIMI

ARAZİ KULLANIMI							
GÖSTERGE: Arazi Kullanımı							
TANIM: Bu gösterge CORINE Arazi Örtüsü kategorilerine göre göreceli arazi örtüsü dağılımını gösterir.							
Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı							
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990, 2000 ve 2006 yılları arazi kullanımlarının miktarı (ha) ve değişim oranı (%).							
Durum ve eğilimler;							
Veri Formatı							
	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ						ALANDA
	1990		2000		2015		ARTIŞ(+)/AZALIŞ
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	(-)
1. Yapay Bölgeler							
2. Tarımsal Alanlar					209.828		
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar					325.601		
4. Sulak Alanlar					8.878		
5. Su Yapıları							
6. Çayır Alanları							
Değerlendirme ve Sonuçlar.							

6. TARIM

TARIM
GÖSTERGE: Kişi Başına Tarım Alanı
TANIM: Toplam ekilebilir tarım arazisinin, toplam nüfusa oranı olarak ifade edilir.
Kaynak: TÜİK
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Ekilebilir arazi toplamı (ha) ve toplam nüfus (kişi), kişi başına tarım arazisi (ha/kişi)
Durum ve eğilimler; Toprak Özellikleri İl arazisi farklı jeolojik zamanlara ait formasyonların biraraya geldiği karışık bir yapıya sahiptir. İkinci jeolojik zamandan önce Tetis jeosenkinal sahası içinde kalmış olan arazisi Alp Orijinezi ile ikinci üçüncü ve dördüncü görünümünü kazanmıştır. İl arazisinde yaygın olarak görülen formasyonlar, metezik ve tersiyerin muhtelif devirlerine aittir. İlde bulunan toprak grupları arasında ilk sırayı kahverengi orman toprakları almakta ve bunu sırasıyla kireçsiz-kahverengi orman toprakları ile kestane renkli topraklar izlemektedir.
İklim Durumu İlde iklim genellikle kışları soğuk ve yağışlı, yazları sıcak ve kuraktır. İç Anadolu, Akdeniz ve Ege bölgeleri arasında geçit iklimi özelliğine sahiptir. Yıllık yağışın büyük bir bölümü kış aylarında yağmur ve kar şeklindedir. İlk donlar Kasım ayında görülür, son donlar ise Nisan ayının ikinci yarısına kadar devam eder.

TARIM			
GÖSTERGE: Kimyasal Gübre Tüketimi			
TANIM: Tarımsal alanlarda kullanılan gübre miktarını ve hektar başına kullanılan mineral azot, fosfor ve potas miktarını gösterir.			
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK			
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam gübre tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına kullanılan gübre ve mineral azot, fosfor ve potas miktarı (ton/ha)			
Durum ve eğilimler;			
2015 YILINDA TÜKETİLEN GÜBRE MİKTARLARI			
GÜBRE CİNSİ	TÜKETİM MİKTARI TON	GÜBRENİN CİNSİ	TÜKETİM MİKTARI TON
A. SÜLFAT %21	1011	14.7.17+ME	-
A. NİTRAT %26	1783	25.5.10	-
A. NİTRAT %33	6434	20.32+6ZN	-
ÜRE %46	4923	18.24.12+4S+1ZN	-
T.S.P.	161	10.20.20	-
D.A.P. 18/46	771	G.KOM.15.15.15	-
KOM.20.20.0	3218	S.G10.20.20+6S+1ZN	-
KOM.20.20.0+ZN	1613	13.24.12+4S+Fe+ZN	-
KOM.15.15.15	560	MAP (11.52.0)	-
KOM.15.15.15+ZN	1324	NSP	-
P. SÜLFAT	17	MKP	-
P. NİTRAT	154	MAG.NİT.	-
Ca. NİTRAT	-	13.25.5+ME	452
TOPLAM	22421		
Değerlendirme ve Sonuçlar.			

TARIM
GÖSTERGE: Tarım İlacı Kullanımı
TANIM: Toplam tarım ilacı kullanımını (ton birimiyle aktif bileşen) ve hektar başına düşen tarım ilacı miktarıdır.
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TUİK
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam tarım ilacı tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına düşen tarım ilacı (ton/ha)
Durum ve eğilimler; Bu Konu hakkında bilgi alınamamıştır.
Değerlendirme ve Sonuçlar.

TARIM																																												
GÖSTERGE: Organik Tarım																																												
TANIM: Toplam kullanılan tarımsal alanın oranı olarak organik tarım alanı (organik olarak ekilen mevcut alanların ve organik tarıma geçiş sürecinde olan alanların toplamı) payıdır.																																												
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri																																												
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Organik alanların toplam alanı (ha), Toplam tarım alanına oranı (%), Türkiye toplam organik tarım alanı içerisindeki oranı (%), Organik Tarım Alanında Toplam Üretim Miktarı (ton)																																												
Durum ve eğilimler;																																												
Veri Formatı																																												
<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Yıllar</th> <th colspan="2">Toplam üretim</th> <th colspan="2">Üretim miktarı</th> </tr> <tr> <th>Alan (ha)</th> <th>Artış* (%)</th> <th>Miktar (ton)</th> <th>Artış* (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2007</td> <td>0,92</td> <td>-</td> <td>0,8</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>2008</td> <td>0,56</td> <td>-60,8</td> <td>1,5</td> <td>87,5</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>9,61</td> <td>171</td> <td>4,34</td> <td>189</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>63,91</td> <td>667</td> <td>56,7</td> <td>1206</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>48,18</td> <td>-24,5</td> <td>119,05</td> <td>109</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>469,23</td> <td>873</td> <td>1068,78</td> <td>793</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Yıllar	Toplam üretim		Üretim miktarı		Alan (ha)	Artış* (%)	Miktar (ton)	Artış* (%)	2007	0,92	-	0,8	-	2008	0,56	-60,8	1,5	87,5	2009	9,61	171	4,34	189	2010	63,91	667	56,7	1206	2011	48,18	-24,5	119,05	109	2012	469,23	873	1068,78	793	2015				
Yıllar		Toplam üretim		Üretim miktarı																																								
	Alan (ha)	Artış* (%)	Miktar (ton)	Artış* (%)																																								
2007	0,92	-	0,8	-																																								
2008	0,56	-60,8	1,5	87,5																																								
2009	9,61	171	4,34	189																																								
2010	63,91	667	56,7	1206																																								
2011	48,18	-24,5	119,05	109																																								
2012	469,23	873	1068,78	793																																								
2015																																												
*Artışlar 2008 yılı baz alınarak hesaplanmıştır.																																												
Değerlendirme ve Sonuçlar.																																												

7. ORMAN

ORMAN					
GÖSTERGE: Ormanlık Alanlar					
TANIM: Orman alanlarının toplam büyüklüğünü ve yıllara göre değişimini ifade eder.					
Kaynak: Orman Bölge Müdürlükleri					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki toplam orman alanı (ha), yıllık değişimi (ha/yıl), Orman vasfına göre dağılımı (%), ağaç türleri, sayıları ve oranları (sayı, %)					
Durum ve eğilimler;					
	Toplam Ha	Normal Kapalı	Bozuk kapalı Ha		
Kızılçam-Turkish pine (pinus brutia)	108274,20	91508,90	16765,30		
Meşe-Oak (Quercus sp)	27307,30	2742,40	24564,90		
Karaçam-Crimaen pine (pinus nigra)	72076,10	53598,20	18477,90		
Kayın-Beech (fagus orientalis)					
Sarıçam-Scots pine (pinus sylvestris)					
Göknar-Fir	2994,40	2355,70	638,70		
Ardıç-Juniper	49541,70	11907,90	37633,80		
Sedir-Cedar	35574,80	33872,90	1701,90		
Ladin-Spruce					
Kızılağaç-Alder					
Kestane-Chestnut					
Fıstıkçamı-Stone pine	238,90	238,90			
Gürgen-Hornbeam					
Ihlamur-Lime tree					
Dişbudak-Ash tree					
Kavak-Poplar					
Okaliptus-Eucalyptus					
Diğer türler-Other species	35703,60	487,10	35216,50		
TOPLAM-Total	331.711,00	196.712,00	134.999,00		
	1973	1999	2005	2010	2013
Koru ormanı	%54	%69	%73	%77	%79
Baltalık ormanı -	%46	%31	%27	%23	%21
Normal -	%44	%49	%50	%52	%50
Bozuk -	%56	%51	%50	%48	%50
Değerlendirme ve Sonuçlar.					
Yanan ormanlık alanlar ve maden sahaları ağaçlandırılarak ormanın doğal yapısı korunmuş olacaktır.					

8. BALIKÇILIK

BALIKÇILIK							
GÖSTERGE: Balıkçılık							
<p>TANIM: Burdur İli iç sularında avlanan tatlı su ürünleri türlerinin en başını sazan balığı çekmektedir. İç sularımızda yıllara göre değişiklik gösterse de diğer önemli türler sudak, havuz balığı, yayın, kerevit ve alabalık avcılığı ticari anlamda yapılmaktadır.</p> <p>Ağ kafesler içinde Gökkuşluğu Alabalığı yetiştiriciliği yapılmaktadır. Burdur İli Gökkuşluğu Alabalığı yetiştiriciliğinde yıllara göre değişiklik göstermesine karşın Ülkemiz üretiminde çok önemli bir yere sahiptir. (2011 Tük rakamlarına göre %8,66) Burdur İli sınırlarımızda Gökkuşluğu Alabalığının yanı sıra biri karada diğeri ağ kafeste karma yetiştiricilik olmak üzere iki adet sazan üretimi yapan su ürünleri tesisi bulunmaktadır.</p>							
<p>Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü</p>							
<p>Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Kıyı şeridi uzunluğu (km), deniz alanı ve iç su alanı (ha), Su ürünleri üretimi (bin ton) ve yıllara göre değişimi (%), Balık türlerinin dağılımı (%)</p>							
<p>Durum ve eğilimler;</p>							
<p>Veri Formatı: 2003-2014 yılları arasında yıllık su ürünleri üretimi</p>							
GÖL ADI	YILLAR	SAZAN (Kg)	AYNALI SAZAN (Kg)	SUDAK (Kg)	HAVUZ BALIĞI (Kg)	YAYIN (Kg)	KEREVİT (Kg)
UYLUPINAR (GÖLHİSAR)	2003					300	
	2004	9.500	10.500			250	
	2005	7.500	4 000			1.500	
	2006	5.100				600	
	2007	4.500				300	
	2008	7.600				150	
	2009	2.900		100		300	
	2010	2000		100		100	
	2011	4000				450	
	2012	4163					
KARACAÖREN I (BUCAK)	2003	400		4.400	5.600		
	2004	1.834		20.360	6.035		
	2005	2.700		10.714	6.190		
	2006	1.200		16.207	9.287		
	2007	760		3.721	2.350		
	2008	1.678		1.000	245		
	2009	2.827		50	922		
	2010	2.186		104	1.513		
	2011						
	2012						
YAPRAKLI (GÖLHİSAR)	2003						
	2004						
	2005	6.980					
	2006		4.900				

	2007		4.500				
	2008		600				
	2009						
	2010						
	2011		4420				
	2012		15543			837	
	2014		10518			150	
KARATAŞ (KARAMANLI)	2003	1.600		3.050			
	2004	6.950		205			
	2005	6.750		250			
	2006	3.120	972				350
	2007	6.950					300
	2008	12.000					500
	2009	2 550		26.000			
	2010						
	2011						
	2012	450		500			
	2014	1865		3119	10548		
ÇAVDIR (KIZILLAR)	2003						
	2004						
	2005						
	2006	50					
	2007	100					
	2008						
	2009						
	2010	395					
	2011	100					
	2012	630					
	2014	300					
KARACAÖREN 2 (BUCAK)	2007						
	2008						
	2009	405			583		
	2010	293			386		104
	2011	100					
	2012						
	2015						

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Burdur İlinin denize kıyısı olmayıp Tatlısu balıkçılığı yapılmaktadır.

9. ALTYAPI VE ULAŖTIRMA

ALTYAPI VE ULAŖTIRMA												
GÖSTERGE: Karayolu ve Demiryolu Ağı												
TANIM: İldeki toplam karayolu (otoyollar, devlet yolları, il yolları) ve demiryolu gelişimi ve uzunluğunu ifade eder.												
Kaynak: UlaŖtırma, Denizcilik ve Haberleşme Bölge Müdürlükleri												
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre karayolu ve demiryolu uzunlukları (km)												
Durum ve eğilimler;												
Veri Formatı												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Karayolu Ağ Uzunluğu (km)	548	548	548	548	549	549	549	549	549	551	551	560
Demiryolu Ağ Uzunluğu (km)												
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde 2015 yılı itibariyle 560 km karayolu bulunmaktadır.												

ALTYAPI VE ULAŖTIRMA								
GÖSTERGE: Motorlu Kara Taşıtı Sayısı								
TANIM: İldeki, Otomobil (arazi taşıtı dahil), Minibüs, Otobüs, Kamyonet, Kamyon, Motosiklet, Özel Amaçlı Taşıtlar, Yol ve İş Makinaları ve Traktör toplamından ibaret motorlu kara taşıtı sayısını ifade eder								
Kaynak: TÜİK								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre motorlu kara taşıtı sayısı, taşıtı kategorileri ve toplam araç sayısı içerisindeki oranları (%), İldeki kişi başına düşen araç sayısı								
Durum ve eğilimler;								
Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Özel amaçlı	traktör	toplam
108.100	41.500	1 200	800	10.500	5.150	31.200	180	198.630
Değerlendirme ve Sonuçlar.								

10. ATIK

ATIK	
GÖSTERGE: Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı	
TANIM: Bu gösterge, il içinde, belediyeler tarafından ya da belediyeler adına toplanan katı atıkların miktarı ve düzenli depolama oranını ifade eder. Belediye atıklarının en önemli miktarı haneler tarafından üretilen atıklardır. Ayrıca alım-satım ve ticaret kuruluşları, ofis binaları, kurum ve küçük işyeri atıklarını da kapsamaktadır	
Kaynak: TUİK	
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık olarak belediyelerce ya da belediye adına toplanan katı atıklar (Ton), Düzenli Depolanan Katı Atık Miktarı (ton) ve oranı (%)	
Durum ve eğilimler;	
Yıl	Atık
2015	125 ton/gün ton yaz 125 ton/günlük Burdur Belediyesi
2012	72,780
2010	70,120
2008	84,589
2006	85,213
2004	86,479
Değerlendirme ve Sonuçlar.	

ATIK	
GÖSTERGE: Katı Atıkların Düzenli Depolanması	
TANIM: İldeki katı atık tesisi sayısı ve hizmet verilen nüfus oranını ifade eder.	
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki katı atık tesis sayısı, katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediye sayısı ve nüfus, hizmet verilen nüfusun tüm il nüfusuna oranı (%)	
Durum ve eğilimler;	
İlimizde herhangi bir katı atık tesisi ve katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediyemiz yoktur.	
Değerlendirme ve Sonuçlar.	

ATIK							
GÖSTERGE: Tıbbi Atıklar							
TANIM: İl için, Ayrı olarak toplanan tıbbi atık miktarlarının yıllık olarak belirtilmesi ve toplanan tıbbi atıkların bertaraf yöntemlerinin oransal olarak ifade edilmesidir							
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü							
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Toplanan tıbbi atık miktarı (ton), yöntemlerine göre bertaraf oranları (%) ve bertaraf tesisi sayısı							
Durum ve eğilimler;							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Tıbbi Atık Miktarı (kg)				67.209	70.511	85.369	178029
Değerlendirme ve Sonuçlar.							
İlimizde oluşan tıbbi atıklar, Afyonkarahisar ilinde yer alan Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi 'ne 2010 yılından itibaren gönderilmeye başlanmıştır.							

ATIK									
GÖSTERGE: Atık Yağlar									
TANIM: İl içinde toplanan atık yağların miktarını ve geri kazanım ya da bertaraf oranlarını ifade eder.									
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)									
Durum ve eğilimler;									
Atık Madeni Yağ Üreten Resmi ve Özel Kurum/ Kuruluş Sayısı	Toplanan Atık Yağ Beyan Form Sayısı	Toplam Atık Madeni Yağ Miktarı (ton/yıl)		Atık Madeni Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Geri Kazanım Tesisi			
		Atık Motor Yağ	Atık Sanayi Yağ	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı	Yok		
				-	-	-	Lisanslı	Lisanssız	+
Değerlendirme ve Sonuçlar.									
İlimizde kayıtlı herhangi bir lisanslı atık yağ geri kazanım tesisi yoktur.									

ATIK									
GÖSTERGE: Bitkisel Atık Yağlar									
TANIM: İl içinde toplanan bitkisel atık yağların miktarını ve geri kazanım-bertaraf oranlarını ifade eder.									
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan bitkisel atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)									
Durum ve eğilimler;									
Bitkisel Atık Yağlar İçin Geçici Depolama İzni Verilen Toplam Depo		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)				Bitkisel Atık Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
		Kullanılmış Kızartmalık Yağ	Diğer (Belirtiniz)		Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
Sayısı	Kapasitesi (ton)								
-						Yok	-	Yok	
Değerlendirme ve Sonuçlar.									
İlimizde bitkisel atık yağlar için lisans alan geri kazanım tesisi bulunmamaktadır.									
Toplanan bitkisel atık yağlar civar illerde bulunan lisanslı firmalara gönderilerek geri kazanımları ve bertarafları sağlanmaktadır.									

ATIK									
GÖSTERGE: Ambalaj Atıkları									
TANIM: İl içerisinde oluşan ambalaj atıklarının miktarlarını ve geri kazanımına ilişkin bilgileri içerir.									
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre; Üretilen toplam ambalaj atık miktarı ve ambalaj cinsi (ton), geri kazanılan toplam ambalaj atık miktarı (ton), piyasaya sürülen ambalaj miktarı (ton), hedeflenen geri kazanım oranları (%), geri kazanılması gereken miktar (ton), kayıtlı ekonomik tesis sayısı ve lisanslı tesisi sayısı									
Durum ve eğilimler;									
2014 yılında 20.135 kg üretilen ambalaj miktarı.									
Değerlendirme ve Sonuçlar.									
Bakanlığımızdan lisans almış Burdur Merkez'de bir toplama-ayırma tesisi bulunmaktadır.									

ATIK
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Lastikler
TANIM: Ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları, geri kazanım tesisleri ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları ve geri kazanım tesislerinde ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarları (ton)
Durum ve eğilimler; İlimizde ÖTL bertaraf tesisi bulunmamaktadır. Ömrünü Tamamlamış Lastikler için herhangi bir geçici depolama alanı da bulunmamakta olup civar illerde faaliyet gösteren tesislerin lisanslı taşıma araçları ile atıklar toplanarak atık üreticileri tarafından geri kazanılmak ve/veya bertaraf edilmek üzere gönderilmektedir.
Değerlendirme ve Sonuçlar.

ATIK
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Araçlar
TANIM: İl genelinde yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısını vb. bilgileri ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısı
Durum ve eğilimler; Ömrünü Tamamlamış Araçlar için herhangi bir geçici depolama alanı da bulunmamakta olup
Değerlendirme ve Sonuçlar.

ATIK
Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar
TANIM: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları ve işleme tesis sayılarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarı (ton) ve işleme tesis sayısı
Durum ve eğilimler; İlimizde elektronik atıkların toplanmasına ve bertarafına dair bir çalışma yapılmamaktadır. Oluşan elektronik atıklar lisansı olmayan hurdacılar tarafından toplanarak il dışına gönderilmektedir.
Değerlendirme ve Sonuçlar.

ATIK
Maden Atıkları
TANIM: İl genelinde, cevher tiplerine göre, zenginleştirme tesisi sayısı ve zenginleştirme proses atıklarının dağılımını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle cevher tiplerine göre zenginleştirme tesisi sayısı, zenginleştirme proses atıkları miktarları (ton)
Durum ve eğilimler; İlimizde bulunan tesislerin proses kaynaklı atıklarının tamamı faaliyet sahasında depolanmaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar.

ATIK
Tehlikeli Atıklar
TANIM: İl genelinde, yıllar itibariyle toplanan tehlikeli atıkların miktarı ile geri kazanımı, yakma ve nihai bertaraf edilenlerin miktarlarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl içinde toplanan tehlikeli atıkların miktarı (ton), ara depolama geri kazanım, yakma ve nihai bertaraf miktarları (ton) ve geri kazanım türlerine göre oranları (%)
Durum ve eğilimler; İlimizde tehlikeli atıklar için lisans alan geri kazanım tesisi ve lisans alan araç bulunmamaktadır. Oluşan tehlikeli atıklar civar illerde bulunan lisanslı firmalara gönderilerek geri kazanımları ve bertarafı sağlanmaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar.

11.TURİZM

TURİZM
Yabancı Turist Sayıları
TANIM: Bu gösterge, il düzeyinde bir yılda giriş çıkış yapan yerli ve yabancı turist sayısının yıllara göre değişimini ifade eder
Kaynak: TÜİK, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Göstergeler Birimi: İl düzeyinde 2000 yılı ve sonrasındaki yıllarda giriş yapan yerli ziyaretçi sayısı (kişi), yabancı ziyaretçi sayısı, bu sayıların yıllara göre değişimi (%), bir önceki yıl için ziyaretçi sayısının aylara göre dağılımı
Durum ve eğilimler;
Değerlendirme ve Sonuçlar. Turizm faaliyetlerinin yıl bazına yayılması planlanmaktadır. Bilgi edinilememiştir. (Kayak turizminde Salda Kayak pistleri v.b)

I.2. İlinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam* ile belirtiniz.

I.2.'de ilinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. Varsa "e. Diğer Sanayi Faaliyetleri" ve "g. Diğer Kaynaklar" in ne olduğu ayrıca belirtilmelidir. Çevre Durum Raporunun "Hava" bölümündeki SO₂, PM, NO_x, CO gibi ölçüm sonuçlarının il bazındaki aylık ortalaması veya konsantrasyonu en yüksek olan istasyonun aylık ortalama değerleri esas alınır.

KAYNAK	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ ²	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Evsel ısınma		2	
b. İmalat Sanayi İşletmeleri		4	
c. Maden İşletmeleri		1	
d. Termik Santraller		7	
e. Diğer Sanayi Faaliyetleri		3	
f. Karayolu Trafik		5	
g. Diğer Kaynaklar		6	

I.3. Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde il/ilçelerde alınan tedbirleri "X" ile işaretleyiniz.

I.3.'de, hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde, il sınırları içerisinde ne tür tedbirler alındığı bilgisi istenmektedir. Çizelgede her bir tedbir için belirtilen numara altında, alınan tedbirler için işaretleme yapılması istenmektedir.

YERLEŞİM YERİNİN ADI	ALINAN TEDBİR/TEDBİRLER								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
İL	1.Merkez	X	X		X		X	X	
İLÇELER	1.Altınyayla	X							
	2.Ağlasun	X							
	3.Bucak	X							
	4.Göhlisar	X							
	5.Çeltikçi	X							
	6.Yeşilova	X							
	7.Tefenni	X							
	8.Kemer	X							
	9.Karamanlı	X							
	10.Çavdır	X							
.									
.									

²En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

Tedbirler:

a. Kaliteli katı/sıvı yakıt kullanımı
b. Doğalgaz kullanımı
c. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları
d. Ağaçlandırma çalışmaları/orman alanlarının, yeşil alanların artırılması
e. Motorlu taşıtların egzoz gazı ölçümleri
f. Sanayi kuruluşlarının emisyon izni almaları
g. Sanayi tesislerinin yerleşim yeri dışına çıkarılmaları
h. Denetim
i. Diğer (Varsa yukarıya ayrılan bölümde belirtiniz).

I.4. Hava kirliliğinin giderilmesinde, yıl içerisinde, il/ilçelerde karşılaşılan güçlükleri önem sırasına göre rakam ile belirtiniz.

I.4.'de hava kirliliğinin önlenmesinde, yıl içinde, İlinizde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. “Karşılaşılan güçlükler” altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir. Bunların haricinde “diğer” olarak belirtilmesi gereken husus varsa, ayrıca belirtilmelidir.

Karşılaşılan Güçlükler	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması		4	
b. Ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması		3	
c. Halkın alım gücünün düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması		1	
d. Kaliteli yakıt temininde zorluklar		5	
e. Kurumsal ve yasal eksiklikler		6	
f. Toplumda bilinç eksikliği		2	
g. Meteorolojik faktörler		7	
h. Topografik faktörler		8	
i. Diğer			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

II.1.3. İl sınırlarında bulunan yüzme sularının kalite sınıflarını Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzme Suyunun bulunduğu bölge/plaj	Mavi Bayrak Ödülü		Yüzme Suyu Kalite Sınıfı (*)				Kirlenme Nedenleri						
	Var	Yok	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
							Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Deniz/Göl Taşımacılığı	Diğer (Belirtiniz)
Salda Gölü		X	X				X						

(*) A sınıfı çok iyi/mükemmel, B sınıfı iyi kalite, C sınıfı kötü kalite ve D sınıfı çok kötü kalite/yasaklanması gereken olarak kalite kategorilerini temsil etmektedir.

II.2. Yıl İçinde, İl sınırları içindeki il/ilçelerde atıksuların yol açtığı kirlenmenin nedenlerini uygun seçenekleri “X” ile işaretleyerek belirtiniz.

II.2.'de, il sınırları içerisindeki yerleşim merkezlerinde (il merkezi ve ilçelerin her biri için) atıksulardan kaynaklanan kirliliğin nedenlerinin çizelgenin altında belirtilen maddeler dikkate alınmak ve (X) koymak suretiyle işaretlenmesi istenmektedir. Çizelgede geçen “İl Merkezi” ifadesiyle, İliniz Büyükşehir Belediyesi ise, Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçeler, değilse merkez ilçe kastedilmektedir.

Yerleşim Yerinin Adı	Atıksulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
1.Merkez									X		X	X	
2.Ağlasun	X	X	X	X	X	X	X				X	X	
3.Bucak		X	X	X	X	X	X				X	X	
4.Göhlisar	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X
5.Çeltikçi	X	X	X	X	X	X	X				X	X	
6.Yeşilova	X	X	X	X	X	X	X				X	X	
7.Tefenni	X	X	X	X	X	X	X				X	X	
8.Kemer	X	X	X	X							X	X	
9.Karamanlı	X	X	X	X							X	X	
10.Çavdır	X	X	X	X							X	X	
11.Altınyayla	X	X	X	X							X	X	

Kirlilik Nedenleri:

- Kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması
- Yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atıksuların arıtılmaması
- Büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmaması
- Küçük sanayilerde toplu arıtmanın olmaması
- Foseptik çukurların sağlıklı şekilde inşa edilmemesi
- Foseptik atıkların vidanjörlerle çekildikten sonra gelişigüzel yerlere boşaltılması

Alınan Tedbirler:

- a. Kanalizasyon şebekesinin yapılması ya da yenilenmesi
- b. Arıtma tesisi /deniz deşarjı /depolama alanları yapılması
- c. Yerleşim merkezinde foseptik kullanılması
- d. Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilacı ve gübrenin aşırı ve yanlış kullanımının önlenmesi
- e. Yönetmelikler çerçevesinde denetim yapılması
- f. Deniz araçlarının atıklarını boşaltabilmeleri için uygun yerlerin hazırlanması
- g. Sanayi kuruluşlarının atıksuları için deşarj izni alması
- h. Toplumsal bilgilendirilme ve bilinçlendirme faaliyetleri
- i. Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.4. Su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlükleri en önemliden az önemliye doğru numara vererek (1,2,3,...) işaretleyiniz.

II.4'de su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. "Karşılaşılan güçlükler" altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması		3	
b. Mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması		1	
c. Kurumsal ve yasal eksiklikler		4	
d. Toplumda bilinç eksikliği		2	
e. Diğer			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ

III.1. İlinizde toprak kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam ile işaretleyerek* belirtiniz.

III.1'de, il sınırları içerisinde toprak kirliliğine neden olan kaynakların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Toprak kirliliğine neden olan kaynaklar altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

Kirlenme Kaynağı	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi kaynaklı atık boşaltımı		2	
b. Madencilik atıkları		1	
c. Vahşi depolanan evsel katı atıklar		3	
d. Vahşi depolanan tehlikeli atıklar		8	
e. Plansız kentleşme		5	
f. Aşırı gübre kullanımı		7	
g. Aşırı tarım ilacı kullanımı		6	
h. Hayvancılık atıkları		4	
i. Diğer			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

III.2. Toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde, aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını önem sırasına göre rakam* ile belirtiniz.

III.2'de, toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde belirtilen tedbirlerden hangileri alınıyor ise, bunların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

ALINAN TEDBİRLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi/Madencilik tesislerinin sıvı, katı ve gaz atıklarının mevzuata uygun olarak bertarafının sağlanması		1	
b. Kentleşmenin Çevre Düzeni Planlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi		3	
c. Mevzuata uygun olarak gübreleme, ilaçlama ve sulamanın yapılması		2	
d. Erozyon mücadele çalışmaları		4	
e. Geri dönüşüm/yeniden kullanım uygulamaları		5	
f. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM IV.ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI

IV.1. Aşağıdaki Konu Başlıklarını Dikkate Alarak, yıl sonu itibariyle, İl Sınırları İçinde Görülen Çevre Sorunlarını Önem ve Önceliklerine Göre Rakam (Önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,5,..... şeklinde numaralandırınız) Vererek Sıralayınız. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir.

IV.1’de, sıralanan çevre sorunları dikkate alınarak, yıl sonu itibariyle, il sınırlarınız içerisinde, görülen bu sorunların önem ve önceliklerine göre, en önemliden en az önemliye doğru 1,2,3,4,5.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir. Ayrıca çizelgede yer alan her çevre sorunu için iliniz sınırları içinde geçerli olan nedenleri işaretleyiniz.

NOT: Ölçüm değerleri, göstergeler, her bölümün sonundaki sonuç ve değerlendirme kısımları, konularına göre şikayet sayısı, şikayetin ceza ile sonuçlanma oranı, konularına göre ceza sayısı, yapılan denetimler sonucu edinilen deneyimler vb. çevre sorunlarının hangi alanda yoğunlaştığı konusunda yol gösterici olabilir.

ÇEVRE SORUNLARI	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ *	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Hava kirliliği		4	
b. Su kirliliği		3	
c. Toprak kirliliği		2	
d. Atıklar		1	
e. Gürültü kirliliği		6	
f. Erozyon			
g. Doğal çevrenin tahribatı (Orman, Mera, Sulak alan, Kıyı, Biyolojik çeşitlilik ve habitat kaybı)		5	

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

IV.2. İl Sınırları İçerisinde IV.1’de Tespit Edilen Her Bir Öncelikli Çevre Sorunu ile İlgili Olarak; Yukarıda IV.1’de Belirlemiş Olduğunuz Öncelik Sırasına Göre;

IV.2’de, IV.1’de sıralanan her bir öncelikli çevre sorunları dikkate alınarak;

- Çevre sorununun nedenlerini,*
- Bu nedenlerde daha çok hangi faktör veya sektörlerin etkili olduğunu,*
- Çevreye vermiş olduğu olumsuz etkilerini*
- Bu sorunların giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerini,*
- Bu sorunları gidermek amacıyla alınan, alınması planlanan veya alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu,*
- Ayrıca bu başlık altında yer almasını istediğiniz diğer görüşlerinizi belirten bilgi notunu,*

sistematiik ve yeterli seviyede açıklayınız.

I. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

Burdur ili sınırları içerisinde atıklar büyük bir sorun oluşturmaktadır. Özellikle madencilik faaliyetlerinden kaynaklanan atıkların bertarafı konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır.

Burdur madenciliği ile ön plana çıkan bir kenttir. Kentte pek çok aktif ve faaliyeti sona ermiş bulunan maden ocağı ve mermer fabrikası bulunmaktadır. Maden Ocaklarında oluşan pasa miktarları çok büyük boyutlarda olmaktadır. İşletmeciler tarafından bu atıkların gelişi güzel bir biçimde doğaya bırakılması sonucu çevrede büyük boyutlarda kirlilik oluşmaktadır. Madencilik faaliyetleri, hali hazırda orman örtüsünü azaltmaktayken dökülen bu maden artıklarının da ormanlara ve tarım arazilerine zarar verdiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

www.tuik.gov.tr

[İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü](#)

[Orman İşletme Müdürlüğü](#)

[Burdur Belediyesi](#)

[Karayolları Genel Müdürlüğü 13. Bölge Müdürlüğü](#)

[İl Özel İdaresi](#)

[Orman ve Su İşleri Bakanlığı VI. Bölge Müdürlüğü](#)

[Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü](#)

[İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü](#)

[DSİ 18.Bölge Müdürlüğü](#)

[Çevre ve Şehircilik Bakanlığı](#)